

20
22

**LETNO POROČILO
JAVNEGA ZAVODA MALA ULICA -
CENTRA ZA OTROKE IN DRUŽINE V LJUBLJANI**

LJUBLJANA, FEBRUAR 2023

Poročilo pripravili: Daša Cvjetičanin in Eva Strmljan Kreslin

Računovodsko poročilo pripravila: Nataša Bogataj, Vizija računovodstvo

Proračunski uporabnik:	Javni zavod Mala ulica – Center za otroke in družine v Ljubljani
Sedež:	Prečna ulica 7, Ljubljana
Matična številka:	6636454000
Davčna številka:	SI38302586
Šifra dejavnosti:	88.910

01 SPLOŠNI DEL 5

1.1. Zakonske in druge podlage, ki pojasnjujejo delovno področje zavoda	4
1.2. Dejavnost zavoda	5
1.3. Letni cilji zavoda	6
1.4. Vrednote zavoda	7
1.5. Dolgoročni cilji zavoda	8
1.6. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev	8
1.7. Nastanek morebitnih nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa	8
1.8. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev glede na pretekla obdobja	9
1.9. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila	9
1.10. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora	9
1.11. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi	9
1.12. Ocena učinkov poslovanja zavoda na druga področja, predvsem na gospodarstvo, socialo, varstvo okolja, regionalni razvoj in urejanje prostora	9
1.13. Druga pojasnila, ki vsebujejo analizo kadrovanja in kadrovske politike in poročilo o investicijskih vlaganjih	10

02 POSEBNI DEL 11

2.1. Ustanovitelj Javnega zavoda Mala ulica	11
2.2. Predstavitev Javnega zavoda Mala ulica	11
2.3. Organiziranost zavoda in vodstvo	11
2.4. Uresničevanje vizije in poslanstva Javnega zavoda Mala ulica	12
2.5. Viri financiranja Javnega zavoda Mala ulica	12
2.6. Poročilo o delu sveta zavoda	13
2.7. Poročilo o izvedbi programa	13
2.7.1. PROGRAMI ZA DRUŽINE	16
2.7.2. PROGRAMI PSIHOSOCIALNE POMOČI ZA STARŠE IN OTROKE	42
2.7.3. POSEBNI PROJEKTI, IZOBRAŽEVANJE, OZAVEŠČANJE IN PROMOCIJA	56
2.7.4. GOSPODARJENJE, INVESTICIJE IN VZDRŽEVALNA DELA	71

03 RAČUNOVODSKO POROČILO 72

Nagovor direktorice

Leto 2022 je bilo izjemno intenzivno leto. V tretjem letu epidemije smo leto ponovno pričeli z zaprtim družinskim centrom (od 8. 11. 2021), ki smo ga odprli šele 1. marca z velikim pustovanjem za otroke. V času zaprtja smo vse programe psihosocialne pomoči močno okrepili tako po številu kot tudi kakovostno (več časa na voljo za individualno svetovanje). Uvedli smo celo vrsto novih programov podpore mladim družinam, nove prijeme pa smo morali zaradi posledic dolgotrajne izoliranosti otrok uvesti tudi v svoje redno delo z otroki. Januarja smo pričeli še z novim projektom vodenih gozdnih sprehodov za šolske in vrtčevske skupine; vsak teden smo na gozdni sprehod pod vodstvom dveh gozdnih pedagogov popeljali po dve vrtčevski skupini oz. skupini šolarjev prve triade. Prav tako smo (zaključene) vrtčevske skupine povabili na igro in ustvarjanje v Malo ulico v času, ko je bila zaradi epidemije zaprta za zunanje obiskovalce. Tako so bili vsi zaposleni v času zaprtja družinskega centra ves čas polno zaposleni.

Po odprtju družinskega centra smo z začetimi programi nadaljevali, kadrovsko preobremenjenost pa reševali povečini s študentsko pomočjo in zunanjimi izvajalci. Predvsem vodeni gozdni sprehodi so se izkazali kot odlična dopolnitev vrtčevskemu in šolskemu kurikulumu, zato smo z njimi nadaljevali tudi po poletnih počitnicah in vanje v celem letu vključili kar 40 šol in vrtcev. Prav tako smo jeseni obdržali število vseh programov psihosocialne pomoči za starše, saj so se potrebe po podpori v epidemičnem in post-epidemičnem času izjemno povečale.

Med poletnimi počitnicami smo zopet postavili rekord in v počitniško varstvo na štirih lokacijah vključili kar 750 otrok, v Celovških dvorih pa izvedli 4 tedne uličnega dela, ki se ga je udeležilo preko 500 otrok.

Konec leta smo dočakali precej utrujeni, saj je bil tudi družinski center od odprtja dalje praktično ves čas poln. V letu 2022 je bilo vseh obiskovalcev in uporabnikov naših programov preko 30.000, kar je najvišje število v desetih letih delovanja. Številnost izvedenih programov in intenzivnost dela se je odrazila tudi v porabljenih finančnih sredstvih, svoje pa so dodale tudi podražitve živil in energentov. V letu 2022 smo počrpali vse presežke iz preteklih let.

Jeseni smo z odobritvijo ustanoviteljice in dodatnimi sredstvi iz rebalansa proračuna MOL uskladili tudi Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest z veljavno zakonodajo ter zaposlili še eno sodelavko.

Za nami je delovno izjemno zahtevno leto, ki pa ga je ekipa Male ulice z entuziazmom in predanostjo izvrstno opravila. S tako ekipo, kot je v Mali ulici, se noben izziv ne zdi pretežak, ob tem pa se vedno znova čudim in občudujem njihovim idejam in novim pristopom.

Hvala, ekipa!

Eva Strmljan Kreslin

Direktorica

01

SPLOŠNI DEL

Javni zavod Mala ulica – Center za otroke in družine v Ljubljani (v nadaljevanju Zavod) je bil ustanovljen s sklepom Mestnega sveta MOL 9. junija 2014. Zavod je uradno pričel s svojim delovanjem 1. 7. 2014. Prostori, kjer Zavod opravlja svojo dejavnost, so na Prečni ulici 7, kjer deluje Družinski center Mala ulica. Poleg tega ima Zavod v upravljanju pisarniške prostore na Resljevi 18 ter vrt na Rakovi jelši.

Poslanstvo Javnega zavoda Mala ulica je zagotavljati mrežo varnih in družinam prijaznih prostorov za kvalitetno preživljanje skupnega prostega časa ter organizirati in izvajati podporne programe in dejavnosti, namenjene predšolskim otrokom in njihovim staršem.

Vodilo našega dela je, da se čim bolj približamo potrebam staršev in smo pri svojem delu maksimalno fleksibilni. Čim bolj se skušamo prilagoditi tudi programsko, zato vsebino in zahtevnost posameznih ustvarjalnic in dejavnosti sproti prilagajamo številu in starosti otrok, se odzivamo pobudam in predlogom staršev glede vsebine predavanj s področja nege in vzgoje otroka in drugih dejavnosti, namenjenih otrokom in staršem.

Vizija javnega zavoda je, da bi imeli prav vsi ljubljanski starši možnost koriščenja storitev družinskih centrov. To pomeni vsaj pet družinskih centrov v MOL, ki bodo ponujali tako prostor za druženje in igro kot celostno podporo družini v smislu občasnega varovanja otrok, svetovanja in izobraževanja.

1.1. Zakonske in druge podlage, ki pojasnjujejo delovno področje zavoda

1. Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Mala ulica - centra za otroke in družine v Ljubljani
2. Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00–ZPDZC in 127/06– ZJZP)
3. Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 11/11 – UPB, 14/13 – popr., 101/13, 55/15 – ZFisP, 96/15 – ZIPRS1617 in 13/18)
4. Zakon o računovodstvu (Uradni list RS, št. 23/99, 30/02 – ZJF-C in 114/06 – ZUE)
5. Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15 in 14/18)
6. Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 – UPB, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US, 102/15 in 7/18)
7. Zakon o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07-UPB)
8. Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 63/07 - UPB, 65/08, 69/08 - ZTFI- A, 69/08 - ZZavar-E in 40/12 – ZUJF)
9. Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 108/09 – UPB, 13/10, 59/10, 85/10, 107/10, 35/11 – ORZSPJS49a, 27/12 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 46/13, 25/14 – ZFU, 50/14, 95/14 – ZUPPJS15, 82/15, 23/17 – ZDOdv in 67/17 in 84/18)
10. Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US in 22/19 - ZPosS)
11. Kolektivna pogodba za javni sektor (Uradni list RS, št. 57/08, 23/09, 91/09, 89/10, 89/10, 40/12, 46/13, 95/14, 91/15, 21/17, 46/17 in 69/17 in 80/18)
12. Kolektivna pogodba za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 18/91-I, 53/92, 13/93 – ZNOIP, 34/93, 12/94, 18/94 – ZRPJZ, 27/94, 59/94, 80/94, 64/95, 19/97, 37/97, 87/97 – ZPSDP, 3/98, 3/98, 39/99 – ZMPUPR, 39/99, 40/99 - popr., 99/01, 73/03, 77/04, 115/05, 43/06 – ZKoiP, 71/06, 138/06, 65/07, 67/07, 57/08– KPJS, 67/08, 1/09, 2/10, 52/10, 2/11, 3/12, 40/12, 1/13, 46/13, 95/14, 91/15, 88/16, 80/18, 31/19, 80/19, 97/20 in 160/20)

13. Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2020 in 2021 (Uradni list RS, št. 79/19, 61/20 - ZDLGPE, 133/20 in 174/20 - ZIPRS2122)
14. Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2021 in 2022 (Uradni list RS, št. 174/20)
15. Uredba o načinu priprave kadrovskih načrtov posrednih uporabnikov proračuna in metodologiji spremljanja njihovega izvajanja za leti 2020 in 2021 (Uradni list RS, št. 3/20)
16. Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Mala ulica - centra za otroke in družine v Ljubljani.

1.2. Dejavnost zavoda

Zavod je ustanovljen z namenom opravljanja dejavnosti programov za kvalitetno preživljanje prostega časa predšolskih otrok in družin ter upravljanja, urejanja in vzdrževanja družinskih centrov in pripadajočih zunanjih igrišč, ki delujejo na površinah in v stavbah, ki so v lasti ustanovitelja in so namenjeni izvajanju dejavnosti za otroke in družine.

Zavod opravlja na način in pod pogoji, ki veljajo za javno službo, naslednje osnovne dejavnosti:

- organizacija prostočasnih in izobraževalnih aktivnosti za predšolske otroke vse dni v letu,
- organizacija in izvedba občasnega varstva predšolskih otrok,
- organizacija in izvedba počitniškega varstva za učence osnovne šole med vsemi šolskimi počitnicami (z namenom lažjega usklajevanja družinskega in poklicnega življenja),
- organizacija podpornih in izobraževalnih programov za starše.

Zavod lahko izvaja dodatne izobraževalne dejavnosti za otroke in družine. Zavod opravlja kot javno službo in na način ter pod pogoji, ki veljajo za javno službo, še naslednje dejavnosti:

- izvaja programe in dejavnosti za otroke in družine v skladu s poslanstvom,
- omogoča dostopnost svojih programov, dejavnosti in prostorov najširši populaciji otrok,
- izvaja počitniško varstvo učencev osnovne šole, v svojih prostorih omogoča in koordinira izvajanje programov v skladu s poslanstvom, ki jih izvajajo javni zavodi, nevladne organizacije, posamezniki in drugi ter zagotavlja strokovno in organizacijsko podporo,
- izvaja izobraževalne in svetovalne programe za nego in vzgojo otrok,
- sistematično in kontinuirano obvešča zainteresirano javnost, še posebej nevladne organizacije s področja vzgoje in izobraževanja, vrtce in osnovne šole o svojih programih in dejavnostih,
- sodeluje s sorodnimi organizacijami doma in v tujini ter se vključuje v domače in mednarodne organizacije in mreže,
- redno izvaja evalvacijo svojih programov in projektov in daje pobude ter predloge ustanovitelju za izboljšanje stanja na področju dejavnosti za otroke in družine,
- upravlja z objekti oziroma s prostori in zemljišči, v katerih deluje,
- skrbi za zavarovanje objektov, zemljišč in opreme ter skrbi za varnost delovanja objektov in naprav s skrbnostjo dobrega gospodarja.

Družinski center Mala ulica je odprt vsak delavnik od 10. do 19. ure, med vikendi in prazniki pa od 10. do 18. ure. V sklopu zavoda deluje kavarna kot dopolnilna dejavnost, kjer ponujamo sadne sokove, tople napitke, prigrizke in svežo zelenjavno juho, pripravljeno iz ekološko pridelanih sestavin. Kavarna (tržna dejavnost) je nujni del ponudbe, saj omogoča prijetno okolje za preživljanje prostega časa staršem ter podaljšuje čas zadrževanja v družinskem centru.

1.3. Letni cilji zavoda

Letni cilji so bili izvedba naslednjih aktivnosti:

1. PROGRAMI ZA DRUŽINE

1.1 Za otroke

- Dnevni program za predšolske otroke
- Ulično delo
- Tematske rojstnodnevne zabave
- Gozdna pedagogika
 - Gozdne Zamislice
- Počitniško varstvo šolarjev
 - Ulično delo med počitnicami

1.2 Za starše

- Pedokinetika
- Poporodni pilates z dojenčki
- Joga za nosečnice
- Tečaj masaže dojenčka
- Delavnice za mamice po porodu
- Delavnice za nosečnice
- Gibalnica
- Aktivni očki

2. PROGRAMI PSIHOSOCIALNE POMOČI

2.1 Za otroke

- Dino šola, čustveni in socialni trening za otroke od 4-8 leta

2.2 Za starše

- Neverjetna leta za starše otrok od 3. do 8. leta starosti
- Neverjetna leta za starše dojenčkov do 12. meseca starosti (novost)
- Klepetki
- Večerni klepetki
- Moj porod – skupina za predelavo porodne izkušnje (novost)
- Mala šola psihopatologije za starše (novost)
- Predavanja in pogovori s starši (izvajalec Familylab)
- Vprašajte zdravnika (novost)
- Strokovnjak na obisku (novost)
- Zamislice

3. POSEBNI PROJEKTI, IZOBRAŽEVANJE, OZAVEŠČANJE IN PROMOCIJA

- Gostovanje Male ulice v drugih institucijah in projektih (Festival Bobri, Prvič v kino ipd.)
- Vodenje Programa Neverjetna leta v RS v obdobju 2020 - 2022
- ERASMUS+ Starševstvo kot motivacija za vseživljenjsko učenje v materinskih centrih
- ERASMUS + Co-baby. Professional childcare within coworking spaces (novost)
- Šola med krošnjami – v fazi razpisa (novost)
- Projekt Sveta Evrope CP4Europe: »Uporaba orodja Sveta Evrope za spodbujanje participacije otrok v praksi« (novost)
- Sodelovanje z vrtci in šolami (novost)
- Podcasti »Kava v Mali ulici« (novost)

4. GOSPODARJENJE, INVESTICIJE IN VZDRŽEVALNA DELA

V letu 2022 smo načrtovali menjavo recepcijskega pulta, ki je bil po 9 letih uporabe dotrajan, predvsem pa se je v času delovanja pokazala njegova nefunkcionalnost in omejenost, zato smo ga zamenjali s popolnoma novim, drugače zasnovanim recepcijskim pultom.

Druga večja investicija je bila menjava delovnih miz za otroke. Tudi ti bili dotrajani in po 9 letih uporabe jih je bilo potrebno zamenjati.

Drugih večjih investicij v letu 2022 nismo niti načrtovali niti izvedli, razen manjših popravil brezžične dostopne točke, talnih oblog in oblog na klopi ter hladilnika.

1.4. Vrednote zavoda

1.5. Dolgoročni cilji zavoda

1

Stalno povečevanje obsega in kvalitete programa ter širitev dejavnosti na druge lokacije (tudi v obliki uličnega dela).

2

Ostati osrednja informativno-izobraževalna točka in srečevališče mladih družin v Ljubljani in odpreti vsaj še tri družinske centre v MOL do leta 2030.

3

Ohraniti najkvalitetnejše počitniško varstvo za šolarje v MOL in ga širiti na druge lokacije.

4

Povezovanje s kompatibilnimi in komplementarnimi institucijami v MOL, Sloveniji in tujini z namenom bogatitve programa, izmenjave izkušenj in izobraževanja zaposlenih.

5

Zakonska ureditev statusa družinskega centra in zaposlenih v njem.

1.6. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev

Družinski center Mala ulica je bil prva dva meseca, do 28. 2. 2022, zaradi epidemioloških ukrepov zaprt. V tem času smo v družinskem centru gostili vrtčevske skupne, intenzivirali gozdno pedagogiko za organizirane skupine in posamezne otroke ter nadaljevali z okrepljenim programom psihosocialne pomoči otrokom in staršem.

Obisk družinskega centra in programov je bil boljši kot predhodno leto, seveda pa ni dosegel številke izpred pandemičnega obdobja.

Uspešno smo konkurirali na razpisu Ministrstva za zdravje na javnem razpisu za sofinanciranje programov varovanja in krepitve zdravja (področje «Krepitev duševnega zdravja in nudenja psihosocialne pomoči») do leta 2025 in kot nosilec projekta skupaj z 11 partnerji iz cele Slovenije pridobili sredstva za izvedbo programa Neverjetna leta za obdobje 2023-2025. Partnerji projekta so UKC Ljubljana, ZD Kočevje in Idrija, SCOMS Ljubljana in Maribor ter CSD Gorenjska, Severna Primorska, Koroška, Ljubljana, Maribor ter Dolenjska in Bela Krajina.

1.7. Nastanek morebitnih nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa

Težko rečemo, da je bilo dvomesečno zaprtje družinskega centra «nepričakovano». Program smo prilagodili in ga uspešno izvedli tudi v teh, izrednih razmerah.

Zaradi zahteve MDDSZEM smo oktobra uvedli brezplačen vstop v družinski center ob delovnikih od 11. do 15. ure, s čimer smo zadostili zahtevam razpisa in pogodbenih obveznosti. Ta ukrep je za približno 20% zmanjšal prihodke od prodaje blaga in storitev iz naslova izvajanja javne službe (vstopnine).

1.8. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev glede na pretekla obdobja

Obisk aktivnosti javnega zavoda ocenjujemo na podlagi prodaje vstopnic, beleženja obiskov imetnikov letnih vstopnic in brezplačnih vstopov v dopoldanskem času ob delovnikih ter štetja udeležencev uličnih in drugih aktivnosti, ki se dogajajo na zunanjih lokacijah (gozd, vrt, Celovski dvori).

Število obiskovalcev družinskega centra se je v primerjavi z lanskim letom povečalo, kar je razumljivo, saj smo bili zaprti samo dva meseca (v predhodnem letu kar sedem!).

Močno smo povečali število razpoložljivih mest v počitniškem varstvu, še okrepili programe psihosocialne pomoči za starše in otroke ter uvedli vrsto novih programov, zato se je število udeležencev, vključenih v te programe, tudi v primerjavi z «običajnimi», predepidemičnimi leti zelo povišalo. Vsebinski kazalniki so navedeni v posebnem delu poročila za vsako posamezno aktivnost posebej.

Obiskovalce uspešno nagovarjamo tudi s spletno komunikacijo in objavami na družbenih omrežjih. Naša spletna stran je redno obiskana, saj si naše objave na domači spletni strani redno ogleduje 175.452 obiskovalcev. Skupaj beležimo 206.498 obiskov, 29.266 (8,9%) ogledov vstopne strani in 26.274 ogledov naslovnice. Z objavami mesečno dosežemo okoli 8.500 uporabnikov na Facebooku in 1000 uporabnikov na Instagramu, kar kaže, da se je z vsebinskim nadgrajevanjem naših objav število doseženih uporabnikov v primerjavi s preteklimi leti povečalo za 100%. Prav tako narašča število sledilcev: na Facebooku imamo 6.595 sledilcev (najpogosteje iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije, Italije, Nemčije, Združenega kraljestva, Srbije, ZDA, Belgije, Španije), na Instagramu pa 1.296 (najpogosteje iz Slovenije, Španije, Hrvaške, Srbije, Italije). E-novičnike pošiljamo našim rednim prijavljenim uporabnikom ob posebnih priložnostih in večjih dogodkih. Zavedamo se, da ni pomembna le velika raznovrstnost in obseg programov v podporo družinam z otroki, temveč tudi osveščanje in informiranost o aktivnostih in programih. Prek različnih kanalov komuniciranja bomo svoje vsebine nadgrajevali še naprej.

1.9. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila

Podatki so predstavljeni v računovodskem delu poročila.

1.10. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora

V letu 2022 nismo imeli notranje revizije.

1.11. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi

Cilje iz Načrta dela smo v celoti dosegli.

1.12. Ocena učinkov poslovanja zavoda na druga področja, predvsem na gospodarstvo, socialo, varstvo okolja, regionalni razvoj in urejanje prostora

Mala ulica s svojimi dejavnostmi na področju preventivnega dela s starši in otroki intenzivno posega v zdravstveno področje, predvsem s projektom Zamislice (na nivoju MOL, preko zdravstvenih domov) in programom Neverjetna leta (v celotni RS kot nosilec programov pri MZ in MDDSZEM ter pomemben izvajalec Treningov starševstva in Dino programa za otroke v Sloveniji). Neformalno sodelujemo z vzgojiteljicami, učiteljicami in svetovalnimi delavkami iz vrtcev in šol uporabnikov naših programov v obliki svetovanja, usmerjanja in konkretnih navodil za delo s posameznim otrokom. To svetovanje in izmenjava informacij poteka že od začetka izvajanja Dino programa, ki so ga vse prej naštetih prosvetne delavke prepoznale kot izjemno učinkovit program pri vzgojno zahtevnejših otrocih. Mala ulica je še vedno edini izvajalec Dino programa v Sloveniji.

Na področje varstva okolja in urejanja prostora vstopamo predvsem z vsemi oblikami gozdne pedagogike, ki jih izvajamo; Počitnicami v gozdu, Počitnicami na vrtu, Gozdno potjo in Gozdnimi sprehodi. Vsi programi širijo prostor zavedanja pomena okolja ter varovanja okolja na mestne otroke, preko njih pa v veliki meri tudi na starše. Prav slednji nam pogosto poročajo o pozitivnih učinkih gozdne pedagogike na njihove otroke, posledično pa tudi na celo družino. Pozitivni učinki se kažejo tako v večji umirjenosti, izboljšanju odnosov v družini kot tudi v spremenjenih navadah preživljanja prostega časa.

Projekt Gozdna pot, ki smo jo v preteklem letu dodobra utrdili, se kaže še posebej zanimiv za družine z majhnimi otroki, ki potrebujejo dodatno spodbudo in motivacijo za pohode v naravi. Prav spremenljivost poti, vsak teden nova lokacija in drugačna pot izziva tako starše kot otroke k vedno novim obiskom in jim ne dovoljuje, da bi se poti naveličali. Lahko trdimo, da minimalen poseg v naravo (majhne lesene gobice, ki pritrjene v zemljo teden dni označujejo pot) dosega maksimalen učinek.

1.13. Druga pojasnila, ki vsebujejo analizo kadrovanja in kadrovske politike in poročilo o investicijskih vlaganjih

Izvedli smo spremembo Pravilnika o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest, ki je bila nujna tako z vsebinskega vidika (bolj strokovno delo kot v začetku delovanja, primerljivost s sorodnimi organizacijami) kot formalno pravno, saj notranji akt ni bil v skladu z obstoječo zakonodajo. Delovna mesta smo ob nastanku zavoda umestili večinoma v plačni razred J, vendar pa Uredba o uvrstitvi delovnih mest v javnih agencijah, javnih skladih in javnih zavodih umešča v plačne razrede plačne skupine I, le izjemoma pa v plačno skupino J. Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest je od oktobra dalje usklajen z zakonodajo.

Zaradi širitve programov smo ekipo v soglasju z MOL razširili za enega zaposlenega. Vse finančne posledice teh sprememb so bile uvrščene v rebalans proračuna MOL.

Spisek nabavljenih osnovnih sredstev je v Računovodskem poročilu.

02

POSEBNI DEL

2.1. Ustanovitelj Javnega zavoda Mala ulica

Ustanovitelj Javnega zavoda Mala ulica je Mestna občina Ljubljana, ki je na 35. seji Mestnega sveta MOL (9. 6. 2014) na podlagi 3. člena Zakona o zavodih (Uradni list RS 12/I/91, 45/I/94 – odl. US, 8/96, 36/00-ZPDZC in 127/06-ZJZP) in 27. člena Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 66/07 – uradno prečiščeno besedilo in 15/12) sprejela Sklep o ustanovitvi Javnega zavoda Mala ulica.

2.2. Predstavitev Javnega zavoda Mala ulica

Naziv: Javni zavod Mala ulica – Center za otroke in družine v Ljubljani

Sedež: Prečna ulica 7

Pošta: 1000 Ljubljana

Telefon: 01 / 306 27 00

Elektronski naslov: info@malaulica.si

Spletna stran: www.malaulica.si

Davčna št.: SI38302586

Matična številka: 6636454000

Podračun UPRAVE RS ZA JAVNA PLAČILA: SI56 0126 1600 0002 610

2.3. Organiziranost zavoda in vodstvo

Organa zavoda sta: svet zavoda in direktor.

Sestava sveta zavoda od 13. 9. 2018 dalje:

Predsednik sveta zavoda: Iztok Kordiš (predstavnik MOL)

Namestnica preds. sveta zavoda: Jožica Pantar (predstavnica aktiva ravnateljic)

Članice in člani sveta zavoda: Manca Kaliman (predstavnica zaposlenih)

Maja Gojkovič (predstavnica MOL)

Ksenija Sever (predstavnica MOL)

Sestava sveta zavoda od 12. 9. 2022 dalje:

Predsednik sveta zavoda: Iztok Kordiš (predstavnik MOL)

Namestnica preds. sveta zavoda: Maja Leber (predstavnica MOL)

Članice in člani sveta zavoda: Ines Zagoranski (predstavnica zaposlenih)

Živa Ploj Peršuh (predstavnica MOL)

Lučka Postružin (predstavnica aktiva ravnateljic)

Direktorica: Eva Strmljan Kreslin

Zaposleni v JZ Mala ulica na dan 31. 12. 2022:

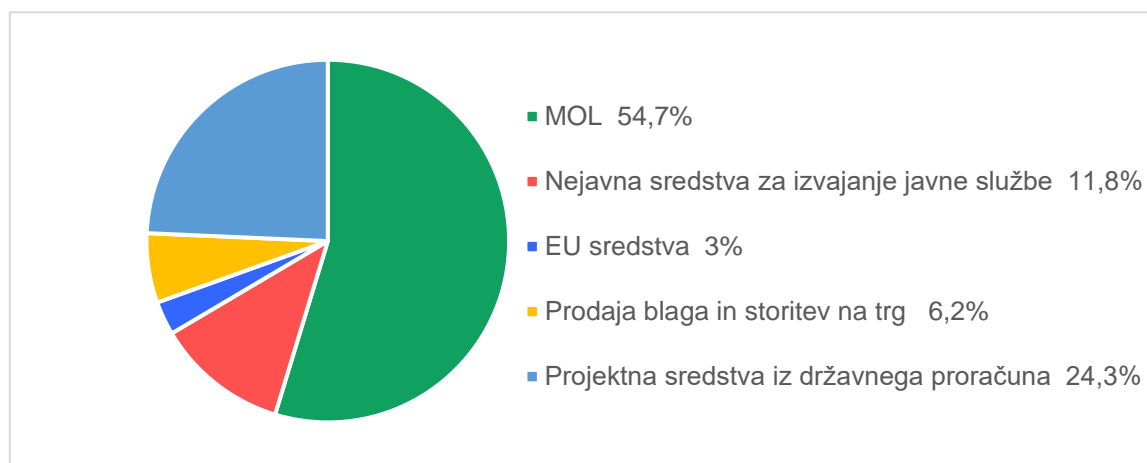
IME IN PRIIMEK	OBSTOJEČE DELOVNO MESTO	IZHODIŠČNI PLAČNI RAZRED DM	DOSEŽENI PLAČNI RAZRED	STOPNJA IZOBRAZBE ZAPOSLENEGA	SMER IZOBRAZBE
Daša Cvjetičanin	Višji svetovalec področja II	37	37	VII/2	novinarstvo/sociologija kulture
Brigita Habjan	Področni svetovalec I	33	33	VII/1	poslovanje
Boris Jurc	Področni svetovalec I	33	35	VII/1	gozdarstvo
Manca Kaliman	Višji svetovalec področja III	35	37	VII/2	socialno delo
Aleksandra Klopčič	Višji svetovalec področja III	35	35	VII/2	družinska terapija
Eva Lederer	Višji svetovalec področja III	35	37	VII/2	pedagogika
Pia Pantič	Področni svetovalec I	33	33	VII/1	sociologija kulture
Aleš Plesničar	pomočnik direktorice	39	39	VII/2	management
Katja Poznič	Višji svetovalec področja II	37	41	VII/2	likovna/pedagoška
Eva S. Kreslin	direktorica	44	44	VII/2	management
Ines Zagoranski	Višji svetovalec področja III	37	39	VII/2	antropologija

2.4. Uresničevanje vizije in poslanstva Javnega zavoda Mala ulica

Poslanstvo Javnega zavoda Mala ulica je zagotavljati mrežo varnih in družinam prijaznih prostorov za kvalitetno preživljanje skupnega prostega časa ter organizirati in izvajati podporne programe in dejavnosti, namenjene predšolskim otrokom in njihovim staršem.

Vodilo našega dela je, da se čim bolj približamo potrebam staršev in smo pri svojem delu maksimalno fleksibilni. Žal je bila realizacija našega osnovnega poslanstva tudi v letu 2022 okrnjena, saj je bil družinski center zaradi epidemije Covid-19 zaprt prva dva meseca oz. 59 dni (od 1. 1. – 28. 2.). V tem času smo v družinskem centru gostili (zaključene) skupine iz ljubljanskih vrtcev ter zanje organizirali vodene gozdne sprehode.

2.5. Viri financiranja Javnega zavoda Mala ulica

V primerjavi z lanskim letom se je ponovno znižal delež financiranja MOL (iz 75 % na 61,5% v l. 2021, v letu 2022 pa na 54,7 %). Povečal se je delež nejavnih sredstev za izvajanje javne službe (iz 9,6% na 11,8%), prav tako delež EU sredstev (z 0,7 na 3 %) in tržne dejavnosti (z 2,4% na 6,2%). Iz državnega proračuna (Min. za zdravje in MDDSZEM) smo za projekte prejeli 24,3 % sredstev.

2.6. Poročilo o delu sveta zavoda

Svet zavoda sestavlja 5 članov: 3 predstavniki ustanovitelja (MOL), en predstavnik uporabnikov oz. zainteresirane javnosti (na predlog aktiva ravnateljev javnih vrtcev, katerih ustanoviteljica je MOL) in en predstavnik zaposlenih.

Svet zavoda se je v pretekli sestavi sestel na dveh rednih in eni korespondenčni seji in sprejel naslednje dokumente:

- Letni načrt dela s Kadrovskim in finančnim načrtom za leto 2022
- Letno vsebinsko in finančno poročilo za leto 2021
- Cenik za leto 2022

Svet zavoda se je v novi sestavi sestel na konstitutivni in dveh korespondenčnih sejah in sprejel naslednje dokumente:

- Poslovnik sveta zavoda
- Polletno vsebinsko in finančno poročilo
- Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest
- Popravek Kadrovskega načrta po rebalansu 2022
- Popravek Finančnega načrta po rebalansu 2022
- Popravek Cenika 2022

Potek sej, njihova vsebina in sklepi, ki so bili sprejeti na sejah, so zabeleženi v zapisnikih, ki so jih člani sveta zavoda sproti sprejemali, pregledali in z morebitnimi pripombami in predlogi tudi potrdili na vsaki naslednji seji. Vsa dokumentacija je shranjena v arhivu zavoda.

2.7. Poročilo o izvedbi programa

Leto 2022 se je začelo z zaprtim družinskim centrom, pa vendar so dejavnosti potekale precej živahno, saj smo se v predhodnem letu uspešno prilagodili novim razmeram. K sreči smo po dveh mesecih, 1. marca, Malo ulico ponovno v celoti odprli za obiskovalce, in odprta je ostala do konca leta.

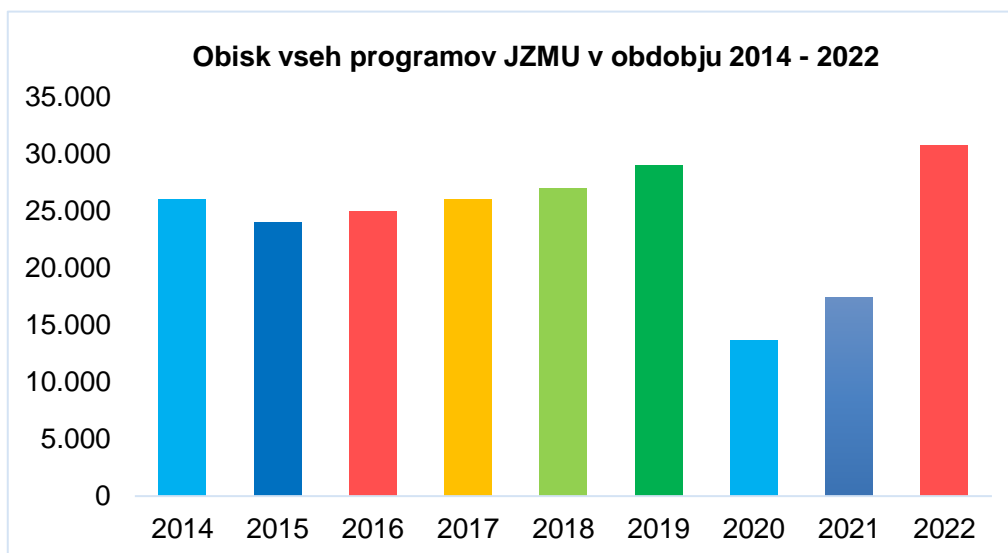
Število uporabnikov storitev Javnega zavoda Mala ulica merimo na več načinov:

- prodaja vstopnic ter prijavnine na subvencionirane plačljive programe
- elektronsko evidentiranje obiska imetnikov letnih vstopnic in ročno evidentiranje (podpisi) brezplačnih vstopov
- ročno evidentiranje obiska (npr. ulično delo, gozdna pot ipd.).

V letu 2022 je bilo prodanih 2263 enkratnih (v letu 2019 3454, v l. 2020 1071, v l. 2021 pa 742) in 2015 družinskih vstopnic (v l. 2019 2777, l. 2020 732, l. 2021 528). Z obiskom se počasi približujemo predkoronskemu obdobju, še posebej glede na to, da smo bili prva dva (običajno najbolj obiskana) meseca zaprti.

Z enkratno vstopnico v družinski center vstopita dve osebi (otrok in odrasli spremljevalec), z družinsko vstopnico pa v povprečju 3,5 oseb. Iz teh podatkov sklepamo, da je z nakupom vstopnice v družinski center vstopilo 11.579 oseb, poleg tega smo zabeležili še 2377 vstopov z elektronsko (letno) vstopnico, kar pomeni 7131 oseb (v povprečju z elektronsko letno vstopnico v center vstopijo 3 osebe). Skupno število obiskovalcev družinskega centra v letu 2022 je bilo torej 18.710 (v letu 2021 5342 oseb).

Obisk vodenih aktivnosti za starše in otroke je bil boljši kot v lanskem letu: število aktivnosti in prostih mest v starševskem in počitniškem programu smo povečali, s tem pa smo povečali tudi obisk aktivnosti. Z ustvarjalnicami na spletu smo pritegnili številne nove uporabnike, okrepili ulično delo in izvedli mnogo več aktivnosti na Vrlišču. Skupno število obiskov vseh aktivnosti, kamor vključujemo tudi uporabnike aktivnosti v Celovških dvorih, v gozdu in na vrtu, šolarje v počitniškem varstvu in celoten program za mamice in starše, ki obiskujejo programe, je bilo preko 12.000. SKupaj z obiskovalci družinskega centra smo torej pomembno presegle število uporabnikov iz časov pred pričetkom kovidnih let.

Načrtovani programski sklopi v letu 2022 s kazalniki

Leto 2022 smo začeli z (od 8. novembra 2021) zaprtim družinskim centrom, ki je zaradi ukrepov proti širjenju epidemije ostal zaprt do 28. februarja. Ne glede na zaprtje smo v nezmanjšanem oz. celo povečanem obsegu nadaljevali s programom za starše (po zoomu), z zoom ustvarjalnicami za otroke, postavljanjem gozdne poti in individualno učno pomočjo in varstvom otrok ter od marca dalje z uličnim delom v Celovških dvorih. V prvih dveh mesecih leta smo gostili zaključene skupine otrok iz ljubljanskih vrtcev.

Programski sklopi v letu 2022:

Letni cilji so bili izvedba naslednjih aktivnosti:

1. PROGRAMI ZA DRUŽINE

1.1 Za otroke

- Dnevni program za predšolske otroke
- Ulično delo
- Tematske rojstnodnevne zabave
- Gozdna pedagogika
 - Gozdne Zamislice
- Počitniško varstvo šolarjev
 - Ulično delo med počitnicami

1.2 Za starše

- Pedokinetika
- Poporodni pilates z dojenčki
- Joga za nosečnice
- Tečaj masaže dojenčka
- Delavnice za mamice po porodu

- Delavnice za nosečnice
- Gibalnica
- Aktivni očki

2. PROGRAMI PSIHOSOCIALNE POMOČI

2.1 Za otroke

- Dino šola, čustveni in socialni trening za otroke od 4-8 leta

2.2 Za starše

- Neverjetna leta za starše otrok od 3. do 8. leta starosti
- Neverjetna leta za starše dojenčkov do 12. meseca starosti (novost)
- Klepetki
- Večerni klepetki
- Moj porod – skupina za predelavo porodne izkušnje (novost)
- Mala šola psihopatologije za starše (novost)
- Predavanja in pogovori s starši (izvajalec Familylab)
- Vprašajte zdravnika (novost)
- Strokovnjak na obisku (novost)
- Zamislice

3. POSEBNI PROJEKTI, IZOBRAŽEVANJE, OZAVEŠČANJE IN PROMOCIJA

- Gostovanje Male ulice v drugih institucijah in projektih (Festival Bobri, Prvič v kino ipd.)
- Vodenje Programa Neverjetna leta v RS v obdobju 2020 - 2022
- ERASMUS+ Starševstvo kot motivacija za vseživljenjsko učenje v materinskih centrih
- ERASMUS + Co-baby. Professional childcare within coworking spaces (novost)
- Šola med krošnjami – v fazi razpisa (novost)
- Projekt Sveta Evrope CP4Europe: »Uporaba orodja Sveta Evrope za spodbujanje participacije otrok v praksi« (novost)
- Sodelovanje z vrtci in šolami (novost)
- Podcasti »Kava v Mali ulici« (novost)

4. GOSPODARJENJE, INVESTICIJE IN VZDRŽEVALNA DELA

2.7.1. PROGRAMI ZA DRUŽINE

2.7.1.1. PROGRAM ZA OTROKE

DNEVNI PROGRAM ZA PREDŠOLSKE OTROKE

Zaradi epidemije smo leto 2022 pričeli z že več kot dva meseca zaprtim družinskim centrom. Del programa za otroke smo prilagodili razmeram in ga do 1. marca izvajali v živo na prostem, predvsem v gozdu, na zunanjem igrišču ali na Vrtišču. Vsak teden smo postavljali gozdno pot, ki je v naravo vabila družine z majhnimi otroki in uredili interaktivno zunanje igrišče, ki je družine z majhnimi otroki razveseljevalo na prehodu iz starega v novo leto. Starševski program, ki je bil razširjen in okrepljen, se je do marca izvajal preko spleta, po 1. marcu pa so vse aktivnosti ponovno zaživele v družinskem centru – v živo.

Naše cilje s področja gozdne pedagogike smo v tem času okrepili v sodelovanju z vzgojno-izobraževalnimi zavodi, saj smo ljubljanskim vrtcem in šolam (vrtci in prva triada osnovne šole) z januarjem ponudili možnost vodenih gozdnih sprehodov po gozdnih poteh med tednom. Poleg tega so lahko posamezne vrtčevske skupine ali skupine prvošolcev prišle na obisk v Malo ulico, bodisi se zgolj poigrati ali pa smo zanje po predhodnem dogovoru organizirali in izvedli poljubno ustvarjalnico: znanstveno, kuharsko ali umetniško. Dober glas se je med vrtci in šolami hitro razširil, o tem pa govorijo tudi številke: do konca leta smo izvedli 40 vodenih gozdnih sprehodov, od tega 27 za vrtčevske skupine in 13 za prvošolčke. Gozdnih sprehodov po gozdnih poteh se je skupaj udeležilo 879 otrok s spremljevalci (751 otrok in 128 spremljevalcev). V okviru gozdne pedagogike smo skupaj izvedli 75 aktivnosti in zabeležili skupaj 4.869 udeležencev. V januarju in februarju smo v Mali ulici gostili 12 vrtčevskih skupin iz vrtca Ledina, Pod gradom in mednarodnega vrtca Danile Kumar. Obiskalo nas je približno 223 otrok, izvedli smo 8 različnih ustvarjalnic.

Vsi zaposleni so pri izvedbi programa pokazali maksimalno fleksibilnost, prilagodljivost na dane okoliščine in pripravljenost na (individualno) pomoč, zato smo tedensko prilagajali izvedbo programa za predšolske otroke. Ker se je dodatna ponudba počitnic že v preteklosti izkazala za dobrodošlo, smo tudi letos zimsko počitniško varstvo izvajali na dveh lokacijah (v Mali ulici in v Zavetišču Gmajnice), s čimer smo olajšali in obogatili počitniški čas več kot tridesetim šolarjem oz. družinam. V času zimskih in prvomajskih počitnic smo za pestro dogajanje poskrbeli tudi z uličnim delom v soseski Celovški dvori. Zavedamo se, da so igra, druženje, socializacija in stik z naravo tisto, kar otroci v tem obdobju odraščanja najbolj potrebujejo.

Čeprav nas je žalostilo, da smo bili v začetku leta še vedno zaprti, nas je po drugi strani veselilo dejstvo, da smo z družinami s predšolskimi in tudi šolskimi otroki še naprej prek različnih aktivnosti ohranjali vezi, nekatere tudi zgolj prek spleta, in sicer z lanskoletno vzpostavitev spletne knjižnice Ustvarjamo doma, ki Malo ulico družinam s preprostimi idejami za kreativno preživljanje prostega časa vsaj za trenutek pričara kar doma. Knjižicam z raznolikimi idejami za ustvarjanje doma (Znanstvene ustvarjalnice, Plesno-gibalni izzivi, Likovne ustvarjalnice, Kuharske ustvarjalnice, Svetovni zajtrki) se je na **PUSTNI TOREK**, ko smo v Mali ulici s pustovanjem ponovno odprli svoja vrata, na spletnih policah pridružila še knjižica z idejami za slaščičarske podvige *Kuharske ustvarjalnice za sladkosnede*. Otroci so si lahko doma s pomočjo naših idej in receptov pripravili pustne krofe čisto sami in se skupaj z nami veselili novih dogodivščin v Mali ulici in na drugih lokacijah (gozd, Vrtišče).

Ker imamo vselej v mislih dobrobit otrok in njihovih staršev, smo v času splošne stavke v vzgoji in izobraževanju (9. marec 2022) dodatno organizirali varstvo za otroke, ki v tem času zaradi službenih obveznosti svojih staršev niso imeli zagotovljenega varstva, družine iz Ukrajine, ki so se pred vojno zatekle v Slovenijo, pa smo povabili na brezplačen čaj, kavo ali sok in jim ponudili sproščeno in igrivo zavetje pred tegobami, ki so jih bili primorani prestajati. Z nekaterimi mamicami smo tako navezali stik, ki je prerasel v sodelovanje (izvajanje ukrajinskih ustvarjalnic in podpornih skupin za otroke in mame iz Ukrajine).

Program v družinskem centru in na drugih lokacijah (Vrtišče, gozd)

V polnem zamahu smo program za otroke v družinskem centru in na drugih lokacijah zagnali z odprtjem družinskega centra, kjer smo do konca leta skupaj izvedli več kot 400 aktivnosti za otroke in njihove družine (glej tabelo spodaj in podatke v nadaljevanju). V nasprotju s prejšnjimi leti, ko je bil obisk po odprtju Male ulice slab, smo opazili, da se družine z otroki niso več tako zelo izogibale javnim prostorom, neformalnemu druženju in preživljanju prostega časa izven »mehurčka«. Sproščeno željo po ponovnem obisku Male ulice potrjuje tudi razmeroma dobra udeležba na raznolikih aktivnostih, ki smo jih vsakodnevno izvajali tako med tednom kot tudi ob vikendih. Z vrtičkarskimi delavnicami smo na vrtu na Rakovi jelši pričeli sredi marca in jih zaključili z junijem, saj je bila obiskanost Vrtišča ob vikendih relativno slaba, junija pa smo tam pričeli s terenskimi pripravami na poletno počitniško varstvo. Program s področja gozdne pedagogike (podrobneje v nadaljevanju) smo v veliki meri izvajali že od začetka leta (gozdne poti, vodeni sprehodi po gozdnih poteh za vrtčevske in šolske skupine ...), aprila pa smo premierno izvedli družinski izlet z Malo ulico, za katerega smo s strani otrok in staršev prejeli veliko zanimanja in pozitivnih odzivov. Skupaj smo v okviru gozdne pedagogike izvedli 75 aktivnosti in zabeležili skupaj 4.869 udeležencev.

V letu 2022 smo med tednom v družinskem centru izvajali najmanj eno ustvarjalnico dnevno, ob vikendih in praznikih pa od dve do tri dnevno (v povprečju se je ena izvajala v dopoldanskem in druga v popoldanskem času, skupaj smo ob vikendih izvedli 4 do 5 ustvarjalnic za otroke). Kot vedno doslej smo teme (znanstvene, etnološke, umetnostne, kulinarčne, angleške, glasbene, likovne, lesarske itd.) in ure vseh ustvarjalnic v daljšem časovnem obdobju prilagajali glede na zanimanje – bolj zanimive ustvarjalnice smo izvedli pogosteje, manj obiskane pa nadomestili z novimi. Vsebinsko zasnovane vselej oblikuje vodja programa skupaj z zaposlenimi, pri čemer skušamo čimbolj slediti interesom in potrebam otrok ter na drugi strani ponuditi pester in raznolik nabor vsebine. Ustvarjalnice v Mali ulici so izvajali zaposleni samostojni strokovni sodelavci in vodja programa ter zunanji izvajalci. Pri oblikovanju urnikov smo se držali istih terminov določene dejavnosti, saj otroci pogosto radi obiskujejo prav določeno aktivnost, staršem pa je organizacija družinskega urnika lažja, če je termin ustvarjalnice znan vnaprej. Ne glede na to, so bile ustvarjalnice zasnovane tako, da se je lahko otrok brez težav udeležil le posamezne ustvarjalnice, ki vedno predstavlja zaključeno celoto. Tedenski koledar smo sproti prilagajali ukrepom za zaježitev širjenja okužb z virusom Covid-19 in ga objavljali na spletni strani, FB in drugih družbenih omrežjih, v družinskem centru in z e-novičnikom.

Dejavnost	1.1. - 31.12.2022		1.3. - 31.12.2022	
	Načrtovano št. izvedenih dejavnosti	Načrtovano št. udeležencev	Št. izvedenih dejavnosti	Št. udeležencev
Pravljice z ustvarjalnico	*	*	149	1216
Glasbena ustvarjalnica - Buum, tresk, fiju	*	*	20	159
Ustvarjalnica Z Matejo Lukežič			16	148
Gibalnica z Mojco	*	*	26	220
Igrajmo se angleščino	*	*	29	265
Mojster Luka	*	*	7	67
Malo mesto - o prostoru skozi otroške oči	*	*	4	22
Ustvarjalnice z Galerijo C.C.U.	*	*	19	283
Vrtičkanje	*	*	10	50
Bioexo	*	*	8	204
Aktivni očki	*	*	2	23
Poslikava obraza	*	*	2	57
Mala terasa	*	*	11	233
Kuhamo z Borisom	*	*	3	29
Nananina ustvarjalnica	*	*	25	288
Plesna urica s Kristyno	*	*	4	32
Radovednice	*	*	6	49
Popotovanje v bogato Afriko			1	15
Origami	*	*	4	21
Sladki prstki	*	*	4	57
Enostavno in zabavno z Nike	*	*	3	26
Lutkovne predstave za otroke			7	222
Mašina pripovedovalnica	*	*	7	35
Sladka Katka	*	*	6	77
Spretni prstki			3	29
Mare Čare			3	100
Kateryna iz Ukrajine	*	*	8	62
Prepletene zgodbe z Manco	*	*	1	3
Svetovni zajtrk	*	*	3	70
Afriški pravljичni svet	*	*	2	39
Poligon za otroke	*	*	1	6
Mateja Fi (Žužnjava družina in Glasben doživljaj)	*	*	5	97
Zdrava juhica praznuje (kuharska delavnica)	*	*	1	20
Delavnica čarovniške živali	*	*	1	20
Igriva delavnica učenja francoščine	*	*	5	15
Skupaj	*	*	406	4259

*V letnem programu dela za 2022 nismo načrtovali kazalnikov za izvedbo posameznih ustvarjalnic, saj ni bilo jasno, če in kdaj bo izvedba možna. Kazalniki načrtovanih in izvedenih aktivnosti za otroke s področja gozdne pedagogike (gozdna pot, vodeni gozdni sprehodi za vrtčevske otroke in otroke prve triade OŠ, družinski izleti z Malo ulico), psihosocialnih (Dino šola) in drugih priložnostnih področij delovanja (ulično delo, rojstnodnevne zabave, občasno varstvo) so predstavljeni ločeno v nadaljevanju.

Igrišče izzivov

Na zunanjem igrišču Male ulice smo Igrišče izzivov prvič vzpostavili leta 2020, saj smo lahko le tako otrokom in njihovim družinam zaradi ukrepov za zaježitev širjenja okužb s koronavirusom pripravili različne igrive izzive. Zunanje igrišče je odprto vsak dan, zato so bile tematske postavitve igrišča izzivov ene izmed redkih aktivnosti, kamor smo lahko povabili otroke in jim pričarali nasmeh v težkih časih premagovanja epidemije Covid-19. V času zaprtja smo zunanje igrišče vsak mesec na novo opremili z instalacijami, postavitvami eksperimentov in drugimi izzivi, ki so jih lahko otroci individualno uporabljali in raziskovali. Vrtno lopo, ki je sicer namenjena shranjevanju vrtnega pohištva, smo izpraznili in vanjo znova postavili več različnih izzivov in nalog za otroke, igrala so v času tematskih postavitvev dobila novo funkcijo, prazen prostor pa smo osmislili z raznovrstnimi zabavnimi in poučnimi intervencijami v prostor. Celotno igrišče je pričelo delovati na drugačen način kot običajno, z več interaktivnimi postavitvami (npr. kolo, ki proizvaja elektriko, "znanstveni poligon", labirint ...), ki so otroke potegnile v svet raziskovanja, reševanja zapletenih in zanimivih naravoslovnih nalog. Obiskalo nas je veliko število obiskovalcev, zlasti v zadnjih dveh tednih preteklega leta. Odzivi otrok in staršev so bili izredno dobri – na smrečico želja, nabiralnik ali vpisov v knjigo vtisov, smo prejeli nemalo spodbudnih in dobrih povratnih informacij. Starši so se najbolje navduševali nad zasnovo izkustvenih in poučnih elementov Igrišča izzivov, otrokom pa je bila navdušujoča sama popestritev obstoječega igrišča kot tudi zabavni izzivi, zasnovanih posebej za njih.

V preteklem letu sta bili postavljeni 2 tematski postavitvi Igrišča izzivov:

Praznični vrt izzivov (december 2021 – januar 2022)

S postavitvijo interaktivnih tematskih dejavnosti na zunanjem igrišču družinskega centra Mala ulica smo nadaljevali tudi v letošnjem letu, ko smo se decembra in januarja s praznično postavitvijo Igrišča izzivov poklonili naravi, ki nam je v preteklih mesecih nemalokrat dala varno zavetje, prostor za druženje, odmik in sprostitev. Pri tem smo pri okraševanju igrišča uporabili karseda veliko naravnih materialov in recikliranih okraskov. Mnoge izmed nalog na tokratnem igrišču so služile kot izhodišče za pogovore o naravi, sobivanju in varovanju naravnih virov. Palčki pomagalki so zavihali rokave in praznično okrasili igrišče Male ulice. Dodali so mu igrive naloge, nato pa si poiskali skrivališča. Pri iskanju vseh 12 palčkov so otroke spremljale igrive in poučne naloge.

Praznično igrišče izzivov (november 2022 – januar 2023)

Novembra smo ponovno praznično okrasili zunanje igrišče Male ulice. Dodali smo igrive naloge, polne decembrskih idejnih drobtinic. Bi raje vstopili v pravljичni svet lutk ali se odpravili v knjižnico in si pripravili bralno ozimnico? Ste se že kdaj igrali skrivalnice z ugasnjeno lučjo? Praznično igrišče je bilo odprto vsak dan med 10. in 18. uro.

Občasno varstvo otrok

Poleg (subvencioniranega) plačljivega varstva otrok smo nudili brezplačno nekajurno individualno varstvo otrok za nujne primere v času izvajanja treningov starševstva Neverjetna leta. V letu 2022

smo izvedli 240 ur plačljivega občasnega varstva otrok in 150 ur brezplačnega varstva otrok. Vsa brezplačna varstva izvajajo zaposleni sodelavci in sodelavke.

Posebni dogodki

Pustovanje

Na pustni torek, 1. marca 2022, smo ponovno odprli vrata in v Malo ulico povabili pustne maske. Na zabavi smo se smejali, plesali in odganjali zimo; zvrstili so se različni dogodki, ki se jih je udeležilo več kot 60 otrok: *Poslikava obraza z Anjo* (več kot 40 otrok); *Uganke iz vrečke presenečenja za pogumne maskare* (več kot 30 otrok); *Ustvarjalnica: Rakete Konfete* (več kot 60 otrok) in *pustne igre z rajanjem od hiše do hiše* (več kot 30 otrok).

Varstvo otrok 9. 3. 2022 v času splošne stavke v vzgoji in izobraževanju

V času stavke učiteljev smo v družinskem centru omogočili varstvo otrok. Varstva se je skupaj udeležilo 15 otrok.

Dobrodelni koncert mladih ukrajinskih glasbenikov ob materinskem dnevu

Na materinski dan, v petek, 25. marca ob 17. uri, so člani in članice Mladinskega simfoničnega orkestra Ukrajine (YsOU) na zunanjem igrišču Družinskega centra Mala ulica odigrali kratek dobrodelni koncert, v okviru katerega smo zbirali dobrodelne prispevke za pomoč mladim glasbenikom iz Ukrajine.

Mladi ukrajinski glasbeniki so ob materinskem dnevu zaigrali *Rdečo ruto* Slupko Valerije, *Kvartet* Mihajla Verikovskega, *Valček in Barkarolo* Mikole Lisenka, *Manuet* Reinholda Gliere, zimzeleno *Sweet Georgia Brown* in *Muziko* Ivana Karabica.

Ob začetku vojne v Ukrajini je Slovenski mladinski orkester organiziral evakuacijo mladih ukrajinskih glasbenikov, ki so nastanjeni v dveh ljubljanskih mladinskih hotelih. V Slovenijo so prispeli v začetku meseca.

Vstop na dogodek je bil brezplačen, odziv ljudi in medijev ([24ur.com](https://www.24ur.com), [sta.si](https://www.sta.si), [Odmevi](https://www.odmevi.si), informativni program RTV Slovenija, [MMC RTV Slovenija](https://www MMC RTV Slovenija)) pa velik, saj smo s prostovoljnimi prispevki zbrali 800 €, zbrani denar pa predali nastopajočim članom ukrajinskega orkestra.

Čistilna akcija na igrišču Male ulice

Med 22. marcem in 22. aprilom 2022 so na območju Mestne občine Ljubljana potekale različne čistilne akcije. Akciji *Za lepšo Ljubljano* smo se pridružili tudi v Mali ulici, kjer smo zavihali rokave, očistili gredice na igrišču Male ulice, sadili ter zaplesali z metlami in grabljicami v rokah. Čistilni akciji so se v Mali ulici pridružili tudi Aktivni očki, ki so pomagali urejati zunanje igrišče Male ulice.

Kolesarski festival

Ljubljana je bila letos gostiteljica svetovnega kolesarskega srečanja Velo-city, ki je trajal od 14. do 17. junija 2022. Največji kongres s področja kolesarjenja je potekal pod osrednjo temo »*Cycling the change*« oziroma »Kolesari – spremembo ustvari«. Vsako leto se je udeležijo predstavniki lokalnih, regionalnih, vladnih, nevladnih pa tudi mednarodnih organizacij ter strokovnjaki z različnih področij (mobilnosti, urbanih in infrastrukturnih politik ter prometa na splošno, varstva okolja, tehnologije, zdravja, vedenjskih sprememb ...).

V okviru kolesarskega srečanja se je 15. junija na Kongresnem trgu odvijal brezplačni kolesarski festival, kjer smo bili prisotni tudi mi. Košček Male ulice smo preselili na stojnico in dan preživeli ob **popravljanju koles** in ustvarjalnem **izdelovanju dodatkov za kolo**, narejenih po meri in željah najmlajših kolesarjev. Sočasno je Zavod Varna pot - Poligon varne mobilnosti v Mali ulici postavil **Poligon za otroke** ter otroke, mladostnike, starše in druge odrasle seznanil o pravilnem ravnanju ter vedenju v prometu.

Igriva delavnica učenja francoščine (20. 6. – 24. 6. 2022)

Malo ulico je za 14 dni obiskala dijakinja Titia iz Francije, ki je pri nas opravljala prakso. V francoski vasici obiskuje srednjo strokovno šolo "Maison Familiale Rurale", kjer se uči za delo z ljudmi (s starostniki, z otroki in posamezniki z ovirami). V zadanem tednu je Titia s pripravo polurnih delavnic učenja francoščine aktivno sodelovala pri izvedbi programa za otroke v Mali ulici. Otroci so na igriv način spoznavali francosko kulturo in jezik, in sicer prek raznolikega učenja o sadju (v ponedeljek, 20. 6.), zelenjavi (torek, 21. 6.), barvah (sreda, 22. 6.), delih telesa (četrtek, 23. 6.) ...

Velikonočne ustvarjalnice

V času velikonočnih praznikov so med vikendom in v ponedeljek v Mali ulici potekale celodnevne velikonočne ustvarjalnice (izdelovanje košaric in gnezd za čokoladna jajčka), prav tako pa smo iskali skrita čokoladna jajčka. Prav po velikonočno smo se se s *Sladkimi prstki* in s *Sladko Katko* sladkali in izdelovali velikonočne grizike. V ponedeljek je potekala pravljíčna ustvarjalnica s Katjo: *Ezopova basen in kokoška Robotka, ki izvali zlato jajce*. Velikonočnih ustvarjalnic in lova za jajčki se je v treh dneh skupaj udeležilo 56 otrok.

Ustvarjalnice za ukrajinske otroke

Javni zavod Mala ulica kot javni prostor, kamor se lahko otroci zatečejo po pomoč, če se znajdejo v stiski, predstavlja ki nudi varno zavetje, odmik in sprostitev vsem željnim druženja. V času vojne v Ukrajini smo ukrajinske begunce toplo sprejeli z brezplačnim vstopom, sokom, kavo ali čajem. Poleg tega smo v sodelovanju z ukrajinsko otroško psihologinjo, ki je že pomagala otrokom pri premagovanju vojnih težav v Ukrajini, organizirali vodeno tedensko srečanje za podporo in svetovanje ukrajinskim družinam, ki so se zatele v Slovenijo pred vojno. Družinam z otroki smo ponudili ustvarjalne delavnice, namenjene ustvarjanju in druženju z družinami iz Ukrajine, ki sopotekale v treh jezikih (ukrajiniščini, angleščini in slovenščini) in jih je ob četrtkih vodila ukrajinska begunka.

Žužnjavo in družabno na prvi šolski dan

V Mali ulici smo se prvega šolskega dne veselili skupaj z otroki. V družbi Mateje Ficko (Mateja Fi) smo na prvi šolski dan otroke povabili na potovanje, polno presenečenj! Spoznali smo naše drobne prijatelje, ki žive po jasad, ob potokih in v grmih, na vsake toliko pa skočijo tudi v ljudske in avtorske pesmi.

Predstavitve slikanice Moja mavrična družina

Slikanica, ki pripoveduje o Ani in Roku ter njunih vsakodnevnih dogodivščinah, naslavlja temo mavričnih družin, tj. družin, ki jih običajno sestavlja istospolni par. Tudi takšne družine so del naše družbe, ker pa so manj pogoste, so posledično tudi manj vidne, vendar zato življenje v njih ni nič drugačno. Predstavitvi slikanice, ki se je je udeležilo okoli 50 odraslih so sledile delavnice za otroke in kratek pogovor z gostom iz Zagreba, avtorjem slikanice za otroke, ki naslavlja socialno vključevanje otrok z istospolnimi starši ter spodbuja k strpnosti in spoštovanju različnosti. Dogodek je bil nadpovprečno obiskan, saj je pritegnil več kot 100 obiskovalcev (50 odraslih in okoli 60 otrok).

Kostanjev piknik

Med vikendom (29. in 30. oktober) pred krompirjevimi počitnicami je pri nas zadišalo po kostanjih. Na igrišču Male ulice smo pekli kostanj, kuhali čaj in lovili zadnje jesenske žarke ter padajoče listje z bližnjih dreves. Izrezovali smo velike in male buče, mandarinam risali obraze, jih pokrili s čarovniškimi pokrivali ter z njimi zaplesali v ritmih glasbe. Na dogodku so se zvrstili različni dogodki, ki se jih je udeležilo več kot 100 otrok: *Izrezovanje buč* (42 otrok); *Izdelovanje čarovniških klobučkov* (več kot 70 otrok), *Čarovniški ples* (več kot 16 otrok). V družbi okoli 150 obiskovalcev smo se prav lepo pogreli in, ko je padel mrak, smo v buče skrili lučke ter jih postavili vsem Ljubljancem na ogled.

Čarovniški Pižama Party

V petek in v soboto (28. in 29. oktobra) zvečer smo se na zabavi podali na sled za čarovniškimi zakladom, skušali pobegniti pred lačnim pajkom, se mastili na coprniški pojedini in se predvsem

cel večer strašno hudo zabavali. Pustolovščino s svetilkami in copniško pojedino s svetlečimi napitki bomo v prihodnje ponudili tudi kot rojstnodnevno zabavo.

Obisk Dedka Mraza

V soboto, 31. 12. 2022, nas je v Mali ulici obiskal Dedek Mraz, ki ga je tokrat občudovalo 25 otrok in vsaj toliko staršev. Otroci so mu zapeli nekaj pesmic, se razveselili sladkarij in balonov, prisluhnili pravljici in si poslikali obraze. Leto smo zaključili razigrano, a umirjeno in v pričakovanju novih dogodivščin!

ULIČNO DELO V CELOVŠKIH DVORIH

V Mali ulici nudimo možnosti za **kakovostno in aktivno preživljanje prostega časa vsem otrokom iz urbanih središč**. Tako smo že pred leti pričeli z izvajanjem programa **uličnih aktivnosti v Celovških dvorih**, s katerimi se ne približujemo le ranljivim skupinam otrok, ki niso vključeni v organizirane popoldanske (plačljive) aktivnosti, temveč vsem otrokom, ki dotlej niso bili del igre na prostem, a bi si tega želeli. Opažamo, da so prav naše aktivnosti na ulici tisti magnet, ki pritegnejo vse otroke in kasneje tudi njihove starše.

Z uličnim delom, ki poteka tam, kjer se otroci in mladi že družijo ali zadržujejo, odgovarjamo **na aktualne potrebe in stiske otrok in mladih**, ki svoj prosti čas preživljajo pretežno prepuščeni sami sebi, na ulici oz. na dvorišču stanovanjske soseke. Tako dosežemo tudi tiste posameznike, ranljive skupine ali skupnosti, ki pomoči, podpore ali drugih oblik servisa ne želijo ali ne znajo poiskati v ustreznih strokovnih službah, s čimer pomembno prispevamo k prečanju socialnih in družbenih barier.

Čeprav v Celovških dvorih deluje že nekaj organiziranih izvajalcev aktivnosti (Človekinje, Mladi zmaji, Zavod Bob), pa se jim v Mali ulici s svojimi aktivnostmi, ki so namenjene predvsem mlajšim otrokom (predšolskim od 4. leta dalje ter otrokom prvih razredov OŠ) na terenu pridružujemo in tako zapolnjujemo vrzel v skrbi za najmlajše. S tem olajšamo oz. omogočamo starejšim otrokom, ki so v večjih urbanih soseskah pogosto varuhi svojih mlajših bratov in sester, udeležbo na drugih aktivnostih ali druženje s sovrstniki.

Ulično delo smo od začetka leta izvajali vsak teden ob četrkih v Celovških dvorih. Skupaj smo do konca leta izvedli 48 uličnih aktivnosti (pri tem ne upoštevamo še uličnih aktivnosti med počitnicami, o katerih spregovorimo v poglavju *Počitniško varstvo otrok*). Čeprav se kazalniki v uličnem delu merijo drugače oz. so težje opredeljivi, saj so aktivnosti brezplačne (otroci se jih udeležijo sami, brez udeležbe/dovoljenja/participacije staršev), ocenjujemo, da smo v tedenskih uličnih aktivnostih v Celovških dvorih do konca leta 2022 zabeležili preko 960 obiskov (vsake aktivnosti se običajno udeleži v povprečju 20 otrok).

V letu 2022 smo ulično delo v Celovških dvorih med zimskimi (5 dni), prvomajskimi (3 dni), poletnimi (20 dni) in jesenskimi počitnicami (2 dni) izvajali skupaj 30 dni, kar pomeni, da se je počitniških uličnih aktivnosti skupaj udeležilo okoli 750 otrok. Dnevno se aktivnosti udeleži od 20 do 25 otrok.

Ulično delo je pod vodstvom samostojne strokovne sodelavke izvajalo pet stalnih študentov, ki se izmenjujejo, običajno delajo po dva ali trije skupaj, in sicer vsak četrtek popoldne. Izvajalci imajo redne supervizije in izobraževanja.

TEMATSKE ROJSTNODNEVNE ZABAVE

Mlade družine zaradi stanovanjske stiske otroške rojstne dneve pogosto praznujejo izven doma. Mala ulica ponuja devet tem praznovanja, od tega je polovica bolj primerna za 4- do 6-letnike, ostale pa za starejše otroke. Glede na starost in število udeležencev ponujamo dvourno ali triurno zabavo, ki je praviloma časovno umeščena izven delovnega časa družinskega centra. Rojstnodnevne zabave omejujemo na 10 oz. največ 15 udeležencev (pri starejših otrocih), saj menimo, da so z vidika otroka in njegovih socialnih stikov že to relativno velike skupine. Čeprav so rojstnodnevne zabave servis družini tako v prostorskem kot vsebinskem smislu, niso del rednega programa. Umeščamo jih v termine, ko je družinski center slabše obiskan, torej ob vikendih med 13. in 16. uro in izjemoma ob petkih pozno popoldne/zvečer, tako da minimalno vplivajo na izvedbo rednega programa oz. ga ne omejujejo. Rojstnodnevne zabave praviloma izvajajo študentje in zunanji izvajalci.

V letu 2022 smo izvedli 101 rojstnodnevno zabavo za skupno 1.135 udeležencev, od tega večino (97) v družinskem centru Mala ulica z različnimi tematikami (Gusarji, Disko, Indijanci, Lego, Princeske, Vampirji, Packarija) in 4 na Vrlišču. V času zaostrenih ukrepov praznovanj nismo izvajali.

GOZDNA PEDAGOGIKA

V zadnjih desetletjih študije s področja nevroznanosti dokazujejo, da je narava neprecenljivo terapevtsko in razvojno okolje, ki spodbuja razvoj možganov, kar krepi otrokove sposobnosti. Otrokom gozdni teren omogoča naravno gibanje, kar pozitivno vpliva na razvoj možganov in posledično motoričnih ter učnih sposobnosti. Otroci so v naravi manj obremenjeni, svobodneje razmišljajo in so zato bolj ustvarjalni. V gozdu se otroci lažje umirijo, so bolj sproščeni in lažje gradijo medsebojne odnose. Prek igre na prostem, ki omogoča samostojno raziskovanje in

odkrivanje, pridobivajo izkušnje in raznolike veščine za nadaljnje interakcije v vsakdanjem življenju. Raziskovanje v naravnem okolju otroku omogoča gibanje, razvijanje domišljije in vzpostavljanje pristnega stika z naravo prek spoznavanja živali, rastlin in biotske raznovrstnosti gozdov. Zaprtje šol in drugi ukrepi za preprečevanje širjenja okužb so imeli v preteklih letih na otroke v Sloveniji v veliki meri negativen vpliv – povečanje tveganja za zlorabe in naraščajoče nasilje, povečanje stopnje tveganja revščine, težave v fizičnem počutju in porast debelosti, nezadostno ali neprimerno prehranjevanje ter visok porast duševnih stisk. Čeprav so se otroci in mladostniki že pred pandemijo bolezní COVID-19 soočali z raznovrstnimi stiskami, pa različne raziskave in podatki s terena kažejo, da so omejitveni ukrepi še stiske otrok in mladih v Sloveniji še bolj poglobili. Z neprijetnimi posledicami dolgih izolacijskih ukrepov in omejitev nas soočajo tudi najnovejši rezultati meritev športno-vzgojnega kartona (ŠVK), saj je delež predebelih šolarjev narasel za okrog 30 odstotkov.

V časih, ko otroci in mladostniki pred zasloni telefona in računalnika preživijo veliko več časa kot nekdanj, je toliko bolj pomembno, da smo program gozdne pedagogike v Mali ulici v letu 2022 še okrepili in nadgradili z aktivnostmi, ki spodbujajo gibanje otrok v naravi. Naše cilje s področja gozdne pedagogike smo že v preteklih letih, s pričetkom epidemije v letu 2020, okrepili s tedensko postavitvijo gozdnih poti v enem od ljubljanskih gozdov (Krajinski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, Golovec, Grajski grič), letos pa smo jih še dodatno okrepili, saj smo v sodelovanju z vrtci in šolami otrokom v sklopu vzgojno-izobraževalnih zavodov (vrtci in prva triada osnovne šole) ponudili možnost vodenih gozdnih sprehodov po gozdnih poteh med tednom. Vse dotlej smo vodene gozdne sprehode po gozdni poti izvajali za otroke od 4. leta dalje. V Mali ulici smo si v letu 2022 prizadevali **okrepiti zavedanje o pomenu gozdov in narave za zdrav razvoj otrok** ter nudili razgibane in atraktivne **programe s področja gozdne pedagogike za otroke in starše**.

Gozdne poti

Gozdna pot, ki so jo lahko otroci prehodili že v času pandemije s starši leta 2020, torej »v mehurčku«, je bila ena izmed redkih aktivnosti, ki smo jo takrat ponudili družinam z otroki, hkrati pa tudi izredno pomembna, saj je prav gibanje v naravi v času intenzivnega sedenja pred ekranom otrokom najbolj koristilo. **Gozdne poti** otroke in njihove starše vabijo k igrivemu in poučnemu raziskovanju mestnih gozdov.

Gozdne poti, ki otroke in njihove starše vabijo k igrivemu in poučnemu raziskovanju mestnih gozdov, od njihove vzpostavitve (leta 2020) nadgrajujemo in konceptualno ter vsebinsko izboljšujemo. Na začetku leta smo otrokom v sklopu vzgojno-izobraževalnih zavodov (vrtci in prva triada osnovne šole) ponudili možnost vodenih sprehodov po gozdnih poteh med tednom.

V letu 2022 smo skupaj postavili 33 gozdnih poti na Rožniku, Golovcu, Šišenskem hribu, Grajskem griču, Sračji dolini, Rakovi Jelši in Zajčji dobri ter na drugih mestnih gozdovih z območij, ki so dostopna z mestnimi avtobusi LPP. Opis poti (ki vključuje tudi dolžino poti in število mušnic) ter

navodila za izdelavo gozdnega dnevnika smo vsak teden objavili na naši spletni strani in družbenih omrežjih (FB in IG profil).

Sedaj že dobro prepoznane mušnice, markacije gozdnih poti Javnega zavoda Mala ulica, ki jih izdelujemo sami, označujejo tabla na začetku poti, zanimivi izzivi med potjo (poišči največje drevo v okolici in ga opiši, poslušaj, kdo se oglašja, oponašaj živali itd.) in skrinja na koncu poti, v kateri se z vsakim tednom na drugi lokaciji izmenjujejo štampljke z različnimi motivi, ki si jih otroci odtisnejo v naše ali doma narejene gozdne dnevnike. Ko otroci zberejo 6 različnih štampljk, jih povabimo, da v Mali ulici prevzamejo nagrado za najbolj vestne gozdne raziskovalce/-ke. Družine same izberejo najboljši čas za obisk poti, tedenske selitve na različne lokacije pa raziskovanje skritih koticov mestnih gozdov naredijo le še bolj zanimivo in razgibano.

Da so gozdne poti nagovorile mnogo otrok in njihovih družin, kažejo tudi vpisi otrok v knjigo vtisov na koncu poti in zahvale staršev, da se otroci rade volje na pot odpravijo tudi v dežju. Glede na odzive, ki jih prejmemo v živo ali prek vpisne knjige, elektronske pošte in družbenih omrežij, ocenjujemo, da gozdno pot vsak teden prehodi od 50 do 60 družin, kar je za nas še en dokaz, da lahko odnos otrok do določene dejavnosti z dobro idejo in nekaj triki povsem spremenimo.

Starši in otroci poročajo, da so prav te ljubke markacije krasen motivator za hojo v hrib, izzivi med potjo zabavna popestritev sprehoda, štampljka pa najboljša nagrada za prijeten sprehod z družino. Gozdne poti tako s svojimi skritimi izzivi in zakladom otrokom predstavljajo **odlično motivacijo za sprehod po gozdu**. Otroci pogosto kar sami predlagajo popoldanske sprehode, ki vključujejo lov za mušnicami, pri tem pa izkazujejo veliko mero vedoželjnosti, dobre volje in navdušenja. Starši tudi poročajo, da jim izzivi ponujajo možnosti za pogovor o naravi in nemalo idej, kaj vse lahko z otroki počnejo na sprehodu po gozdu ali mestnih parkih. Se pa na vsake toliko časa soočimo s krajo gobic in tudi skrinje, kar močno razžalosti ve velike in majhne navdušence gozdnih poti.

Štampljke, ki si jih otroci na koncu poti odtisnejo v gozdne dnevnike, so narejene po motivih, ki jih med počitnicami narišejo otroci ali nam risbice pošljejo prek elektronske pošte.

Vodeni sprehodi po gozdnih poteh za vrtčevske in šolske skupine

Januarja 2022, ko je bil družinski center zaradi epidemičnih razmer še zaprt, smo pričeli z izvajanjem vodenih gozdnih sprehodov po gozdnih poteh za vrtčevske in šolske skupine, ki sta jih vodila naša sodelavca in izkušena gozdna pedagoga Boris Jurc in Manca Kaliman. Naše cilje s področja gozdne pedagogike smo tako okrepili že na začetku leta 2022, ko smo otrokom v sklopu vzgojno-izobraževalnih zavodov (vrtci in prva triada osnovne šole) ponudili možnost vodenih sprehodov po gozdnih poteh med tednom. Povpraševanje vrtcev in šol, predvsem za prvošolčke, je bilo veliko, tako da smo morali vzpostaviti čakalno listo.

Na vodenih sprehodih, ki so trajali 2 do 4 šolske ure, so se otroci učili opazovati in prepoznavati sledi živali v gozdu, prisluhnili pticam, spoznavali drevesne in rastlinske vrste, v primeru daljše različice sprehoda pa smo organizirali tudi igro.

O zanimivosti programa govorijo tudi številke: izvedli smo 40 vodenih gozdnih sprehodov, od tega 27 za vrtčevske skupine in 13 za prvošolčke. Gozdnih sprehodov po gozdnih poteh se je skupaj udeležilo **879 otrok s spremljevalci** (751 otrok in 128 spremljevalcev). Starostni razpon otrok, ki so se sprehodov udeležili, je ob od 3 do 7 let. Najštevilčnejša skupina otrok na vodenem gozdnem sprehodu je štela skupaj 28 otrok, v povprečju se je sprehoda udeležilo 19 otrok.

Prvošolčki raziskujejo Sračjo dolino – POHVALA

“

»Zelo bi pohvalila sam koncept, ki spodbuja raziskovanje gozda, gibanje v naravi in vključevanje vseh čutov. Poleg tega je v naloge vključeno medpredmetno povezovanje vse od slovenščine (z glasovi, črkami itd.), matematike (štetja, orientacije itd.), spoznavanja okolja (rastline, živali, prostor), likovne umetnosti (oblikovanje iz predmetov v naravi), glasbene umetnosti (oponašanja oglašanja živali ...) in seveda športa z različnimi oblikami gibanja. Mušnice in oznake za naloge so zelo lično narejene, kar še dodatno pritegne male in velike raziskovalce. Lepo je bilo videti, kako so otroci uživali, se veliko gibali in učili - ne da bi se tega v polnosti zavedali. Hkrati pa je bilo zelo sproščeno vzdušje, kar gre pohvala tudi vašemu odličnemu pedagoškemu in didaktičnemu vodenju z "začimbami" humorja :) (otroci in tudi kakšne učiteljice še danes drugim pripoveduje(m)o šale o muhah ipd. ter zanimiva dejstva o živalih).

Še enkrat hvala za vaše odlično delo in se zagotovo vidimo še kdaj. Ana Vrenko, učiteljica 1. b-razreda OŠ Franceta Bevka«

”

Družinski izleti z Malo ulico (novost)

16. aprila smo premierno izvedli programsko novost s področja gozdne pedagogike – Družinske izlete z Malo ulico, na katerih so se nam pridružili strokovnjaki z različnih področij delovanja. Na dveh spomladanskih, tematsko obarvanih družinskih izletih, smo spoznavali življenje živali, rastlin in gliv ter različne poklice, povezane z naravo. Izleti so vselej predvidoma trajali 2 uri, zaradi vsebin in narave izleta pa so najbolj primerni za otroke med 5. in 13. letom starosti v spremstvu vsaj enega starša.

Žal načrtovanih jesenskih družinskih izletov zaradi pomanjkanja prijav oz. izrazito slabega vremena nismo izvedli.

Življenje dvoživk na Ljubljanskem barju (16. april 2022)

Na prvem izletu se nam je poleg naravovarstvenice Jasne Tarman pridružilo še skupaj 13 udeležencev (7 otrok in 6 staršev). Na predhodno določeni trasi smo si ogledali invazivne rastline in življenje dvoživk. Otroci so se najbolj navdušili nad lovljenjem žab z mrežami v eni od mlak, pri tem so ves čas budno spremljali in raziskovali okolico ter imeli nemalo vprašanj na temo našega druženja. Na Vrlišču nam je Jasna pokazala še nekaj dvoživk, ki jih je prinesla s seboj. Otroci so tako spoznali mlado hendikepirano krastačo, umirjeno rjavo žabo, pupka, močerada in še nekaj drugih dvoživk. Izvedeli smo, da ni vsaka žaba, da pupek ni paglavec in da krastača včasih poje svojo kožo.

Velike zveri Slovenije - po dolini Iške (sobota, 14. maj 2022)

Po poteh velikih zveri smo v družbi 17 udeležencev (9 otrok in 8 staršev) odrinili s parkirišča v Iškem Vintgarju, tokratni strokovnjak pa je bil Grega Simčič, naša prva generacija študentov gozdarjev. Na poti v gozd smo se pogovarjali o zvereh, ob postanku poleg reke Iške pa smo si iz odlitkov sledi ene od velikih živali izdelali spominke. Poleg fotografij s terena smo si z velikim zanimanjem pobliže ogledali tudi lobanje določenih zveri in njihove kože, ki jih je naš vodič prinesel s seboj na ogled. Ob koncu poti so otroci iskali fotopasti, ki smo jih na predvideni poti postavili ob pričetku izleta. Udeleženci so ob koncu izleta prejeli konec aprila izdane Gozdne zamislice in Gozdni dnevnik, kamor lahko odtisnejo štampiljke, ki jih najdejo v skrinji ob koncu gozdne poti.

Gozdne zamislice

Na Svetovni dan Zemlje, 22. aprila 2022, smo izdali Gozdne zamislice, knjižice, ki v fizični obliki dopolnjujejo zbirko spletnih knjižic z idejami za ustvarjanje z otroki doma. Gozdne zamislice, ki so izšle v nakladi 500 izvodov, smo oblikovali v želji, da otroke in starše navdušimo in spodbudimo k zabavnemu in zanimivemu preživljanju prostega časa v naravi, saj gozd otrokom ponuja številne možnosti za sprostitev in igro. Med idejami, ki smo jih na gozdnih sprehodih in v počitniškem varstvu preizkusili sami, smo izbrali takšne, ki so otroke najbolj pritegnile in jih spodbudile k pozornejšemu opazovanju narave. Otroci pri tem usvajajo nova znanja o živalih, rastlinah in biotski raznovrstnosti gozdov, krepijo zavedanje o pomenu naravnega okolja ter prek igre na prostem utrjujejo motorične spretnosti in učne sposobnosti, kot sta koncentracija in osredotočenost.

Gozdne zamislice - Igrarije so prilagojene tako starostnim skupinam otrok, kot tudi njihovem številu. Vsaka igrarija je zapisana na svojem kartončku. V zgornjem desnem robu so narisani pripomočki oziroma nujna oprema za izvajanje določene aktivnosti, poleg opisa pa se na drugi strani posamičnega kartončka nahaja ilustriran utrinek aktivnosti (za ilustracije je poskrbela Nana Barborič Vesel). Naloge se izvajajo le z uporabo naravnega materiala (plodovi, listje, kamenje, palice in veje, blato, lišaji, cvetlice, korenine, mah ...), družine z otroki pa se lahko z Gozdnimi zamislicami odpravijo v gozd/naravo kadarkoli, v vsakem letnem času in ob vsakem vremenu, saj so narejene iz kvalitetnega vodoodpornega sintetičnega materiala.

Gozdne zamislice so družinam na voljo brezplačno v Družinskem centru Mala ulica ali prek spletne trgovine Mala ulice v vrednosti 5 eur <https://www.malaulica.si/sl/trgovina/gozdne-zamislice/>.

Priprava otrokom prijaznih vsebin, v okviru katerih odpiramo teme, s katerimi spodbujamo pridobivanje izkušenj na prostem in razvijanje pozitivnega odnosa do okolja in gozdov, je še posebej pomembna v današnjih časih, ko se otroci še več kot običajno zadržujejo v notranjih prostorih, pogosto pred zasloni telefona in računalnika, kar vpliva na njihov telesni in duševni razvoj. Gibanje v naravi blaži številne težave v duševnem zdravju (pomanjkanje koncentracije, hiperaktivnost, anksioznost, depresija), ki smo jim priča v zadnjem desetletju.

USTVARJAMO DOMA

Spletne dejavnosti smo že v času epidemije združili v spletne knjižice, ki staršem in otrokom nudijo raznolike ideje (od plesa do kuhanja) za ustvarjanje doma na pregleden in dostopen način. Knjižicam z idejami za ustvarjanje doma (*Znanstvene ustvarjalnice, Plesno-gibalni izzivi, Likovne ustvarjalnice, Kuharske ustvarjalnice, Svetovni zajtrki*) se je marca letos na naših spletnih policah *Ustvarjamo doma* pridružila še knjižica z idejami za slaščičarske podvige ***Kuharske ustvarjalnice za sladkosnede***.

Knjižica združuje enostavne recepte raznolikih sladkih jedi, ki smo jih v času prvega zaprtja zaradi epidemije pripravili kar v sklopu družjenj prek spleta oz. *Zoom kuharskih delavnic*.

Ta srečanja so potrdila, da so procesi dovolj preprosti, da jih otroci lahko pripravijo skoraj čisto sami; potrebna je le minimalna pomoč pri branju recepta, iskanju sestavin, rokovanju s pečico in seveda pri preizkušanju slastnih jedi.

Čeprav je takšnih dejavnosti na spletu veliko, smo opazili, da jih je večina zapisanih oz. prilagojenih za vrtčevsko okolje, kjer je že poskrbljeno za materiale in opremo. Sami smo želeli, da bi s spletnimi knjižicami Malo ulico vsaj za trenutek pripeljali družinam domov in s preprostimi idejami ter pripomočki, ki jih ima vsakdo doma, na prijazen način spodbujali kreativno preživljanje prostega časa staršev z otroki v domačem okolju. Čeprav knjižice osvetljujejo različna področja ustvarjanja, pa vse sledijo isti logiki negovanja otroške kreativnosti in domišljije: starši naj pomagajo poskrbeti za material in pripomočke (še posebej, če gre za predšolske otroke), v nadaljevanju pa se ustvarjalnemu procesu otrok in njihovi razlagi pridružijo kot opazovalci in poslušalci. Vse knjižice spremljajo kratka in enostavna navodila, postopki so opremljeni s fotografijami ter ilustracijami z namenom, da lahko otrok čim več pripomočkov, sestavin in korakov priprave prepozna, poišče oziroma izvede samostojno.

Kazalniki: načrtovano število aktivnosti in načrtovano število udeležencev v letu 2022

Št.	Vrsta dejavnosti	Načrtovano število aktivnosti	Načrtovano število udeležencev	Izvedeno število aktivnosti (1.1. – 31. 12. 2022)	Izvedeno število udeležencev/obiskov (1.1. – 31. 12. 2022)
1	Rojstnodnevne zabave	30	300	101	1135
2	Gozdna pot	50	4000	33	3960
3	Družinski izlet z Malo ulico	*	*	2	30
4	Vodeni gozdni sprehodi za vrtčevske in šolske skupine	*	*	40	879
5	Občasno varstvo (ure)	200	200	390	390
	Skupaj:	280	4500	566	6394

POČITNIŠKO VARSTVO ŠOLARJEV

Šolarji so imeli v letu 2022 en teden zimskih, jesenskih in novoletnih ter 9 in pol tednov poletnih počitnic – skupaj torej 12 tednov in nekaj dni. Čas počitnic pomeni za številne starše veliko organizacijsko obremenitev, saj si sami praviloma ne morejo vzeti toliko letnega dopusta, da bi ostali doma z otrokom oziroma z otroki, hkrati pa se ne morejo zanesti na osebna omrežja, ki bi lahko zagotovila takšno pomoč. Vse večjo potrebo staršev mlajših šolarjev po organiziranih oblikah počitniških dejavnosti potrjujejo tudi mnoge raziskave. Te med drugim izpostavljajo, da so vanje bolj vključeni otroci staršev z višjo stopnjo izobrazbe in tistih, ki so boljše informirani.

Projekt, ki ga financira MDDSZEM, vključuje tudi 168 brezplačnih mest v počitniškem varstvu za šolarje. V brezplačno varstvo so se vključevali otroci iz socialno-ekonomsko ogroženih skupin ter otroci iz velikih družin; obveščali in pridobivali smo jih (poleg običajnega obveščanja na spletu in v medijih) tudi preko šolskih svetovalnih delavk, ki so starše oz. njihove otroke napotovale k prijavi.

Počitniško varstvo izvajamo na štirih lokacijah – v družinskem centru Mala ulica, v gozdu, na Vrtilšču in v Zavetišču Gmajnice; poleti na vseh štirih lokacijah, med drugimi počitnicami pa glede na povpraševanje in vreme na vsaj dveh lokacijah. V počitniškem varstvu skupino, ki obsega 15-18 otrok, vodijo 3 vzgojitelji, kar močno zvišuje kvaliteto pedagoškega izvajanja počitniškega varstva. To se je pokazalo že v predhodnih letih, ko smo otroke v počitniškem varstvu zaradi epidemije razporedili v manjše skupine. Opazili smo, da se otroci v manjših skupinah hitreje in intenzivneje povežejo, manj je konfliktov, otroci se ne združujejo v manjše skupinice kot v večji skupini. V takšnih pogojih izvajalci lažje upoštevajo želje otrok in sledijo njihovim idejam, kako preživljati počitniški čas. Poleg tega so vsi zaposleni aktivni izvajalci programa Neverjetna leta, zato pri izvedbi dosledno uporabljajo orodja in veščine programa, s katerim krepimo čustvene in socialne kompetence otrok, kar se zelo pozna pri ohranjanju umirjenih odnosov, upoštevanju pravil in dobrem počutju vseh udeležencev.

Kazalniki: načrtovano število tednov in načrtovano število otrok v času počitniškega varstva

Št.	Vrsta dejavnosti	Načrtovano število	Načrtovano število	Dejansko število	Dejansko število
		(tednov)	(udeležencev)	(tednov)	(udeležencev)
1	Zimske počitnice	1	20	2	33
2	Poletne počitnice v Mali ulici	9	162	9	165
3	Poletne počitnice v gozdu	9	180	9	182
4	Poletne počitnice na vrtu	10	285	10	265
5	Poletne počitnice z živalmi	9	135	9	135
6	Jesenske počitnice	1	15	1	18
7	Novoletne počitnice	1	15	/	/
	Skupaj:	40	815	40	798

ZIMSKO POČITNIŠKO VARSTVO (21. – 25. februar)

Zimsko počitniško varstvo smo izvajali na dveh lokacijah, in sicer v Mali ulici in v Zavetišču Gmajnice. Zaradi epidemičnih razmer in vladnih ukrepov za preprečevanje koronavirusa smo oblikovali dve skupini; ena skupina je počitnice preživljala v Mali ulici, druga skupina v Zavetišču Gmajnice. Program je prilagojen vremenskim razmeram in oblikovan tako, da so otroci večino časa preživeli na prostem. V veliki meri smo se z otroki prepustili navdušenju nad zimskimi radostmi (drsanje, sankanje in zimski sprehod po gozdni poti), obiski kulturnih ustanov (muzeji, gledališča,

kinodvorane) in peko dobrot v Mali ulici.

Zimske počitnice v Mali ulici

V zimskih počitnicah v Mali ulici je bilo v tedenskem varstvu dnevno v povprečju 15 otrok. Številko smo nekajkrat tudi presegle, tako da je bilo občasno v varstvu tudi 16 otrok dnevno, kar potrjuje že znane ugotovitve, da je povpraševanje staršev in otrok po počitniškem varstvu veliko.

Ugotavljamo, da so želje in potrebe otrok po druženju in gibanju v naravi velike, zato smo razgrnili zemljevide in raziskovali mestne ulice ter poti do bližnjih parkov in gozdov, eno od njih pa smo na Golovcu postavili in označili kar sami. V gozdu smo se prepustili prosti igri, gradili skrivališča, iz snega ali palic, iskali pobeglega mamuta ..., v igralnici pa je zadišalo tudi po slastnem kosilu najljubše jedi mnogih otrok, ki smo ga pripravili sami. Tudi v notranjih prostorih smo se prepustili svobodi proste igre, obiskali obrtno delavnico in prodajalno štampiljk Sitar, po njihovi predlogi izdelali štampiljke, se veselili poslikave in ogleda projekcije animiranega filma v Kinodvoru.

Vsi sproščeni in razigrani smo dvakrat odrinili tudi na Vrtišče na Rakovo jelšo, kjer smo si sami pripravili kosilo.

Zimske počitnice v Zavetišču Gmajnice

V Zimske počitnice v Zavetišču Gmajnice smo dnevno v povprečju zajeli 15 otrok. Številko smo nekajkrat tudi presegle, tako da je bilo občasno v varstvu kar 17 otrok dnevno. Povpraševanje staršev in otrok po počitniškem varstvu z živalmi so vselej velika, zato jih bomo tudi v prihodnje izvajali. Počitnice so še posebej všeč otrokom, ki imajo radi živali, si jih želijo ali zanje že skrbijo doma.

Otroci so spoznavali poklic oskrbnika živali in veterinarja, se ob druženju z živalmi učili odgovorne skrbi za živali, spoznavali njihove potrebe in drugačnost. Odgovorili smo na vsa otroška vprašanja v zvezi s hišnimi živalmi, čas pa smo si vzeli tudi za ustvarjanje in spoznavanje neposredne okolice Zavetišča. Ker smo vsi nestrpnost pričakovali prihajajočega pusta, smo si izdelali maske z živalskimi ali drugačnimi motivi, s katerimi smo letos preganjali zimo in v svojo družbo vabili sončne in vroče dni. Počitniški teden smo zaključili s pustnim rajanjem.

Zimske počitnice v Celovških dvorih

Med zimskimi počitnicami smo poskrbeli tudi za dogajanje v soseski Celovški dvori, kjer smo vsak dan, od ponedeljka do petka, med 10. in 15. uro izvajali aktivnosti za tam stanujoče otroke, ki niso vključeni v nobeno obliko organiziranega varstva ali počitnic in svoj prosti čas preživljajo na ploščadi med bloki. Tovrstne aktivnosti so med otroki in starši zelo dobro sprejete in dobrodošle, tudi sami menimo, da je približevanje otrokom v njihovi domači soseski izjemnega pomena; ne gre le za kratkočasenje, ampak za pomembno dejavnost, ki otroke povezuje, jih uči, osmišlja prosti čas in dolgoročno preprečuje konflikte in neželjeno vedenje.

Namen počitnic v Celovških dvorih je:

- Spodbujanje kvalitetnega, zdravega načina preživljanja prostega časa.
- Pomoč pri razvijanju socialnih spretnosti prek igre (ustrezni načini reševanja konfliktov, načini komuniciranja, prepoznavanje in obvladovanje čustev...) ter posredovanje določenih znanj (učna pomoč).
- Seznanjanje z raznolikimi družabnimi, gibalnimi, športnimi, ustvarjalnimi igrami, aktivnostmi.
- Nudenje podpore in možnosti pogovora o vsakodnevnih težavah in otrokom aktualnih vsebinah (proces šolanja, odnosi, dogajanje v družini, preizkušanje različnih substanc ...).
- Pozitivno odzivanje, spodbujanje močnih področij in krepitev pozitivne samopodobe.

Obisk uličnih aktivnosti med zimskimi počitnicami (športne in družabne igre, individualni in skupinski pogovori o temah, ki otroke zanimajo ali jih skrbijo) se je po dnevih razlikoval, skupaj se jih je v celem tednu udeležilo 53 otrok.

Prvomajske počitnice v Celovških dvorih

Enako kot med zimskimi počitnicami smo prvomajske aktivnosti ponudili otrokom v Celovških dvorih. V treh dnevih se je aktivnosti skupaj udeležilo okrog 80 otrok.

POLETNO POČITNIŠKO VARSTVO (27. 6. – 31. 8. 2022)

Poletne počitnice v Mali ulici

V Mali ulici je počitnice obiskovalo 18 otrok tedensko, za katere je skrbela vodja programa skupaj z dvema pomočnicama. Vse so usposobljene za vodenje skupin otrok, imajo opravljen tečaj prve pomoči in večletne izkušnje dela z otroki. Program je bil raznovrsten (dnevi so bili tematsko pestri; raziskovalni, kuharski, kulturni, naravoslovni ...), otroci pa so večino počitniških dni preživeli zunaj oz. na zunanjem igrišču. Po zajtrku smo se vselej podali na izlete v bližnjo okolico in na obrobje mesta, spoznavali različne živali, poklice, kulture, običaje in dejavnosti, predvsem pa se veliko časa gibali na svežem zraku. Med drugim smo obiskali Ljubljanski grad, mestni kino Kinodvor (*Divja Slovenija, Meseček, Tudi miši gredo v nebesa ...*), Muzej bančništva Slovenije, Prirodoslovni muzej Slovenije, Železniški muzej Slovenskih železnic, Mestni muzej Ljubljana ter se odpravili na celodnevne pustolovščine v Tivoli in na Rožnik. Takrat ko nam tudi prijetna senca mestnih gozdov ni pomagala pri premagovanju vročine, smo odrinili do Iškega vintgarja in se razigrano osvežili v prijetno hladni reki Iška.

Otrokom smo ves omogočali prostor za prosto igro, ki so si jo sami izbrali, ter jih spodbujali k razvijanju socialnih veščin, medvrstniškega sodelovanja in dogovarjanja. Ustvariti smo želeli varno in sproščeno vzdušje, v katerem si lahko otroci spočijejo od šolskega leta in krepijo veščine, za katere v šoli velikokrat zmanjka časa.

“

Pohvalila bi vse, ki skrbijo za naše otroke. Hči neizmerno uživa v vašem varstvu.

Meni se zdi vaš program super! Z veseljem bomo še prišli.

Pozdravljam obilico gibanja v naravi.

”

Poletne počitnice v gozdu

Počitnice v gozdu so potekale v Krajinskem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib. Program smo oblikovali tako, da sta vzporedno potekali dve skupini po 10 otrok, s katerimi sta bila po dva animatorja. Čeprav je struktura počitniškega varstva v gozdu zelo odprta in zasnovana tako, da sledimo interesom otrok, dnevi minevajo v pestrem in razgibanem vzdušju. Vsak dan smo se z različnih smeri povzpeli na Rožnik, kjer nas je pričakalo kosilo, vmes gradili bivake, plezali po drevesih, opazovali žuželke in prisluhnili pticam. Po načelih gozdne pedagogike smo otroke spodbujali k budnemu opazovanju, sproščenemu gibanju, samostojnosti in živahnemu ustvarjanju v naravi.

Prek izkustvenega učenja smo skupaj z otroki spoznavali pomen sobivanja z naravo in ustvarjali le z naravnimi materiali. V gozdu smo vsakodnevno odkrivali nove možnosti za sprostitev in igro (gradnja bivakov, gugalnic, mostov, izdelovanje nakita iz palic, storžev, nožkanje, gozdna abeceda), domov pa smo se prav zato vračali umazani, včasih tudi mokri, a vselej veseli in v pričakovanju novega dne. Tako smo spoznali, da hoja v hrib ni zgolj hoja, ampak je čas za klepet in spoznavanje novih prijateljev; čas za miselne igre, pripovedovanje zgodb, sprehajanje z zaprtimi očmi in zaupanje tistemu, ki te vodi po poti. Gozd nam je poleg prijetno hladne sence pričaral nemalo prijetnih spominov, ki so se stkali med sproščeno in svobodno igro.

Nova zbirna lokacija (Vodnikova domačija) se je izkazala za odlično izhodišče, zato bomo poskušali zbirno mesto za počitnice v gozdu ohraniti v bližini.

“ Prvič smo se udeležili programa in smo navdušeni - cela družina. Hčerka pride iz gozda kot prerajena, odlične volje in polna novih idej. Da ne govorim o tem, da je v tej vročini gozd zagotovo najboljša izbira.

Moj sin je navdušen nad vsem - izvajalci, programom, svobodo, raziskovanjem! Sicer ni navdušenec vodenih počitnic, ampak tukaj res uživa. tako da bi pohvalila tako izvajalce, kakor program - otroci imajo dovolj svobode, kar je za počitnice zelo pomembno!

”

Poletne počitnice na Vrtišču

Eno izmed osrednjih načel počitnic na vrtu je spodbujanje otrok k razmisleku o odnosu do okolja, trajnostne naravnosti in možnosti sobivanja po načelih gozdne pedagogike. Program je v celoti zasnovan tako, da otroci prek izkustvenega učenja spoznavajo pomen sobivanja z naravo in imajo hkrati dovolj svobode pri izbiri različnih aktivnosti, ki se jih prilagaja glede na interese otrok in izvajalcev. Glavni namen je otroke spodbuditi k budnemu opazovanju, sproščenemu gibanju, samostojnosti in živahnemu ustvarjanju v naravi. Vrt ponuja otrokom odlične možnosti za izkustveno učenje (*postavljanje, dograjevanje in barvanje drevesne hiške, grajenje, betoniranje temeljev in pozidava krušne peči, sajenje, vrtnarjenje, urejanje zelenjavnega vrta, kuhanje, gradnja krušne peči, branje itd.*), prosto igro in ustvarjanje, pri čemer otroci v okviru raznolikih aktivnosti krepijo socialne veščine ter se učijo prevzemanja odgovornosti do sebe, drugih in narave/okolja. Njihovi domišljiji pustimo prosto pot in jo le izjemoma usmerjamo, zato nas ne čudi, da se v njihove spomine vtisnejo prav takšni, ki omogočajo otrokom svobodo igre v naravi – »od lovljenja kobilic do akrobacij na gugalnici!«.

Otroci so se počitnic na Vrtišču razveselili že tretjič zapored, odkar smo v uporabo dobili zemljišče na Rakovi jelši. Na vrtu, ki meri 2000 kv. metrov, smo oblikovali največ tri med seboj ločene skupine po največ 10 otrok, z vsako skupino sta bila dva odrasla. Počitnice na Vrtišču je tedensko

obiskovalo od 24 do 29 otrok, za katere je skrbela vodja programa skupaj z dvema pomočnicama. Počitnice na Vrtišču so se izvajale tudi zadnje tri dni počitnic (29. – 31. 8. 2022), v varstvu je bilo 13 otrok. Otroci so vrtnarili, gradili igrala, jih popravljali, se igrali družabne igre, ustvarjali, brali knjige, raziskovali naravo in nenazadnje, če jim je ustrezalo, tudi poležavali v senci. Lega vrta na obrobju Ljubljane nam je ponudila izhodišče za nemalo izletov v bližnje kraje. Skoraj vsak teden smo tako odrinili na izlet do Inškega vintgarja, kjer smo se osvežili v reki Iški in si v senčnem zavetju dreves pripravili piknik. Z nadvse prijetno ohladitvijo in škropljenjem z vodnim topotom so nas v vročih poletnih dneh razveselili tudi gasilci. Z njihovo pomočjo smo napolnili bazen, ki so si ga otroci sami zgradili.

Izkušnje, znanje in pridelane pridelke z naše njive smo koristno uporabili v našem vsakodnevem druženju. Sami smo si pripravili zajtrke in improvizirane obroke (peka palačink, penic in hrenovk na odprtem ognju, priprava jajčk za zajtrk, kuhanje nabranega fižola ...), ki so marsikateremu otroku predstavljali pravo kulinarčno doživetje, prosta igra na vrtu pa je vsem pričarala pristen občutek svobode poletnih počitniških dni. Prvič smo preizkusili tudi krušno peč, ki smo jo mojstrsko zgradili skupaj z otroki. Hlebčki so bili tako okusni, da so pošli, še preden smo spekli nove.

“ Všeč mi je, da je vse skupaj malo bolj 'robinzonovsko', da se otroci tudi umažejo. Se mi zdi, da jim tega manjka.

Vse super. Otroci umazani in nasmejani in zadovoljni! Povejo, da se lahko več ur igrajo KAR ŽELIJO (pri varstvih nasploh je seveda vse preveč vodenega in otroci nimajo časa za razvoj lastne igre). Okolje pri vas je pa seveda nadvse ustvarjalno! ”

Poletne počitnice z živalmi

V sodelovanju z Zavetiščem Ljubljana smo počitnice z živalmi za otroke od 1. do 5. razreda letos organizirali že drugo leto po vrsti. V skupini je bilo tedensko 15 otrok, za katere so 9 tednov izvajanja počitnic skrbeli trije usposobljeni sodelavci, dopoldanski strokovni program (2 – 3 pedagoške ure) pa so vodili strokovni sodelavci zavetišča. Povpraševanje in navdušenje je bilo veliko tako na strani otrok in staršev kot v sodelovanju med obema zavodoma.

Med počitnicami z živalmi smo se vsi prijetno sprostili ob božanju kosmatih prijateljev in se bolje seznanili z živalmi, delovanjem zavetišča in pomembnosti skrbi za živali. Vrhunec preživljanja počitnic z živalmi je bil seveda obisk veterinarke. Otroci so lahko videli operacijsko sobo, si izmerili utrip in pritisk ter si obvezali namišljeno poškodovan ud. Rade volje smo odgovarjali na vsa otroška vprašanja v zvezi s hišnimi živalmi, pa tudi tečaj tujega jezika smo spretno vpletli v vsebine in usvojili prvo raven »živalščine« ter govorice telesa.

Vsekakor smo se naučili veliko novega, se pri tem zabavali in poleg aktivnosti, v okviru katerih smo bili predani spoznavanju živali in narave, uživali v ustvarjanju in prosti igri. Veliko časa smo preživeli v naravi, kjer smo se družili in sklepali nova prijateljstva. Pekli smo toaste, preigrali veliko družabnih iger, pletli zapestnice, cofe, se igrali z velikimi napihljivimi žogami, tekli, plesali, izvedli lov za mucami in izdelali čudovite praskalnice za mačke iz naravnih materialov. Na počitnicah so še posebej uživali otroci, ki imajo radi živali, si jih želijo ali zanje že skrbijo doma.

“

Všeč mi je, da so otroci v stiku živalmi, a še vedno na način, da ne spravljajo nepotrebno živali, ki iščejo dom v stres. Prava mera varstva, ozaveščanja o pomembnih temah in dobrobiti živali v zavetišču. Bravo za ta tip počitniškega varstva!

Vedno znova sem prijetno in pozitivno presenečena nad kvaliteto in izvedbo varstva, ki presega vse želje in pričakovanja.

”

Poletne počitnice v Celovških dvorih (27.6. – 8. 7. in 22. 8. – 31. 8.)

Namen druženja z mladimi oziroma dela na javni površini – igrišče v naselju Celovski dvori – je z metodo igre in neformalnim druženjem podpreti socialni in čustveni razvoj otrok ter s tem zmanjšati verjetnost pojava vrstniškega ali druge vrste nasilja ter hkrati biti del podporne mreže v primeru večjih ali manjših težav. S seznanjanjem z raznolikimi bolj ali manj strukturiranimi aktivnostmi želimo spodbuditi h kvalitetnemu preživljanju prostega časa.

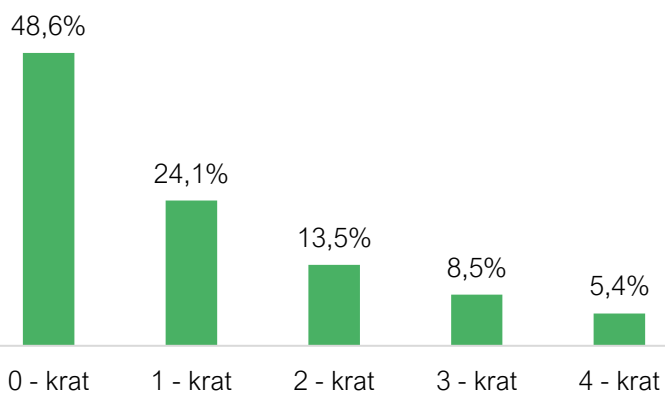
Cilji terenskega dela v počitniškem času so bili predvsem:

- Spodbujanje kvalitetnega, zdravega načina preživljanja prostega časa.
- Preko igre razvijati socialne spretnosti (ustrezni načini reševanja konfliktov, načini komuniciranja, prepoznavanje in obvladovanje čustev ...) ter posredovati določena znanja ((ne)posredna učna pomoč).
- Seznanjanje z raznolikimi družabnimi, gibalnimi, športnimi, ustvarjalnimi igrami, aktivnostmi.
- Nudenje podpore in možnosti pogovora o vsakodnevni težavi ter otrokom aktualnih vsebinah (proces šolanja, odnosi, dogajanje v družini, preizkušanje različnih substanc ...).
- Pozitivno odzivanje, spodbujanje močnih področij in krepitev pozitivne samopodobe.

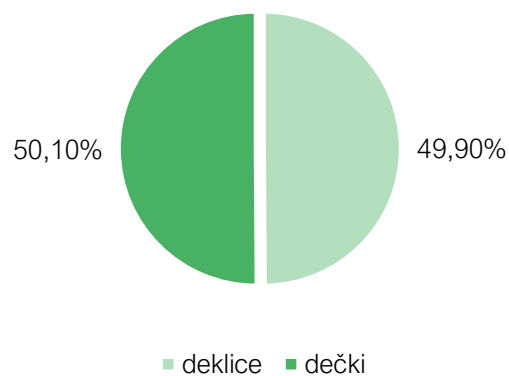
Štiri počitniške tedne smo v Celovških dvorih izvajali aktivnosti vsak dan od ponedeljka do petka, od 10. do 15.30 ure (v času, ko so starši praviloma v službi). Dnevno se je aktivnosti udeleževalo med 20–25 otrok, skupno število obiskov v teh 4 tednih je okrog 500 (kazalnikov nismo vnesli v tabelo, saj gre za popolnoma drug pristop in organizacijo dela). Izvajalci so bili večinoma študentje pedagogike, socialnega dela in sorodnih ved, ki otroke dobro poznajo, saj delajo z njimi celo šolsko leto.

Nekaj statističnih podatkov o poletnih počitnicah 2022:

Število preteklih vključitev otrok v naš program počitniškega varstva glede na letošnjo prijavo

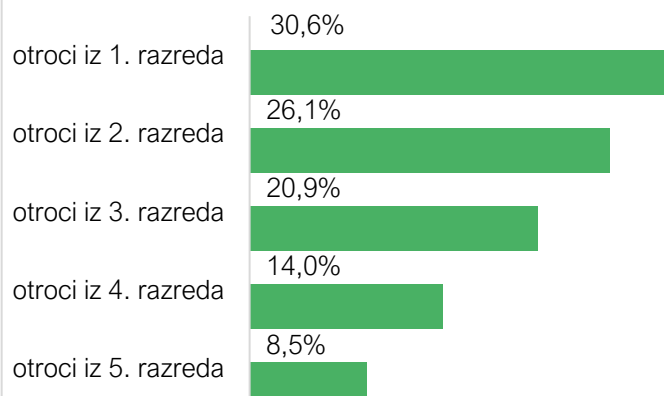
Število tedenskih prijav otrok v počitniško varstvo po spolu

Število tedenskih prijav otrok po lokacijah počitniškega varstva

Število tedenskih prijav otrok v počitniško varstvo po starosti

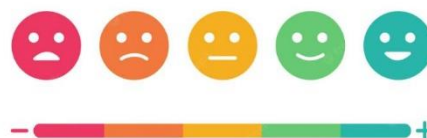

KAJ PRAVIJO O POLETNIH POČITNICAH OTROCI?

Z namenom preverjanja uspešnosti uresničevanja zastavljenih ciljev/aktivnosti počitniškega varstva otrok smo pripravili **anketni vprašalnik** o zadovoljstvu otrok. Zastavljena kvantitativna metoda (anketni vprašalnik) je z Likertovo 5 stopenjsko lestvico (kjer 1 pomeni najslabšo oceno in 5 najboljšo oceno) preverjala **7 vprašanj, ki smo jih letos zastavili nekoliko drugače, saj smo uporabili znakovno (čustveno) upodabljanje t. i. Likartove lestvice, od najslabšega do najboljšega:**

1. *Kakšne so se ti zdele počitnice (z živalmi, v Mali ulici, na Vrtišču, v gozdu)?*
2. *Kako si se počutil/-a med preživljanjem počitnic (z živalmi, v Mali ulici, na Vrtišču, v gozdu)?*
3. *Si spoznal veliko novih prijateljev? Spoznal/-a sem ...*
 - a) *nič novih prijateljev*
 - b) *nekaj novih prijateljev*
 - c) *veliko novih prijateljev.*
4. *Kako dobro si se razumel/-a z novimi prijatelji?*
5. *Kako bi ocenil/-a svoje učitelje?*
6. *Si se med počitnicami kaj novega naučil?*
7. *Kaj ti je bilo najbolj všeč v tem tednu? Napiši!*

Pri anketnih vprašalnikih, namenjenih mlajšim otrokom, se vse pogosteje uporablja znakovno (čustveno) upodabljanje t. i. Likartove lestvice, od najslabšega ☹ do najboljšega ☺.

Iz analiziranih anketnih vprašalnikov lahko razberemo lokacijo izvajanja aktivnosti (Gozd, Vrtišče, Zavetišče Gmajnice, Mala ulica) in teden, v katerem je bil otrok v počitniškem varstvu.

Počitniško varstvo smo organizirali za vse počitniške dni od 27. 6. 2022 do 31. 8. 2022, skupaj 9 oz. 10 tednov. V polnem obsegu 5 dni smo varstvo ponudili na vseh lokacijah (9 tednov), 10. teden smo varstvo ponudili le na Vrtišču, in sicer za 3 dni, 29. do 31. avgusta. Varstva se je skupaj na vseh lokacijah udeležilo/prijavilo 743 otrok: MU (139), živali (142), gozd (192), Vrtišče (270), od tega smo zapolnili vsa brezplačna počitniška mesta, ki jih je bilo na voljo 162 (18 na teden) – v Mali ulici (32), z živalmi (13), v gozdu (35), na Vrtišču (82).

Na anketni vprašalnik je skupaj odgovorilo 127 otrok (respondentov) – povprečna starost otrok 9 let, se pa število respondentov razlikuje glede na lokacijo varstva (glej spodaj tabelo 1), in sicer z največ respondenti v gozdu (39), sledi Vrtišče (34), Zavetišče Gmajnice (30) in Mala ulica (24).

Skupno število vseh otrok, ki so odgovorili na spletno anketo

Lokacija	Število otrok
Gozd	39
MU	24
Vrtišče	34
Z. Gmajnice	30
Skupna vsota	127

Vsi skupaj v povprečju ocenjujejo (odgovori na 1. vprašanje: glej graf 1), da so jim bile počitnice všeč in da so se v varstvu dobro počutili. **Otroci so na zastavljena vprašanja največkrat odgovorili z oceno 5** (86 otrok) in 4 (31 otrok), najbolj zadovoljni so bili v Mali ulici, sledi Zavetišče Gmajnice, gozd in Vrtišče. Najbolje ocenjujejo učitelje, sledi svoje zadovoljstvo s počitnicami oz. počutjem v varstvu, spoznavanje novih prijateljev in nazadnje krepitev novih veščin oz. usvajanje novega znanja.

Izpolnjeni vprašalniki o zadovoljstvu otrok v času počitniškega varstva v Mali ulici kažejo, da so se otroci v tem času dobro počutili, pri čemer so širili in krepili socialno mrežo/veščine ter usvajali neformalna znanja na področju kulturnih, naravoslovnih in ekoloških vsebin.

Kaj ti je bilo najbolj všeč med počitnicami v Mali ulici? Napiši!

Vse mi je bilo všeč. Spricanje v Tivoliju. Lov na zaklad. Najbolj je bilo všeč v Borislandiji. Potepanje po gozdu in gozdne poti. Delanje bunkerjev in nožkanje in igranje na igrišču. Pobiranje krompirja. Izdelava bazenaKo smo se lovili po koruzi. Prosta igra. Akrobacije na gugalnici. Lovljenje kobilic. Penice.

JESENSKO POČITNIŠKO VARSTVO (2. 11. – 4. 11. 2022)

Tudi letos je bil počitniški teden kratek, a zato nič manj pester in zanimiv. Tokrat smo otroke pričakali pred Živalskim vrtom Ljubljana, kjer smo se v treh dneh počitniškega varstva spoznali s prebivalci ljubljanskega živalskega vrta, z delom oskrbnika živali ter smuknili v okoliški gozd, ki se je v jesenskem času bohotil z jesenskimi barvami in plodovi. Odrinili smo na sprehod po Gozdni poti do Rožnika in uživali v prosti igri. Jesenskega varstva se je skupaj udeležilo 18 otrok.

2.7.1.2. PROGRAM ZA STARŠE

V zadnjih desetletjih se je zavedanje o pomembnosti zgodnjega obdobja otroštva na otrokov osebnostni, moralni, kognitivni in socialno-čustveni razvoj močno okrepilo. Prva leta življenja, ko se možgani najintenzivneje razvijajo, so najbolj kritično obdobje za oblikovanje mehanizmov čustvenega odzivanja, regulacije neprijetnih čustev in strategij spopadanja s stresom. V tem času se otroški možgani najintenzivneje razvijajo (mnogi strokovnjaki navajajo »prvih 1000 dni« kot ključno obdobje za otrokov nadaljnji razvoj). Skrb za kvaliteten razvoj otrokovih možganov v tem najpomembnejšem obdobju dokazano deluje preventivno proti vedenjskim težavam in psihološkim stiskam otrok vse do odraslosti. Navezanost med otrokom in prvo pomembno odraslo osebo, ki je najpogosteje mati, se razvija od rojstva pa vse do smrti. Prav zato so podporne storitve med nosečnostjo, obporodnem in poporodnem obdobju ključnega pomena za zdrav razvoj otrok in njihovo dobrobit.

Za dobrobit in podporo matere v občutljivem poporodnem obdobju izvajamo celo vrsto dejavnosti, ki krepijo vez med materjo in njenim otrokom, jo spodbujajo, učijo in opolnomočijo.

Prva dva meseca zaprtja družinskega centra smo programe za zaključene oz. manjše skupine ob upoštevanju PCT pogoja izvajali v živo, nekatere vadbe so potekale tako prek spleta kot v živo. Starševski program psihosocialne pomoči (predavanja, skupinski in individualni pogovori, svetovanja) smo močno okrepili in ga izvajali prek spleta in v živo (npr. *Klepetki*, *Večerni klepetki*). Tako smo po svojih močeh v kar največji meri prispevali k izboljšanju splošnega počutja mater in posledično njihovih otrok.

Kazalniki – načrtovane in izvedene aktivnosti v obdobju 1. 1. do 31. 12. 2022

Št.	Dejavnost	Načrtovano 1. 1. - 31. 12. 2022		Izvedeno 1. 1. - 31. 12. 2022	
		št. ponovitev	št. obiskov	št. ponovitev	št. obiskov
1	Pedokinetika*	120	1200*	161	1.786
2	Poporodni pilates z dojenčki*	56	480*	67	606
3	Joga za nosečnice	56	550	34	380
4	Tečaj masaže dojenčka*	8	32*	16	114
6	Delavnice za mamice po porodu	2	16*	3	26
7	Delavnice za nosečnice	2	10	0	0
8	Gibalnica	30	240*	17	108
9	Aktivni očki	15	90	2	23
10	Tečaj prve pomoči za dojenčke	*	*	2	14
11	Kava z nosilkami*	*	*	7	71
12	Gozdni sprehod z nosilkami*	*	*	1	24
Skupaj¹		283	2602	310	3152

*Število udeležencev je skupno število udeleženk in dojenčkov oz. malčkov

¹ Obisk je v primerjavi s predhodnimi leti zaradi zaprtja in epidemičnih razmer nekoliko upadel, zato smo načrtovali, da se bo v letu 2022 izvedlo manjše število ponovitev posameznih dejavnosti. Po drugi strani smo domet naših spletnih aktivnosti povečali, tako kot že v predhodnem letu.

Pedokinetika®

Pedokinetika je razvojni koncept, ki pripravi možgane na sinhrono pot usklajevanja leve in desne polovice. Odpira poti razvoja preko razvojnih funkcionalnih prijemov, ki staršu pokažejo primerno spodbudo. Otroku se dviguje notranja motivacija in v resnici dosega vedno višje cilje ter tako napreduje v svojem razvoju. S konceptom uspešno napreduje vse več otrok, ki imajo po klasični obravnavi številne "nepravilnosti" in "zaostanke" v razvoju.

Razvojni koncept stika in negovanja dojenčka na Feldenkraisov način temelji na delu in razvoju Andreje Semolič, ki ga razvojno utemeljuje in razvija skozi integracijo 20-letnih izkušenj povezovanja znanj akademskega študija z izkustveno prakso reorganizacije telesne mase /fizične, čustvene duhovne/ na osnovi dejstev gravitacije in njenih vplivov skozi fiziologijo in biomehaniko. Integracijo inovativno utemeljuje skozi kineziologijo, nevrobiologijo in temeljnimi vzvodi Feldenkrais® metode. Od l. 2011 nosi evropski certifikat in je vodilna izvajalka pedokinetike v Mali ulici.

Na lekcijah razvojno gibalnih uric preko gibanja in dotika mamice pod strokovnim vodstvom povezujejo zakone težnosti, biomehanike, anatomskega, fiziološkega in psihološkega razvoja človeka. S pedokinetiko mamice ozavestijo svojo funkcionalnost in spoznajo, da je vse, kar naredijo, dobro – če vedo, kaj delajo in kako to delajo. Pedokinetiko smo izvajali tedensko v štirih ali petih terminih, dodatno pa smo izvajali še uvodne ure za zainteresirane mame. V letu 2022 smo zabeležili 1.786 obiskov mamic z dojenčki.

Poporodni pilates z dojenčki

Vadbo izvajamo po načelih knjige Ustrezna vadba po porodu (T. Želj) in je namenjena mamicam najmanj tri mesece po porodu. Poleg osnovnih, varnih in pravih stabilizacijskih vaj, prilagojenih mamicam po porodu, skozi vadbo sprostimo ramena, vrat in hrbet z masažnimi žogicami, poskrbimo za pravilno aktivacijo mišic medeničnega dna. Pilates mamicam na prijazen način pomaga ponovno vzpostaviti stik s svojim (spremenjenim) telesom, ga vzljubiti in ga ponovno spraviti v formo. Vadbo izvaja certificirana vaditeljica pilatesa, zaradi velikega zanimanja se je izvajal dvakrat tedensko. Vadba z dojenčki je namenjena mamicam z dojenčki, starimi vsaj tri mesece, pa do enega leta, ko mamice zaključijo s porodniškim dopustom. Gre za kombinacijo pilatesa, joge in dinamičnega raztezanja. Kadar so dojenčki umirjeni ali spijo, vadbo zaključimo še s kratko meditacijo.

Joga za nosečnice

Joga za nosečnice se je izvajala enkrat tedensko za nosečnice po 12. tednu nosečnosti pa vse do poroda. Vaje, ki jih izvaja certificirana vaditeljica joge in pilatesa za nosečnice, obsegajo tako fizične in dihalne vaje kot umiritvene tehnike, vizualizacijo in pripravo na porod. Vadba poteka v jutranjem oz. večernem času, ko je družinski center zaprt za zunanje obiskovalce, saj je v tem času več miru, nosečnicam, ki so večinoma še v službi, pa zgodnejša oz. večerna ura tudi bolj ustreza. Z vadbo za nosečnice privabljamo bodoče obiskovalke Male ulice in jih seznanjamo z ostalo ponudbo dejavnosti, hkrati pa vadba izven delovnega časa pomeni tudi dodaten izkoristek prostora. V letu 2022 se je vadbi pridružilo 380 nosečnic.

Tečaj masaže dojenčka

Redna masaža dojenčka omili krče in prebavne težave, dojenčka razgibava, pospešuje njegov krvni obtok, njegovo celotno presnovo, vpliva tudi na zdrav razvoj kože, miškulature in sklepov. Stranski učinki vsakodnevnih masaž niso samo sproščenost otroka in optimalen razvoj, mamici so podarjene tudi mirne noči. Redno masirani dojenčki so bolj gibčni, dobro napredujejo, zadovoljni in zato manj jokavi in nemirni, lažje zaspijo in se več smeji.

Tečaj masaže dojenčka smo v letu 2022 izvedli štirikrat, skupaj smo zabeležili 114 obiskov. Tečaj obsega štiri srečanja, sestavljena iz uvodnega predavanja in treh srečanj, kjer se mamice učijo prijemov in masaže na svojih dojenčkih. Tečaj vodi višja medicinska sestra Mojca Kurent.

Delavnice za mamice po porodu

Strokovnjakinja za prehrano in inštruktorica pilatesa mamice seznanja z vajami, primernimi za posamezna obdobja po porodu, jih uči, kaj se s telesom dogaja med nosečnostjo in po njej in odgovarja na vrsto drugih vprašanj, ki se pojavljajo novopečenim mamicam v zvezi s spremembami telesa. Na delavnicah smo zajeli tudi področje pravilnega rokovanja z dojenčki, saj opažamo, da so preventivni programi s tega področja še vedno izjemno redki in dostopni le v samoplačniški obliki. S tem želimo pripomoči k zmanjšanju števila otrok, ki bi potrebovali nadaljnjo obravnavo pri fizioterapevtu, specialistu razvojno-nevrološke obravnave. Delavnice se izvajajo glede na povpraševanje oz. minimalno število prijav.

Delavnice za nosečnice

Strokovnjakinja za prehrano in inštruktorica pilatesa nosečnice seznanja z vajami, primernimi za posamezna obdobja nosečnosti, pouči jih o diastazi in kako jo mamice same merijo, pokaže in preveri izvedbo vaj, primernih za vsako posameznico, predvsem vaj za krepitev medeničnega dna in dihalnih vaj, ki jim bodo pomagale pri porodu. Zaradi pomanjkanja zanimanja delavnica ni bila izvedena.

Fun Little Gym

Fun Little Gym (Gibalnica) je namenjena malčkom in predšolskim otrokom, ki ne obiskujejo vrtca ali pa ga obiskujejo v popoldanskem času, in njihovim staršem. Ker je veliko udeležencev tujcev, telovadba poteka v dveh jezikih, slovenščini in angleščini. Telovadbo vodi ena izmed zaposlenih sodelavk, Ines Zagoranski, izkušena vaditeljica vadb za otroke. Fun Little Gym gibalnica je zelo popularna, saj poleg fizične aktivnosti s skupno aktivnostjo pomembno krepi vez med otrokom in staršem.

Tečaj prve pomoči za dojenčke

Do konca leta smo izvedli dve delavnici tečaja Prve pomoči za dojenčke, ki sta konec junija v obsegu dveh pedagoških ur potekali v prostorih družinskega centra. Tečaja se je skupaj udeležilo 14 staršev. S strani izvajalca tečaja, Rdečega križa Slovenije, so se starši podrobneje seznanili o različnih bolezenskih stanjih (vročinski krči, epileptični napad, alergijske reakcije - anafilaksija, zastrupitve) in o poškodbah (osnovni pristop do poškodovanega ABCD, stanje zavesti, padci, krvavitve, opekline, tujki v dihalnih poteh, utopitve, najpogostejše napake pri (ne)ukrepanju).

Teoretičnemu uvodu je sledil še praktični del (oživljanje, reševanje dihalne stiske, delo z defibrilatorjem), kjer so se starši seznanili s temeljnimi postopki oživljanja, s pravilno tehniko umetnega dihanja in zunanje masaže srca ter rokovanja z defibrilatorjem. Opažamo, da starše takšne teme zanimajo, saj vselej veliko sprašujejo, tako da jih pogosto zmanjka časa. V prihodnje velja razmisliti o daljši obliki tečaja.

Kava z nosilkami

Nositi otroka v naročju je ena najbolj prvinskih in preprostih stvari. Ne samo, da je nošenje praktično, bližina tudi krepi stik med materjo in otrokom, otrok je bolj miren in zadovoljen. Za varno uporabo nosilke je pogosto potrebno nekaj vaje in izkušenj, ki jo lahko mamice z dojenčki dobijo prav na Kavi z nosilkami. Gre za dogodek, ki je namenjen spoznavanju različnih načinov nošenja otroka ter prednosti in slabosti posameznega načina. Mamice si izmenjajo nasvete, se seznanijo z različnimi vrstami nosilk in trakov, spoznajo trike za nošenje otroka pozimi in v neobičajnih situacijah, v miru spijejo kavico ... dojenčki in malčki pa se pri tem v prostorih družinskega centra igrajo. Kavo z nosilkami smo do konca junija izvedli trikrat, skupaj se nam je pridružilo 33 mamic.

Gozdni sprehod z nosilkami

Nošnja dojenčka v nosilki blagodejno vpliva na zadovoljenost osnovnih čustvenih potreb v prvem letu življenja: varnost, toplino, ljubezen, predvidljivost ter dotik in fizično bližino staršev. Nič čudnega torej ni, da dojenčki, ki se redno nosijo, dokazano manj jokajo. Uporaba nosilk in trakov za nošenje otrok prav tako omogoča staršem, da lažje več časa preživijo v naravi že z zelo majhnimi otroki. Z nosilko je namreč čisto vseeno, po kakšnem terenu gremo in ali imamo s seboj specialno dežno prevleko za voziček.

Negovanje navade, da prosti čas preživljamo v naravi, je dobra naložba za celotno družino. Redno preživljanje časa v naravi blagodejno vpliva na duševno zdravje otrok in odraslih. Gozd ponuja neskončno veliko materialov, ki lahko mimogrede zaposlijo celo družino; otroci na tak način brez težav in z veseljem preživijo dan brez televizije in drugih elektronskih naprav. Družine, ki pričnejo naravo obiskovati že v zgodnjem obdobju otrokovega življenja, veliko bolj verjetno to ohranijo in negujejo skozi celotno življenje, saj postane tako rekoč del družinske rutine, skoraj tako kot umivanje zob.

Ob mednarodnem tednu nošenja dojenčkov, ki ga obeležujemo prvi teden v oktobru, smo starše z dojenči povabili, da nam pridružijo na Gozdnem sprehodu z nosilkami, kjer smo klepetali v družbi gozdnega pedagoga in psihoterapevtke ter mimogrede rešili še kakšen gozdni izziv. Na vodeno pot smo se odpravili v torek (4. 10. 2022) in petek (7. 10. 2022) ob 10.00 izpred Male ulice.

Aktivni očki

S programom "Aktivni očki" želimo spodbuditi in opolnomočiti očete v njihovi vzgojni in starševski vlogi. Cilj programa je, da otrok preživi več (kvalitetnega) časa z očetom, da oče postane popolnoma enakopraven skrbnik otroka in aktiven vzgojitelj. Dejavno vključevanje očetov v družinsko življenje in skrb za otroke je dobro za vse, saj:

- očetom prinaša več zadovoljstva v življenju, manj stresa in konfliktov, večjo osebno rast in boljše odnose;
- materam nudi več možnosti za poklicni razvoj, ekonomsko neodvisnost, bolj enakopravno sodelovanje na trgu dela in več prostega časa;
- otrokom nudi boljši socialni, emocionalni in kognitivni razvoj ter boljše zdravje;
- očetje ozavestijo pomembnost kvalitetnega preživljanja prostega časa z otrokom,
- se opolnomočijo v tolikšni meri, da njihova vloga postane naravna in samoumevna,
- dobijo ideje, kaj (in zakaj) početi z otrokom,
- soustvarjajo vsebine na socialnih omrežjih in s tem promovirajo (lastno) pomembno vlogo očetov v otrokovih zgodnjih letih.

Raznovrstne programske aktivnosti (*Kuharski dnevi z očkom; Izlet v gozd z očkom; Delavnica Moj oči zna popraviti!; Vrtnarjenje z očkom na vrtu na Rakovi jelši*), ki spodbujajo aktivno participacijo očetov, so v preteklosti v veliki meri potekale na vrtu na Rakovi jelši, letos pa smo delavnici tematsko navezali na dejavnosti, ki so potekale na zunanjem igrišču Male ulice. Tako smo se marca z aktivnimi očki v Mali ulici pridružili čistilni Akciji za lepšo Ljubljano in odpihnili listje, pograbili pesek, napolnili peskovnik ter uredili igrišče, na katerem se bomo lahko še naprej brezskrbno igrali v prihodnje. Čeprav znata mojstra Luka in Boris popraviti marsikaj, sta maja vseeno potrebovala pomoč aktivnih očkov, ki so pomagali otrokom popraviti njihove najljubše igrače ali pa ustvariti tudi kakšno povsem novo.

Čeprav smo izvedli samo 2 delavnici, je bila udeležba dovolj visoka, da bomo aktivnost ohranili in jo poskušali še nadgraditi.

2.7.2. PROGRAMI PSIHOSOCIALNE POMOČI ZA STARŠE IN OTROKE

Razširjenost težav v duševnem zdravju se je v Sloveniji in tudi drugih razvitih državah povečevala že v zadnjem desetletju. Stiske otrok, mladostnikov in staršev so se v času med epidemijo Covid-19 zaradi spremenjenega načina življenja (socialna izolacija in osamljenost, šolanje na daljavo, delo na domu) še povečale, pri čemer strokovnjaki opozarjajo, da se je s tem razkril vrh ledene dobe, ki smo jo kot družba predolgo časa ignorirali. Čeprav podatki in raziskave kažejo na naraščanje števila otrok in mladostnikov s težavami v duševnem zdravju (pomanjkanje koncentracije, hiperaktivnost, anksioznost, depresija, motnje hranjenja in vedenjskih težav), pa se po drugi strani vse bolj kot problem kažejo dolge čakalne dobe na psihološko pomoč otrokom v stiskah. To izpostavlja tudi v začetku leta 2018 sprejeta *Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028*, ki v ta namen predvideva širše ukrepanje več sektorjev in politik za zmanjšanje bremena duševnih bolezni. Strokovnjaki ugotavljajo, da sta preventiva in zgodnje odkrivanje težav v duševnem zdravju še vedno deležni premalo pozornosti, zlasti ob upoštevanju velikih socialnih in gospodarskih posledic.

V Mali ulici se zavedamo, da skrb za duševno zdravje družbe temelji na dobrem duševnem zdravju otrok in mladih. Pomembni odnosi v družini so ključni za razvoj vsakega otroka, zaradi česar je treba pripraviti preventivne programe, ki so utemeljeni na družini s poudarkom na krepitvi odnosnih komunikacijskih veščin in empatije ter na podpori in pomoči pri vzgoji. Zagotavljanje varnega in spodbudnega okolja, ki preprečuje duševne težave v otroštvu, je naložba družbe. Z izvajanjem programov psihosocialne pomoči si bomo še naprej prizadevali za zmanjševanje čustvenih stisk otrok in njihovih družin. V sklopu vsebin programov **psihosocialne pomoči otrokom in njihovim družinam, ki jih v letu 2022 nadgrajujemo s programskimi aktivnostmi**, kot so *Klepetki* in *Mala šola psihopatologije za starše*, bomo osredotočeni na preventivno učenje reševanja raznovrstnih problemov, preventivno zmanjševanje vedenjskih in čustvenih težav, zagotavljanje pomoči pri učenju zmanjšanja čustvenih stisk, ipd.

Zavedamo se, da lahko z aktivnostmi in programi, ki jih izvajamo, pomembno prispevamo k promociji duševnega zdravja in preventive duševnih motenj za otroke in njihove družine. Vlaganje v krepitev zdravja je stroškovno upravičeno in učinkovitejše. Hkrati te vsebine krepijo šolsko uspešnost in zmanjšujejo predčasno končano šolanje in posledično finančno nesamostojnost posameznikov v odrasli dobi, zvišujejo kakovost njihovega življenja in omogočajo boljše začetke generaciji njihovih otrok.

V prihodnje bomo med programskimi aktivnostmi **okrepili vsebine za varovanje in promocijo duševnega zdravja med otroki** (IKT, e-duševno zdravje) v **dobi digitalnih medijev** s ciljem preprečevanja nekemičnih zasvojenosti (igranje računalniških igrar, igranje iger na srečo, družabna omrežja). Da bi kar najbolje zagotovili **zaščito in varnost otrok v digitalnem okolju**, si bomo prizadevali ozaveščati in usposobiti otroke, starše, skrbnike ter druge osebe, ki pri svojem delu z otroki uporabljajo digitalno tehnologijo, za varno rabo IKT in drugih digitalnih medijev. Ob pretiranem preživljanju časa pred zasloni telefona in računalnika se je še dodatno okrepil naraščajoči trend predebelih otrok. Posledice prekomernega sedenja in zasvojenosti z videoigrami ter z družbenimi omrežji, ki se jim pridružujejo še drugi negativni pojavi, kot so nezdrava prehrana, pomanjkanje socializacije in komunikacije, so zaskrbljujoče in močno vplivajo na telesni in duševni razvoj otrok.

2.7.2.1. PROGRAM ZA OTROKE

DINO ŠOLA

Vedenjske motnje spadajo med najpogostejše težave otrok in mladostnikov na področju duševnega zdravja. Vodijo lahko v veliko obremenitev tako družinskega življenja kot šolskega okolja in predstavljajo oviro za otrokov nadaljnji zdrav psihosocialni razvoj. Otroci, ki kažejo vedenjsko motnjo v zgodnjem otroštvu, pogosteje predčasno zapuščajo šolanje ali so pri tem manj

uspešni, kot bi bili lahko, v obdobju odraščanja pogosteje prihajajo v stik s policijo, v odraslosti so pogosteje finančno nesamostojni, pogosteje razvijejo delikventna vedenja in bolezni odvisnosti. Ker otroci in mlajši mladostniki s takšnim vedenjem predstavljajo veliko obremenitev svojim staršem in bližnjim, je pomembno, da razvijamo oblike pomoči, ki lahko tovrstna vedenja prekinjajo, vzpodbujajo prosocialno vedenje otrok, jih učijo izražanja svojih čustev in stisk z besedami ter otroku omogočijo drugačno pot odraščanja. Raziskave namreč potrjujejo, da je vedenjske motnje v zgodnjem obdobju odraščanja mogoče preprečevati in zmanjševati.

Mala ulica kot edina institucija v Sloveniji izvaja Dino šolo, program čustvenega opismenjevanja in treninga socialnih veščin za otroke od 4. do 8. leta starosti. Program je namenjen krepitevi čustvenega, socialnega in kognitivnega razvoja otrok ter preprečevanju in zmanjševanju vedenjskih težav otrok.

Dino šola je eden izmed programov v sklopu Neverjetna leta, namenjen majhni skupini otrok (6) v starosti od 4 do 8 let. Program je tako kot treningi starševstva visoko strukturiran in temelji na socialnih igrarh ter prosti igri, kjer moderatorica implementira usvojene vsebine v skupinsko dinamiko, način komunikacije in vzpostavljanje odnosov. Uporaba lutk v pogovoru je pomembna za bolj sproščeno, odprto komunikacijo in lažje vživljanje v probleme drugih. Program krepi občutek empatije, prepoznavanje lastnih čustev in čustev drugih ter (primerne) načine izkazovanja in obvladovanja čustev. Program izvaja več zaposlenih in zunanjih sodelavcev.

Otroci se v Dino šoli učijo:

- razumevanja in upoštevanja pravil,
- razumevanja lastnih čustev in zmožnost empatije,
- učinkovitega reševanja problemov,
- obvladovanja jeze,
- kako biti prijazen in kako sodelovati v skupini,
- kako uporabljati umirjen način govora za izražanje čustev in idej.

Z vključitvijo otrok v Dino šolo želimo omogočiti:

- psihosocialno pomoč otrokom in staršem ter izboljšanje komunikacije in odnosov v družini;
- razvijanje socialnih veščin in čustvene kontrole pri otrocih;
- izboljšanje pripravljenosti otrok na učenje in reševanje problemskih situacij;
- izboljšano samopodobo vseh članov družine.

Dolgoročno program vpliva na boljšo zmožnost čustvene regulacije, zmanjšuje vedenjsko problematiko, preprečuje hujše vedenjske motnje pri otrocih z več tveganji, krepi trdnejše odnose v družini in večjo povezanost med družinskimi člani ter izboljšuje samopodobo vseh družinskih članov.

Z zmanjševanjem pogostnosti vedenjskih težav v adolescenci posledično vpliva zmanjševanje nasilja, zlorabe drog, manj predčasnih opustitev šolanja in zaključitev šolanja s nižjo izobrazbo glede na posameznikove sposobnosti ter višje akademske dosežke otrok. Program dolgoročno vpliva na utrjevanje čustvene in socialne kompetentnosti otrok v družbi ter k večjemu telesnemu in duševnemu blagostanju družbe kot celote; posebej po razširitvi na paralelne programe za učitelje, kjer bo mogoče tovrstne kompetence prenesti na vse otroke.

Za udeležbo v programu je izkazanega izredno veliko zanimanja, vendar je zaradi številčne omejitve izvedbe (v eno Dino šolo je vključenih samo 6 otrok, šola traja 18-20 tednov) čakalna lista dolga. V letu 2022 smo izvedli 2 skupini Dino šole, v katere smo vključili 12 otrok. Dino šola je financirana iz sredstev MDDSZEM.

2.7.2.1. PROGRAM ZA STARŠE

Vzgoja otrok – vse večji izziv staršev v današnjih časih

V zadnjih desetletjih smo priča spremembam v pojmovanju otroštva, vzgoje in starševskih funkcij nasploh. Ob vse večji pluralizaciji in individualizaciji življenjskih potekov, skrbnem načrtovanju starševstva in odlašanju z njim do doseganja zelenih objektivnih in subjektivnih pogojev (Ule in Kuhar, 2003) je sodobna družina postala vse bolj pozorna do blaginje otrok, kar se označuje z izrazoma odgovorno starševstvo in protekcijsko otroštvo. Spekter starševskih in družinskih nalog ter odgovornosti se krepi, ob splošnem intenziviranju tako službenih kot družinskih obveznosti, nalog, zahtev in odgovornosti pa narašča negotovost staršev glede ustrezne vzgoje. Sodobni starši se pogosto znajdejo pred dilemami, kako vzgajati, poleg tega postaja čas, ki ga družina preživlja skupaj, vse bolj razdrobljen, saj so starši vse bolj ujeti v primež dolgih delovnih urnikov.

Otroci so potencialno ranljiva skupina sama po sebi, saj ne morejo vplivati na svoje življenjske okoliščine, epidemija koronavirusa pa je v preteklih letih radikalno in z neverjetno hitrostjo spremenila življenja otrok in njihovih družin: povečujejo se neenakosti med družinami, medvrstniški odnosi se vse bolj odvijajo na družabnih omrežjih, mobilni telefoni in računalniki pa vse bolj nadomeščajo čas, ki so ga otroci včasih preživeli ob druženju in v naravi. Otroci postajajo staršem in tudi učiteljem vse večji izziv, zato potrebujejo starši, nadomestni starši in vzgojitelji več orodij, kako usmerjati otrokovo vedenje. Poleg tega so se neenakosti v ranljivosti na **področju duševnega zdravja oz. psihološke obremenjenosti** v ekonomsko, socialno in zdravstveno deprivilegiranih okoljih še poglobile. Za otroke iz ranljivih skupin družin je pogosto zelo obremenjujoč tudi šolski prostor, saj šolska neuspešnost otroka ne zaznamuje zgolj na šolskem področju, temveč tudi vodi v šibko samopodobo in pogosto v stigmatizacijo med vrstniki.

Ohranjanje dobrega počutja in psihosocialnega zdravja otrok je izjemnega pomena, sploh ob zavedanju, da se Slovenija v mednarodnem merilu na tem področju ne umešča med najboljše države². Področje zdravja je tudi eden od petih stebrov predloga Priporočila Sveta o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke³.

Iz vsega navedenega smo program za starše že v preteklih letih močno okrepili in razširili, ob povečanih potrebah v času pandemije, ko so starši bistveno več časa preživeli doma z otroki, ob delu in šolanju od doma, ter porastu stisk, ki so jim bili starši – predvsem tisti z več otroki – težko kos sami, pa bomo svoje delo s področja izvajanja programov psihosocialne pomoči za starše v letu 2022 še okrepili in še naprej nadaljevali z individualnim telefonskim ali spletnim svetovanjem in podporo vsem zainteresiranim staršem.

V letu 2021 smo že uveljavljenim Klepetkom (skupinske terapije na temo starševstva in partnerskega odnosa) dodali še Večerne klepetke, ki so se v večernih urah izvajali po spletu, kar je omogočilo možnost udeležbe obema staršema. Pilotno smo izvedli serijo delavnic »Moj porod« za zaključeno skupino (predelava porodne izkušnje) in Kavov strokovnjakom (gostovanje strokovnjakov z različnih področij delovanja v kavarni Male), saj smo zaznali vse večje potrebe po podpornih storitvah, namenjenih mamicam v obporodnem obdobju oziroma staršem otrok v zgodnjem obdobju otrokovega razvoja. Obe novi aktivnosti sta se izkazali za uspešni in zaželeni, zato v letu 2022 načrtujemo redno izvedbo obeh aktivnosti. Novosti, ki jih uvajamo v letu 2022, so še Mala šola psihopatologije za starše ter Večerni zoom pogovori s pediatrom; ki jo bomo skupaj z ostalimi podrobneje naslovili in predstavili v nadaljevanju.

² Gromada, A, Rees, G in Chzhen, Y. Worlds of influence: understanding what shapes child well-being in rich countries. Unicef, Office of Research-Innocenti. [Elektronski] 2020. <https://www.unicef-irc.org/publications/1140-worlds-of-influenceunderstanding-what-shapes-child-well-being-in-rich-countries.html>.

³ EC. Child guarantee for vulnerable children. European Commission. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 2. Februar 2023.] <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1428&langId=en>.

TRENINGI STARŠEVSTVA NEVERJETNA LETA ZA STARŠE OTROK OD 3. DO 8. LET

Program **treningov starševstva Neverjetna leta** je namenjeni krepitvi čustvenega, socialnega in kognitivnega razvoja otrok ter preprečevanju in zmanjševanju vedenjskih težav otrok. Starši (in v podobnih programih za učitelje tudi vzgojitelji/učiteljji) na treningih razvijajo veščine kot uporabna orodja, urijo se v opazovanju otroka in njegovih čustvenih stanj, se učijo razumeti otrokova vedenja in prepoznavati, kako se v posameznih situacijah v življenju učinkovito odzvati. S spremembami v svojih pristopih starši spreminjajo ravnanja otrok, ki s tem napredujejo v čustvenem dozorevanju, razvijajo socialno želena vedenja in krepijo pozitivno samopodobo. **Pozitivno starševstvo** krepí vez med otrokom in starši, deluje zaščitno in izboljša že nastalo težavno vedenje otrok, s čimer se spodbuja in omogoča bolj varno in zdravo odraščanje otrok.

V program se vključijo bodisi starši otrok, ki se srečujejo s težavnim vedenjem svojih otrok (ki že bili obravnavani s strani zdravstvenih oz. svetovalne institucij ali so vanje napoteni), bodisi starši, ki si želijo izboljšati in nadgraditi svoje starševske kompetence. Treningi starševstva Neverjetna leta, ki so široko dostopni staršem po številnih državah po svetu in staršem na enostaven, razumljiv in prijazen način predstavljajo veščine pozitivnega starševstva, dokazano **zmanjšujejo slabo ravnanje staršev z otroki in krepijo veščine pozitivnega starševstva, zmanjšujejo vedenjske težave otrok, povečujejo otrokove socialne kompetence, čustveno regulacijo in sposobnost učinkovitega reševanja težav.**

Treningi starševstva potekajo v skupini 10-12 staršev enkrat tedensko po dve uri. V posameznem sklopu je 15 srečanj, ki so za starše brezplačni. V času treningov starševstva organiziramo tudi varstvo otrok.

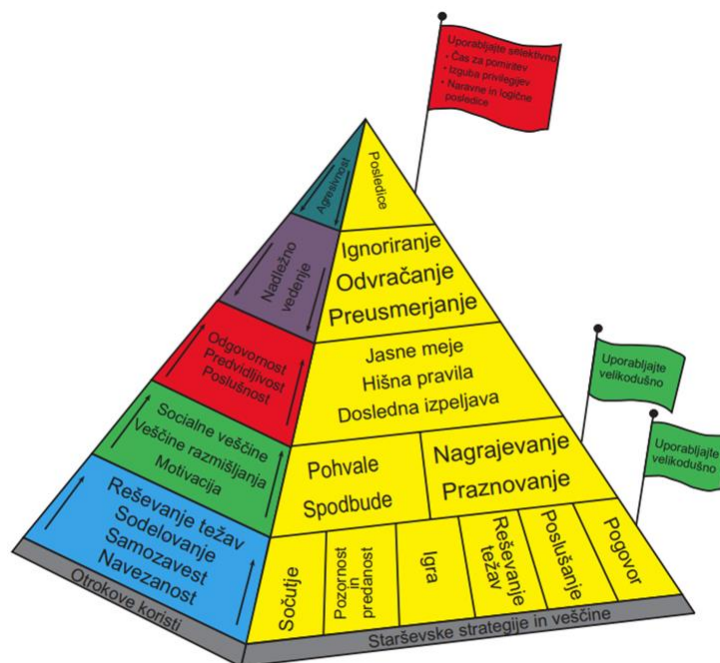
Prav **dolgotrajnost treninga je ena izmed prednosti programa**, ki staršem omogoča ponotranjenje veščin, saj je cilj obravnave trdna in trajna sprememba vedenja. Teme programa srečanj si sledijo hierarhično in temeljijo na piramidi starševstva (slika 1 spodaj), ki zajema najpomembnejše veščine oz. načine spodbujanja pozitivnega vedenja pri otroku. Programi temeljijo na gradnji dobrega odnosa z otrokom prek usvajanja drobnih vsakodnevnih malenkosti, z uporabo veščin, kot npr. kako s pozitivno pozornostjo, pohvalo, dati navodila in ustvariti rutino, da otroci začnejo sodelovati.

V programu treningov starševstva se starši srečujejo **v skupini z dvema usposobljenima voditeljema**. V skupini imajo priložnost, da v prijetnem, sodelovalnem vzdušju razvijajo nove strategije za uravnavanje vedenja svojih otrok. **Delo v skupini vključuje postavljanje individualnih ciljev, igre vlog, samorefleksijo, povratne informacije s strani voditeljev in domače aktivnosti.** Voditelja predvajata učne posnetke, ki spodbujajo razpravo v skupini, izmenjavo idej in reševanje problemov. Starši na vsakem srečanju dobijo povzetek obravnavane teme, aktivnosti, ki jih vadijo doma z otrokom in kratke zapiske z najpomembnejšimi točkami. **Eden od nepogrešljivih delov programa je tudi medsebojna pomoč in vzpodbuda med starši znotraj skupine.** Mnogi starši poročajo, da jim je prav odkritje, da imajo podobno zahtevne izzive z otroki tudi drugi starši, in pozitivne izkušnje drugih pri uporabi priporočenih veščin pomagalo do sprememb pri sebi in pri ravnanju s svojimi otroki.

Pomemben del srečanj zato predstavljajo prav delitve izkušenj o uporabi posameznih veščin s svojim otrokom med posameznimi srečanji. Starši odkrivajo, zakaj je potrebno, da so veščine prilagojene otrokovi starosti in njegovim razvojnim zmožnostim, izboljšujejo se v prepoznavanju otrokovih doživljanj. Odkrivajo načine, kako njihovo vedenje deluje na otroke, in se naučijo učinkovitih načinov, kako vzpodbuditi otroke k sodelovanju z drugimi, sočutju in tudi k

učenju. **Veščine starševstva, ki se jih starši skupaj učijo, lahko predstavimo po sledečih področjih⁴:**

1. **Preživljati osebni čas z otrokom.** V prvih srečanjih se starši učijo o igri in posebnem času, namenjenem otroku. Otroka spremljajo, opazujejo in se vključujejo v njegovo dejavnost kot podporno občinstvo. Mnogi starši opažajo, kako vsakodnevnih petnajst minut take pozornosti začenja spreminjati njun odnos. Namesto dajanja navodil, učenja otrok, kako nekaj narediti ali neskončnega postavljanja vprašanj otroku, se starši urijo v opisovanju otrokovih dejavnosti, občutkov, vedenj in komentiranju tega, kar otrok počne. Otroka ovijajo v besede in s tem krepijo njegovo izražanje, besedni zaklad in razumevanje samega sebe.
2. **Spodbujanje primerne otrokovega vedenja z uporabo pohval in nagrad.** Starši se pogovarjajo o moči pohvale kot spodbude in o načinih, v katerih je ta lahko učinkovita pri krepitvi enostavnih in primernih vsakdanjih vedenj, kot je tiho igranje ali sledenje navodilom, ko jih postavijo prvič. Pogovarjajo se tudi o moči uporabe socialnih ali manjših materialnih nagrad.
3. **Postavljanje jasnih pričakovanj in zahtev.** Starši skupaj odkrivajo smiselnost ukazov in kako zmanjšati njihovo število ter kakšen način podajanja ukazov je najbolj učinkovit. Odkrivajo tudi, zakaj in kako otroku sporočiti, kaj hočejo od otroka, in ne, česa nočejo. Na primer: »Prosim, govori tišje,« proti »Ne pij.«
- 4.
5. **Zmanjševanje neželenega vedenja prek uporabe posledic.** Pogosto se že ob redni uporabi zgornjih pristopov otrokovo vedenje začenja spreminjati. Če se otrokovo neprimerno vedenje pojavlja kljub uporabi vseh načinov podpore otrokovega pozitivnega vedenja, se starši učijo pristopov, kako in kdaj uvesti posledice njihovih vedenj. Spoznavajo dve vrsti posledic otrokovega neustreznega vedenja: logične in naravne. Odkrivajo razloge, zakaj in kdaj so posledice pomembne, kot tudi kakšne posledice so lahko učinkovite. Na primer, če se voda poliva iz banje, se kopanje zaključi, ali če otrok noče jesti večerje, ne bo sledila sladica.

Piramida starševstva®

⁴ Webster-Stratton, C., Hancock, L., Briesmeister, J. M. & Schaefer, C. E. Training for parents of young children with conduct problems: Content, methods, and therapeutic processes. Handbook of parent training: Parents as co-therapists for children's behavior problems (2nd ed.). 98–152 (1998). Dostopno na: <http://incredibleyears.com/article/training-for-parents-of-young-children-withconduct-problems-content-methods-and-therapeutic-processes/>.

Slika 1: Piramida starševstva, ki ponazarja temelje oz. ključne principe vzgojnih pristopov, ki ustvarijo močno vez med starši in otroki. S slike piramide je razvidno, da pozitivno starševstvo temelji na učenju strategij, ki krepijo želeno vedenje otrok, vzpodbujajo njihovo čustveno uravnavanje in krepijo njihovo prosocialno vedenje kot tudi njihove učne veščine. Z dobrimi in trdnimi temelji starši čutijo manjšo potrebo po discipliniranju neželenega vedenja (kar predstavlja zgornji deli piramide).

Vlaganje v programe, ki zmanjšujejo možnost slabega ravnanja z otroki, kot so programi zgodnje pomoči družinam z večjim tveganjem – tako imenovano partnerstvo z družino za zdravje in programi **starševstva Neverjetna leta so del priporočene strategije SZO** (Investing in Children, The European Child Maltreatment Prevention Action Plan 2015–2020). Stroškovna učinkovitost programov, usmerjenih v pomoč družini v prvih šestih letih otrokovega življenja, je namreč velika in dolgoročna, od 1 : 2,3 do 1 : 33 za programe pomoči družinam otrok z velikim tveganjem (MacMillan in sod., 2009). **Septembra 2017 je program Neverjetna leta Ministrstvo za zdravje RS uvrstilo med programe krepitve duševnega zdravja, ki jih omenjeno ministrstvo sofinancira, kar predstavlja pomemben mejnik njegove implementacije v slovenski prostor.** Pred tem se je program Neverjetna leta v Sloveniji od marca 2015 do oktobra 2016 pilotno izvajal s pomočjo finančne podpore Norveškega finančnega mehanizma.

Program »Neverjetna leta« je od začetka izvajanja v Sloveniji tesno povezan z avtorsko institucijo Incredible Years iz Seatla v ZDA in avtorico programa Carolyn Webster-Stratton. Vodja programa, dr. Marija Anderluh, je od začetka izvajanja programa vključena v Incredible Years European Network, ki je namenjena raziskovanju in podpori programu Neverjetna leta v Evropi. Ugledni strokovnjaki s strani omenjene mreže so redni gostje delavnic in konferenc v Sloveniji. Incredible Years European Network koordinira Kimberlee Schoecraft iz ZDA, ki v okviru projekta tudi izvaja izobraževanja in supervizije ter certificiranje izvajalcev v Sloveniji.

Zelo pomembno je vrednotenje programa, za kar uporabljamo postopke in instrumente, ki smo jih uvedli že v pilotnem projektu uvajanja treningov starševstva. Zajemajo uvodni intervju s starši, ki obsega vprašalnik o demografskih podatkih staršev in njihovih otrok ter naslednje diagnostične vprašalnike:

- Vprašalnik Lestvica starševstva (The Parentig Scale; Arnold in sod., 1993)
- Vprašalnik Eyberg Child Behaviour Inventory – ECBI, Eyberg in Picus, 1999)
- Lestvica duševnega blag ostanja (Warwick – Edinburgh Mental Wellbeing Scale – WEMBS, Tennant idr, 2007)
- Diagnostični intervju DAWBA (Goodman R)

Voditelji skupin so odgovorni za spodbudo sodelovanja staršev tudi pri evalvaciji. Starši izpolnijo vprašalnike pred začetkom, po koncu programa in šest mesecev kasneje. Podatki bodo ob koncu projekta statistično obdelani in predstavljeni strokovni javnosti.

V letu 2022 smo izvedli 6 treningov starševstva Neverjetna leta za 72 staršev otrok od 3. do 8. leta. Treninge vodita po dve samostojni strokovni sodelavki, ki sta usposobljeni za izvajanje treningov programa Neverjetnih let. V tem letu je JZ Mala ulica z izvajanjem treningov starševstva Neverjetna leta, namenjenih staršem otrok od 3. do 8. leta starosti, prispeval k realizaciji kazalnikov programa, ki ga sofinancira Ministrstvo za zdravje, z izvedbo dveh treningov starševstva (vsak po 16 tednov) za 24 staršev in treh treningov starševstva za skupaj 36 staršev, ki jih sofinancira MDDSZEM.

Z izvajanjem programa Neverjetna leta se v Sloveniji pridružujemo državam, ki se odločajo za aktivno politiko vlaganja v duševno zdravje otrok in sledijo najnovejšim znanstvenim dognanjem s tega področja ter priporočilom Svetovne zdravstvene organizacije, ki zaradi dokazanih kratko- in dolgoročnih koristi izvajanja tovrstnih programov za dobrobit otrok in družbe kot celote države poziva k njihovem uvajanju in uporabi.

TRENINGI STARŠEVSTVA NEVERJETNA LETA ZA STARŠE DOJENČKOV DO 12. MESECA STAROSTI (novost)

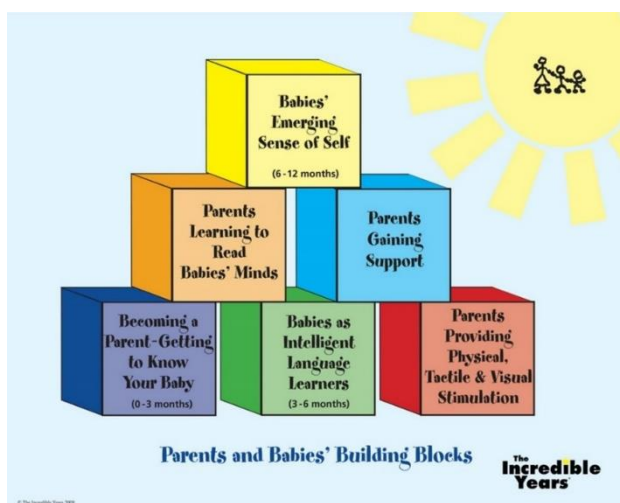
Treninge starševstva smo doslej izvajali za starše otrok od 3. do 8. leta starosti, v letu 2022 pa smo obstoječe treninge starševstva v spomladanskem in jesensko-zimskem času nadgradili z izvajanjem **programa Neverjetnih let (*Incredible Years Baby Programme*)**, namenjenega **staršem z dojenčki, ki so ob začetku treninga stari do 4 mesece**. V ta namen smo v preteklem letu izobrazili štiri strokovne sodelavke, ki so od spomladi dalje usposobljene za vodenje treningov starševstva *Moj neverjetni dojenček*. Omenjenega programa, ki traja 12 tednov, 2 uri na posamezno srečanje, se je v sklopu dveh treningov udeležilo 15 staršev in 13 dojenčkov.

Na srečanjih, ki jih vodita posebej za to usposobljena voditelja, so se starši urili v prepoznavanju dojenčkovih potreb in spoznavajo načine, kako dojenčku z igro omogočiti čustveni, socialni, jezikovni, gibalni in intelektualni razvoj. Učili so se, kako dojenčku pomagati, da se bo počutil varno in ljubljeno. Z ogledom kratkih videoposnetkov, ki prikazujejo realne situacije staršev s svojimi otroki, so starši črpali izhodišča za nadaljnje pogovore. Vse veščine so starši v skupini preizkusili in jih vadili v družbi drugih staršev. Med preizkušanjem določenih vaj za razvoj grobe motorike in finomotoričnih spretnosti so se starši z dojenčki igrali, jim peli in izvajali 'bibarije', vsak teden pa za domače delo dobili list s tedenskimi aktivnostmi, ki so jih preizkusili med posameznimi srečanji.

Program *Moj neverjetni dojenček* **podpira starše pri razvijanju sledečih veščin:**

- Krepitev pozitivnega odnosa z dojenčkom;
- Igra z dojenčkom, ki krepi govorni, telesni in intelektualni razvoj;
- Uspešne metode pomiritve dojenčka;
- »Branje« dojenčkovih misli in prepoznavanje dojenčkovih potreb;
- Uvajanje čvrste hrane in otrokov odnos do hrane;
- Uspavanje dojenčka;
- Spoznavanje dojenčkovega temperamenta in osebnosti;
- Krepitev socialne mreže za starše;
- Krepitev starševske umirjenosti v stresnih situacijah ob otroku.

Čeprav je program visoko strukturiran, temelji na kolaborativnem pristopu – starše opolnomoči pri odkrivanju njihovega lastnega znanja o tem, kako z dojenčkom ravnati. Starše uči ustreznih odzivov in vzgojnih pristopov, ki kar najbolje podprejo vsa navedena področja dojenčkovega razvoja in mu omogočijo, da se razvija v podpornem in naklonjenem okolju, ki v polnosti podpira otrokov razvojni potencial.

Slika 2: Ključni gradniki programa Neverjetnih let za starše dojenčkov do 12. meseca starosti.

KLEPETKI

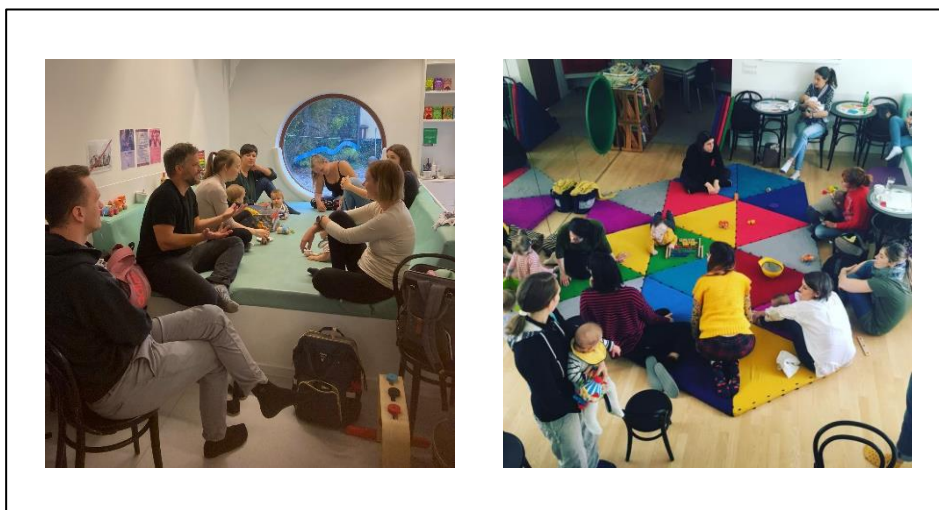
Zaradi strukture delovnika veliko žensk obdobje porodniškega dopusta dojema kot čustveno izjemno naporno obdobje. K temu največ doprineseta občutek osamljenosti v dopoldanskem času in čustveni stres nenehne uglašenosti na potrebe dojenčka. V času epidemije koronavirusa so se novepečene mamice dodatno soočale z izzivi, kako na varen način v času porodniškega dopusta najti družbo in strokovno podporo.

Klepetki kot skupinska oblika samopomoči predstavljajo učinkovito preventivo pred poporodno depresijo in drugimi stiskami, s katerimi se srečujejo mame v poporodnem obdobju. Neformalno vodena srečanja z zakonsko in družinsko terapevtko, ki na vnaprej najavljene teme pripravi uvodni nagovor in v nadaljevanju odgovarja na vprašanja mamic ter jih spodbuja k temu, da delijo svoje izkušnje, predstavljajo zelo zaželeno in tudi obiskano obliko psihosocialne pomoči novepečenim staršem. Udeleženke prihajajo na srečanja z dojenčki, vzdušje je izjemno prijetno, nemalokrat pa se pogovori zavlečejo na dve ali več ur druženja. Klepetki potekajo dvakrat tedensko, ob petkih v dopoldanskem času (za mamice na porodniškem dopustu ali očete) in ob sredah v večernem času po zoomu. (namenjeno obema staršema), t. i. Večerni klepetki (v nadaljevanju).

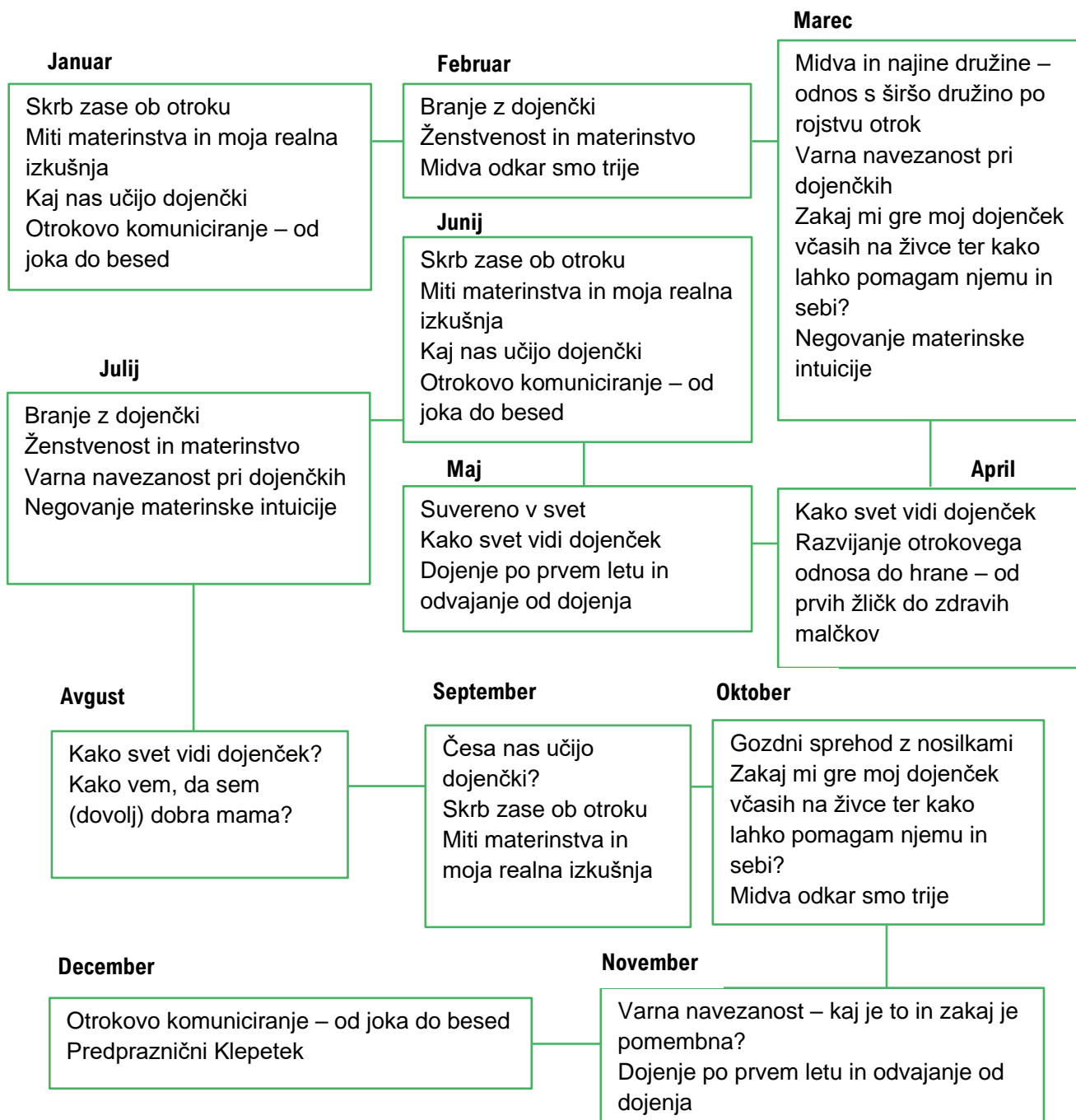
V preteklem letu smo izvedli 43, ki se jih je skupaj udeležilo 216. Programa se je redno v povprečju udeleževalo okoli 6 do 8 udeleženek. Vsi Klepetki so potekali v živo. Ker je bil družinski center do marca zaprt za neformalna druženja in je bil potemtakem odprt samo za obiskovalke programov zaključenih skupin, so udeleženke takrat poročale, da so se na programu počutile bolj varno.

Čeprav so takrat normalno obratovale tudi nekatere druge igralnice za otroke in družine, so se udeleženke raje odločile za obisk družinskega centra Mala ulica, saj smo glede na njihovo mnenje na najbolj varen način izvajali program, ki jim je pomagal razvijati pozitivno starševstvo ob dojenčku. Visoko kakovostno strokovno vodenje skupine udeleženke najpogosteje izpostavijo kot najpomembnejšo kvaliteto programa in razlog za obisk.

Ponovno odprtje Male ulice za vse obiskovalce na obisk programa ni vplivalo, saj se je oblikovala redna skupina udeleženek, prav tako pa se je močno izboljšala tudi epidemiološka slika in so mamice druženje v odprti igralnici ocenjevale kot dovolj varno.

V letu 2022 so bili izvedeni Klepetki z naslednjimi temami:

VEČERNI KLEPETKI

V okviru programa Večerni Klepetek omogočamo staršem redno pogovorno skupino, kjer lahko pod strokovnim vodstvom in v družbi drugih staršev ovrednotijo svojo izkušnjo starševstva. V družbi (so)vrstnikov se počutijo manj osamljene in pridobijo uvid v izkušnjo realnih starševskih izzivov, ki jim je skupna z drugimi starši, hkrati pa strokovno vodstvo skupino ohranja znotraj okvirjev osredotočenosti na razvoj starševskih veščin, potrebnih za izgradnjo pozitivnega odnosa z otrokom. Ker je program brezplačen in se izvaja prek spletne aplikacije Zoom, je enostavno dostopen vsakemu staršu ali skrbniku otroka, ki je v stiski in si želi strokovnega nasveta.

V preteklem letu smo izvedli 32 srečanj, ki se jih je skupaj udeležilo 182 staršev. Programa se je redno udeleževalo okoli 5 do 9 udeležencev. Vsi Večerni klepetki so potekali prek spleta.

V prvem četrtletju smo opazili nekoliko višji obisk Večernih klepetkov, predvsem zaradi karanten, bolniških dopustov in težav z neizpolnjevanjem pogoja PCT. Po odpravi ukrepov za zaježitev koronavirusa in ob umirjanju epidemiološke slike se je z drugo polovico meseca marca nekoliko zmanjšal obisk Večernega klepetka. Ustalila se je redna skupina 3-6 udeležencev, ki so program redno obiskovali vse do konca junija. 23. 6. 2022 smo v Mali ulici izvedli srečanje staršev v živo, ki so obiskovali Večerni klepetek.

Teme izvedenih srečanj:

<p>Januar Čustveni razvoj otroka Varna navezanost – kaj je to in zakaj je pomembna? Skrb zase ob otroku Vzgoja otrok – med avtoritativnim, permisivnim in mojim notranjim občutkom</p>	<p>Februar Družinske navade, ki poglobijo otrokovo zaupanje v starše Otroška trma in učinkovito postavljanje mej Kako vzgojiti bralca</p>	<p>Marec Zakaj mi gre otrok včasih na živce ter kako lahko pomagam njemu in sebi? Otroška trma in učinkovito postavljanje mej Najina družina v primežu generacij Varna navezanost – kaj je to in zakaj je pomembna? Starševski miti in naše realne izkušnje življenja z otroki</p>
<p>April Kaj otrok dobi od očeta in kaj od mame Vzgojne dileme Miti materinstva in moja realna izkušnja</p>	<p>Maj Ženstvenost in materinstvo Miti materinstva in moja realna izkušnja Vzgojne dileme Razvoj otrokovih možganov</p>	<p>Junij Otroška trma in učinkovito postavljanje mej Svet skozi oči predšolskega otroka – čustveni razvoj otroka v predšolskem obdobju Skrb zase ob otroku Predpočitniški večerni klepetek</p>
<p>Oktober Družina med družinami Igranje z otrokom (ter zakaj se igrati z otrokom, čeprav se ti včasih ne da) Socializacija in socialno kompetenten otrok</p>	<p>November Razvijanje otrokovega odnosa do hrane – od prvih žličk do zdravih malčkov Helikoptersko starševstvo Ženstvenost in materinstvo Midva in najine družine – odnos s širšo družino po rojstvu otrok</p>	<p>December Predpraznični Večerni Klepetek</p>

MOJ POROD (novost)

Na področju (po)govora o porodnih izkušnjah opažamo izrazito vrzel. Pogovor o porodni izkušnji ponujajo le redke skupine, namenjene materam na porodniškem dopustu, specializirane skupine, namenjene predelavi porodne izkušnje, pa v našem prostoru še ni. Tudi v tujini zaznavajo podobno vrzel, ki pa v zadnjih dveh desetletjih počasi izgineva. Najodmevnejša pristopa k večanju zavesti o pomembnosti predelave porodne izkušnje in omogočanju prostora za to početje sta projekta Birthtalk (Bruijn in Gould) in Birthstory Medicine (Pam England). Pri obeh pristopih poročajo o izrazitih pozitivnih učinkih na duševno zdravje žensk, zlasti na področju samopodobe, uspešnosti dojenja, odnosa med mamo in otrokom ter pri sproščenosti odločitve za nadaljnja rojstva otrok.

Program Moj porod je namenjen predelavi porodne izkušnje in je namenjen vsem ženskam, ki si želijo pogovora o porodni izkušnji. Skupine z namenom zagotavljanja zaupnosti in intimnosti zasebne izkušnje poteka v skupinah zaprtega tipa z največ 5 udeleženkami. Težka porodna izkušnja predstavlja psihično breme, ki mater na porodniškem dopustu dodatno obremeni. Pri tem je močno ovirano navezovalno vedenje do otroka, ker mati energijo, ki bi jo potrebovala za nenehno uglaševanje na potrebe dojenčka, nenamerno porablja še za nezavedne procese nošenja tega psihičnega bremena. Kot t. i. »težko porodno izkušnjo« stroka s področja psihologije zgodnjega materinstva opredeljuje materin subjektivni občutek, da je porodna izkušnja bila težka ali neizpolnjujoča.

Cilj terapevtskega dela je bil predelava travmatične izkušnje poroda. Pri tem je zlasti dragoceno, da se program izvaja v manjših skupinah, saj to pripomore pri normalizaciji negativnih občutkov, ki jih ženske nosijo v sebi kot posledico travme, ki se je zgodila, hkrati pa pripomore k učinkoviti razrešitvi občutka sramu. Terapevtsko delo je bilo usmerjeno zlasti v predelavo kroničnega občutka nemoči in žalosti, ujetosti v stresni odziv zamrznitve, predelavo in diferenciacijo naracije porodne zgodbe in v poglobljanje stika s partnerjem, ki bo lahko z novim znanjem tudi po zaključku programa še naprej ženski nudil učinkovito podporo.

S srečanji prve skupine, ki so na željo mamic zaradi strahu pred okužbo potekala prek spleta, smo pričeli sredi januarja in zaključili v začetku marca. Izvedli smo 6 srečanj, ki so skupaj zajela 17 udeleženk v povprečju 3 udeleženke na srečanje. S srečanji druge skupine, ki se je je skupaj udeležilo 30 udeleženk (v povprečju 5 na srečanje) smo pričeli novembra.

Ob zaključku programa so udeleženke poročale o visoki stopnji razbremenitve, zadovoljstva ter občutku boljše povezanosti s partnerjem in otrokom. Ena od udeleženk je poročala o prenehanju nočnih mor, ena je poročala o izboljšanju spolne funkcije, vse so poročale o zmanjšanju občutka tesnobe.

Ker je obdobje prvega leta dojenčkovega življenja kritičnega pomena za kvaliteten razvoj njegovih možganov, je ključno, da se matere, ki so svoj porod doživele kot težko izkušnjo, čim prej prestreže. Iz tega razloga vidimo možnost izboljšave vidimo zlasti v promociji programa v okviru zdravstvenih domov občine Ljubljana in morda tudi v okviru porodnišnice Ljubljana. Pravica žensk namreč je, da so ustrezno informirane o vseh možnostih izboljšanja psihološkega blagostanja, ki so jim na voljo.

MALA ŠOLA PSIHOPATOLOGIJE ZA STARŠE (novost)

Obdobje epidemije koronavirusa je dokazano negativno vplivalo na duševno zdravje otrok in družin. Stroka je v tem obdobju opažala porast psiholoških težav otrok in mladostnikov, hkrati pa so se zaradi karanten in oteženega dela močno podaljšale čakalne dobe strokovnjakov s področja duševnega zdravja otrok. V želji, da bi staršem, ki jih skrbi določeno vedenje ali pa duševno zdravje otroka nasploh, olajšali dostop do strokovnega znanja, smo v januarju izvedli nov program, Malo šolo psihopatologije za starše.

Namen programa je staršem predati osnovno znanje o vedi psihopatologije. Na enostaven, pregleden in razumljiv način smo se z udeleženci sprehodili skozi motnje, ki se lahko pojavljajo v otroštvu in se pogovarjali o tem, na kaj morajo biti starši pri otrocih pozorni in kako je videti običajni razvoj otroka. Vsebinsko smo se dotaknili razvojnih motenj, motenj spanja pri otrocih, motenj izločanja in hranjenja, motenj avtističnega spektra, motnje pozornosti in hiperaktivnosti ter somatizacij pri otrocih.

Velik vsebinski poudarek je bil na prepoznavanju normalnih vedenj in normalnih razvojnih faz otrok. Na interaktiven način smo s starši govorili o občutkih nemoči in frustracijah, ki jih občutijo ob normalnih otroških vedenjih, ki so lahko za odrasle naporna. Ob tem smo starše ozavestili o možnih vedenjskih intervencijah za regulacijo določenih vedenj. Prav tako je bil velik del vsebine namenjen preventivnim intervencijam, ki jih lahko družine sprejmejo za varovanje duševnega zdravja otrok. Sodeč po odzivih staršev je slednje najbolj pripomoglo k občutku opolnomočenosti, ki so ga pridobili starši z udeležbo na programu.

Menimo, da obstaja velika potreba po tovrstni vsebini, saj so se vsa prosta mesta zapolnila v nekaj urah od odprtja prijavnice. Tudi odzivi staršev so bili pozitivni. Poročali so predvsem o poglobljenem razumevanju otroških vedenj, ki so se jim včasih zdela težko razumljiva, in večjemu občutku opolnomočenosti pri skrbi za kakovosten psihološki razvoj otroka.

Program bi lahko v prihodnosti vsekakor še večkrat ponovili, da bo tovrstno znanje v čim večji meri dostopno vsem zainteresiranim staršem. Glede na odzive staršev, da bi želeli izvesti še več o preventivnih ukrepih za izboljšanje psihološkega zdravja otrok, bomo v prihodnje program še okrepili in ga vsebinsko nadgradili s praktičnimi delavnicami na to temo.

V preteklem letu smo izvedli 2 sklopa delavnic, v okviru katerih se je štirih srečanj udeležilo 6 – 10 staršev.

Prvi del srečanja je bil vselej namenjen predavanju, v drugem delu pa smo odprli prostor za razpravo, v okviru katere smo odgovorili na vsa vprašanja staršev. Tudi v prihodnje se bomo v okviru srečanj, dotaknili naslednjih tem:

- Osnovne motnje zgodnjega otroštva: motnje izločanja, hranjenja in spanja;
- Formiranje osebne strukture v predšolskem obdobju, kako nastanejo osebne motnje in zakaj se manj izrazijo šele kasneje;
- Tipične motnje predšolskega in šolskega obdobja: motnje pozornosti, motnje avtističnega spektra, strah in tesnoba, depresija pri otrocih, motnja ključnega vedenja;
- Dejstva o uporabi psihiatričnih zdravil pri otrocih in razlaga neresnic, ki o tem krožijo;
- Kako naj bo videti družinsko življenje za kakovosten psihološki razvoj otroka.

PREDAVANJA IN POGOVORI S STARŠI (izvajalec FamilyLab, Zoom izvedba)

Starši so v preteklih letih zaradi epidemije, zaprtja šol in (deloma tudi) vrtcev še intenzivneje iskali pomoč, svetovanje in podporo pri vzgoji otrok, zato smo se tudi v letu 2022 odločili za dodatna brezplačna spletna predavanja, ki jih je ob torkih med 19. in 21. uro prek spletne aplikacije Zoom vodila Ivana Gradišnik, vodja Familylab Slovenija.

Zadnje predavanje 'Kako nam pri vzgoji pomaga narava' iz serije predavanj in pogovorov s starši je vodila Urša Plešnar, prav tako sodelavka Familylab Slovenija in vodja projekta Gozdnica. Predavanj s področja vzgoje in vzgojnih izzivov se je skupaj udeležilo 414 poslušalcev. Poleg številčno visoke udeležbe se je spletna forma predavanj že v preteklosti izkazala kot dobra tudi zato, ker staršem omogoča lažje usklajevanje družinskih obveznosti (starši so se lahko predavanja udeležili v večernih urah, ko grede otroci spat, iz domačega okolja). V okviru srečanj so se udeleženci seznanili s temeljnimi procesi, ki se odvijajo v družini ter spoznali večšine in kompetence, ki se staršem obrestuje razvijati na poti starševstva.

KAKO POSTANEM STARŠ, KAKRŠEN HOČEM BITI?	
Predavanja	Število udeležencev
4. januar - Zdravo samospoštovanje kot temelj psihičnega imunskega sistema	40
11. januar - Otroška trma – doba kljubovanja ali razvijajoče se avtonomije?	46
18. januar - Kako naj otroku rečem ne, da me bo vzel resno?	47
25. januar - Starševsko vodenje – kako in zakaj?	46
1. februar - Agresivnost in jeza – moja in otrokova?	73
8. februar - Vloga odraslih pri urejanju odnosov z otroki	52
15. februar - Otroci z močno voljo	75
22. februar - Kako nam pri vzgoji pomaga narava? izvede 22. 2. 2022	35
Skupaj	414

VPRAŠAJTE ZDRAVNIKA (novost)

Z januarjem smo poskusno pričeli s krajšimi predavanji na posamezne teme, ki tarejo starše in za katera v ambulantah pogosto ni časa. Predavanja »Vprašajte zdravNika«, ki jim je v nadaljevanju sledil čas za vprašanja, je ob večerih (s pričetkom ob 19.30 uri) enkrat mesečno izvajal mlad pediater dr. Nik Beseničar. Zaradi pandemije so vsa tri predavanja, ki se jih je skupaj udeležilo 27 staršev, potekala prek spleta. Ko smo izpeljali prve tri načrtovane teme, smo s predavanji začasno prenehali.

Načrtovane prve tri teme so bile:

1. Vročina pri otroku - kdaj nas mora skrbeti?
Vročina velikokrat bolj onesposobi starše kot otroka, kljub temu pa lahko kaže na potencialno za življenje ogrožajoče stanje. Naš cilj je starše informirati o prvih znakih alarma, na katere moramo biti starši pozorni, in kazalcih povsem benignega poteka.
2. Najpogostejše izpuščajne bolezni otrok - od zimskega ekcema do noric
V dobi hitrega e-dostopa pediatri prejemajo fotografije povsem banalnih izpuščajev, po drugi strani pa opažajo, da staršem primanjkuje splošno znanje o ukrepanju pri nekaterih zahtevnejših kožnih spremembah. Cilj je starše seznaniti s tem, kako jih prepoznati, kako ukrepati doma in kdaj za pomoč prositi zdravnika.
3. Kašelj - simptom ali znak?
Vztrajajoč kašelj prav tako večkrat moti tako otroka kot tudi starše; ali pediatra ... Obstajajo zelo preproste rešitve, s pomočjo katerih presodimo, če in kdaj otrok potrebuje obisk pri zdravniku, poleg tega pa se glede na tip kašlja starši lahko tudi suvereno odločijo, kako bodo otroku pomagali sami - inhalacije, sirupi, solne sobe ipd.

STROKOVNJAK NA OBISKU (novost)

V Mali ulici si prizadevamo ozaveščati in odpirati prostor za vsa aktualna vprašanja, tudi za tista, ki nam jih je morda nerodno zastaviti. V sproščenem vzdušju in ob kavi zagotovo beseda teče lažje, zato smo se odločili, da bomo vsak zadnji torek v mesecu povabili na obisk strokovnjaka. Predavanja s strokovnjaki smo obudili konec oktobra, program pa smo razširili in poskrbeli za možnost varstva otrok v sklopu ustvarjalnice, ki potekajo v času predavanj po 17. uri.

25. 10. Varna uporaba naprav z zasloni za otroke

V zadnjih letih smo priča velikemu porastu uporabe naprav z zasloni na vseh področjih življenja pri vseh generacijah, tudi med otroki in mladostniki, kar je še posebej zaskrbljujoče. Zaradi neprimerne uporabe naprav z zasloni se otroci in mladostniki vse bolj srečujejo z različnimi težavami v razvoju. Pri starših se tako pojavljajo vprašanja, v kateri starosti otroku dovoliti uporabo zaslonov, kakšne naj bodo časovne omejitve, katere vsebine so primerne, kakšen je vpliv časa pred zasloni na razvoj in zdravje otrok in mladostnikov, in še mnoga druga. Več o varni uporabi naprav z zasloni pri otrocih nam je povedal Luka Kušar s *Točke osveščanja o varni rabi interneta Safe.si*, Centra za družboslovno informatiko.

29. 11. Kako izbrati kvalitetno igračo?

Dobro igračo je težko izbrati, široka izbira in raznolike cene pa nam to še bolj otežujejo. Nič čudnega, da imamo vsako leto izziv, kaj kupiti. Kvalitetne igrače spodbujajo otrokov razvoj in aktivno udeležbo pri domačih opravilih. Da bo odločitev pri izbiri lažja, pa tudi bolj premišljena, nam je tokrat svetovala Noemi Balasi, ustanoviteljica *Malih nog naokrog*. Je dobra poznavalka kvalitetnih igrač ter navdušenka alternativnih pedagogik, kot so waldorf, montessori in gozdna pedagogika. Pogovarjali smo se o različnih pedagoških pristopih k igri in izbiri kvalitetnih igrač za otroke. Ključni poudarek pogovora je bil na premišljeni izbiri igrač, da nas praznični živžav ni potegnil v potrošniško norost.

Kazalniki – predvideno število izvedenih dejavnosti in število udeležencev

Št.	Dejavnost	Načrtovano		Izvedeno	
		1. 1. - 31. 12. 2022		1. 1. - 31. 12. 2022	
		št. dejavnosti	št. udeležencev	št. dejavnosti	št. udeležencev
1	Treningi starševstva za starše od 3. do 8. leta starosti	5	56	6	72
2	Treningi starševstva za starše dojenčkov do 12. meseca starosti ⁵	1	12	2	28
3	Klepetki	40	200	43	216
4	Večerni klepetki prek Zoom-a	40	240	32	182
5	Mala šola psihopatologije za starše	2	32	2	65
6	Kava s strokovnjakom	5	60	/	/
7	Predavanja in pogovori s starši prek Zoom-a	8	240	8	414
8	Moj porod	najmanj 2	30	2	47
9	Vprašajte ZdravNika	8	80	3	27
10	Strokovnjak na obisku	/	/	2	18
Skupaj		111	950	100	1.069

⁵ Pri končnem številu udeležencev Treningov starševstva za starše dojenčkov do 12. meseca starosti smo upoštevali prisotnost staršev z dojenčki.

ZAMISLICE

Izkušnje v prvih letih otrokovega življenja so ključnega pomena za uresničitev otrokovega potenciala, saj so osnova za njegov razvoj in učenje. Izsledki številnih raziskav s področij nevroznanosti, razvojne psihologije, pedagogike in drugih disciplin dokazujejo, da pri otrocih izkustva do tretjega leta izjemno močno pozitivno ali negativno vplivajo na uresničevanje njihovega socialnega, telesnega in umskega potenciala. Otroški možgani se najhitreje razvijajo v prvih letih življenja – in ustvarjajo podlago za učenje v prihodnosti. O pomembnosti zgodnjih interakcij seznanjamo vse novopečene starše s projektom Zamislice. Zamislice se distribuirajo novopečenim staršem brezplačno preko zdravstvenih domov oz. pediatričnih dispanzerjev v MOL, ki staršem Zamislice podarjajo ob prvem pediatričnem pregledu. Zamislice bomo še naprej pošiljali tudi zainteresiranim staršem izven MOL ob simboličnem plačilu, ki pokriva stroške izdelave in poštnine

2.7.3. POSEBNI PROJEKTI, IZOBRAŽEVANJE, OZAVEŠČANJE IN PROMOCIJA

Mala ulica je institucija, ki je odprta navzven. To velja za strokovno področje, za povezovanje s partnerskimi organizacijami in drugimi sorodnimi institucijami preko konkretnih projektov in za povezovanje z drugimi deležniki, s katerimi sodelujemo, se razvijamo in izvajamo svojo dejavnost. Gre za sodelovanje s centri za socialno delo, zdravstvenimi domovi, Pediatrično kliniko UKC, z drugimi javnimi in privatnimi zavodi ter nevladnimi organizacijami s področja vzgoje in izobraževanja, Pedagoškim inštitutom in sodiščem (le-to napotuje starše, ki imajo omejene ali nadzorovane stike z otroki, v družinski center oz. starše v ločitvenem postopku ali postopku za odvzem otroka, v program Neverjetna leta). Nadaljevali bomo tudi sodelovanje z društvom Kralji Ulice in Slovensko filantropijo.

V preteklih letih smo izvedli več gostovanj z ustvarjalnimi delavnicami in predstavitev dejavnosti Male ulice. Tudi v prihodnje bomo spodbujali programska sodelovanja in gostovanja, saj prek pridobivanja novih izkušenj, izmenjave informacij, širjenja prepoznavnosti in idej redni program Male ulice bogatimo in širimo. Z vzpostavljenim sodelovanjem in povezovanjem z lokalnimi skupnostmi povečujemo informiranost o storitvah, aktivnostih, programih in projektih, ki jih izvajamo v Mali ulici in nasploh prispevamo k promociji kulturno-umetnostne vzgoje. Z vzpostavljenim sodelovanjem z različnimi institucijami, ki izvajajo vsebine, programe in projekte, namenjene otrokom in družinam, prispevamo k učinkovitejšemu izvajanju programov v podporo družini ter drugih programov in projektov, ki so namenjeni otrokom in družinam.

VODENJE PROJEKTA NEVERJETNA LETA – MZ V SLOVENIJI V OBDOBJU 2020 - 2022

V letu 2019 je Mala ulica kot nosilec projekta Neverjetna leta skupaj z 9 partnerji iz cele Slovenije kandidirala na Javnem razpisu za sofinanciranje programov varovanja in krepitev zdravja do leta 2022. Projekt je bil vreden 322.768,08 €, v Mali ulici je bilo iz projektnih sredstev v triletnem obdobju financiranih v povprečju 0,75 zaposlitev. Na novem javnem razpisu za sofinanciranje programov varovanja in krepitev zdravja do leta 2025, ki prispevajo k izvajanju Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2015–2025, Skupaj za družbo zdravja (Uradni list RS, št. 25/16), smo ponovno kandidirali junija letos. Veseli nas, da je bil naš program ponovno izbran za sofinanciranje na *Javnem razpisu za programe varovanja in krepitev zdravja do leta 2025*.

Naloge in obveznosti poslovoodečega konzorcijskega partnerja Javni zavod Mala ulica - Center za otroke in družine v Ljubljani so bile:

- vsebinska koordinacija dela na projektu;

- administrativno-finančno upravljanje projekta;
- priprava in tiskanje plakatov in letakov;
- organizacija treh letnih srečanj "Neverjetne družine";
- organizacija projektne in novinarske konference; izvedba 6 treningov starševstva "Neverjetna leta", v katere bo skupaj vključenih najmanj 60 staršev;
- izvedba 4 Dino treningov za otroke "Neverjetna leta", v katere bo skupaj vključenih 24 otrok.

Partnerji so realizirali:

- Center za socialno delo Gorenjska: izvedba 5 treningov starševstva "Neverjetna leta", v katere je bilo skupaj vključenih najmanj 50 staršev.
- Center za socialno delo Koroška: izvedba 5 treningov starševstva "Neverjetna leta", v katere je bilo skupaj vključenih najmanj 50 staršev.
- Center za socialno delo Severna Primorska: izvedba 5 treningov starševstva "Neverjetna leta", v katere je bilo skupaj vključenih najmanj 50 staršev.
- Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Ljubljana: izvedba 3 treningov starševstva "Neverjetna leta", v katere je bilo skupaj vključenih najmanj 30 staršev.
- Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor: izvedba 4 treningov starševstva "Neverjetna leta", v katere je bilo skupaj vključenih najmanj 40 staršev.
- Univerzitetni klinični center Ljubljana: izvedba 7 treningov starševstva "Neverjetna leta", v katere je bilo skupaj vključenih najmanj 70 staršev.
- Zdravstveni dom Kočevje: izvedba 1 treninga starševstva "Neverjetna leta", v katerega je bilo skupaj vključenih najmanj 10 staršev.
- Zdravstveni dom Nova Gorica: izvedba 1 treninga starševstva "Neverjetna leta", v katerega je bilo skupaj vključenih najmanj 10 staršev.
- Zdravstveni dom Velenje: izvedba 1 treninga starševstva "Neverjetna leta", v katerega bo skupaj vključenih najmanj 10 staršev.

V okviru projekta smo v preteklih treh letih skupaj s partnerskimi organizacijami izvedli 46 treningov starševstva za starše otrok 3-8 let oz. 8-12 let, v katere je bilo vključenih 450 staršev. Prav tako smo izvedli 4 Dino šole za 24 otrok.

V letu 2022 je Mala ulica prispevala k realizaciji kazalnikov programa, ki ga sofinancira Ministrstvo za zdravje, z izvedbo dveh treningov starševstva (vsak po 16 tednov) za 24 staršev in dveh Dino šol (vsaka po 18-20 tednov) za 12 otrok. Programu Neverjetna leta svojo podporo izkazuje tudi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki od leta 2017 sofinancira njegovo izvajanje v okviru podpore programom psihosocialne pomoči otrokom, mladostnicam, mladostnikom in njihovim družinam. MDDSZEM je v letu 2022 sofinanciralo izvedbo 3 treninge starševstva za skupaj 36 staršev.

Srečanje neverjetnih družin, 15. 5. 2022

Na mednarodni dan družin, v nedeljo, 15. maja, smo na piknik prostorih RIC Sava organizirali Srečanje neverjetnih družin za vse družine, ki so bile letos ali v preteklem letu vključene v projekt Neverjetna leta. Sproščenega piknik vzdušja s poučnimi in igrivimi delavnicami se je udeležilo 225 obiskovalcev (114 staršev in 111 otrok), skupaj 63 družin. Ob zabavnem druženju so starši z voditelji treningov starševstva delili svoje izkušnje in izzive, ki morda ostajajo, se srečali z drugimi starši, ki utrjujejo piramido dobrega sodelovanja s svojimi otroki, vzporedno pa so potekale tudi delavnice za otroke. Odzivi staršev in otrok so bili zelo dobri, zato bomo srečanje izvajali tudi v prihodnje. Opazili smo, da so se družine pristnih stikov v živo nadvse razveselile, kar potrjuje tudi številčna udeležba staršev z otroki, ki so prišli v Ljubljano z različnih predelov Slovenije. Spremenjeni način življenja (socialna izolacija in osamljenost, šolanje na daljavo, delo na domu) je marsikoga pahnil v stisko, prepoved neformalnih druženj pa je tudi naša pretekla srečanja treningov starševstva Neverjetna leta začasno preselila na splet. Organizacija dogodka v živo nam je tudi zato vsem veliko pomenila.

Projektna konferenca ob dnevu duševnega zdravja, 10. 10. 2022

Ob svetovnem dnevu duševnega zdravja smo organizirali projektno konferenco, na kateri smo predstavili izvajanje programov Neverjetna leta v obdobju 2020-2022 in vizijo za prihodnost. Programi Neverjetna leta se izvajajo v več kot 30 državah na vseh kontinentih sveta in so prepoznani kot serija medsebojno povezanih, na dokazih temelječih, programov za starše, otroke in učitelje za preprečevanje in zgodnje obravnave vedenjskih težav otrok. Na panelni razpravi so sodelujoče govorke (dr. Marija Anderluh, Marija Fabčič, dr. Mateja Hudoklin, dr. Anica Mikuš Kos, Natalija Plajnšek, Sonja Stepančič, Eva Strmljan Kreslin) s pomočjo moderatorke, mag. Đulijane Juričič, ravnateljice OŠ Trnovo, razglabljale, kako krepiti odpornost otrok, in pri tem osvetlile pomen programov Neverjetna leta na področju izvajanja preventivnih ukrepov in aktivnosti, ki so potrebni za varovanje in krepitev duševnega zdravja otrok in mladostnikov.

Še posebej nas veseli, da se nam je prek video klica pridružila dr. Carolyn Webster-Stratton, avtorica programov Neverjetna leta, ki so mednarodni strokovni javnosti prepoznani kot zgodnje intervence z robustnimi dokazi učinkovitosti v zmanjševanju vedenjskih težav otrok in spodbujanju njihovega čustvenega in socialnega razvoja (Cochrane review, 2012).

Izvajalci oz. voditelji skupin so predstavili različne programe Neverjetna leta, z deljenjem svojih izjemno pozitivnih izkušenj pa se jim je pridružila tudi mamica, ena izmed več kot 2.000 udeležencev starševskega programa od začetka izvajanja programa v Sloveniji.

Konferenco, ki je bila uspešno izpeljana in dobro obiskana – prisotnih je bilo približno 100 udeležencev –, smo zaključili s predstavitvijo vizije izvajanja dokazano učinkovitih programov tudi v prihodnje, za obdobje 2022-2028.

Nacionalna konferenca Zdrava povezava – Združujemo moči za zdravje ljudi

5. december 2022 Brdo pri Kranju

Na konferenci, ki jo je organiziralo Ministrstvo za zdravje, je bila namenjena predstavitvi programov in projektov nevladnih organizacij in javnih zavodov s področja javnega zdravja, ki jih je v letih 2019-2022 sofinanciralo Ministrstvo za zdravje. Predstavili smo programe Neverjetna leta, kot so *Treningi starševstva* in *Dino šola*, ter rezultate, ki smo jih skupaj s partnerskimi organizacijami dosegli v preteklih treh letih. Z izvajanjem preventivnih programov Neverjetna leta za starše in otroke bomo tako še naprej prispevali h krepitvi duševnega zdravja otrok in mladostnikov.

ERASMUS+ STARŠEVSTVO KOT MOTOVACIJA ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE V MATERINSKIH CENTRIH

Od septembra 2019 smo bili vključeni v projekt Erasmus+ projekt "Starševstvo kot motivacija za vseživljenjsko učenje v materinskih centrih", ki se je s koncem avgusta 2022 zaključil. Poleg Male ulice so pri projektu sodelovale naslednje organizacije: Sít pro rodinu, z.s. (Češka), kot nosilec projekta, Únia materských centier (Slovaška) in Bundesverband der Mütterzentren (Nemčija). Glavni namen projekta je bil povezovanje materinskih (družinskih) centrov po Evropi in izmenjava dobrih praks. V ta namen so v državah sodelujočih projektnih partnerjev potekala strokovna srečanja, z mednarodnim srečanjem maja letos v Pragi (podrobnejši opis sledi v nadaljevanju) pa smo obeležili več dogodkov in s slovesno konferenco sklenili večletno projektno sodelovanje. Ob zaključku projekta je predviden izid spletne knjižice z opisom, zgodovino delovanja ter dobrimi praksami materinskih in družinskih centrov v EU.

Mednarodno srečanje v Pragi

V okviru projekta »Parenthood as Motivation for Lifelong Learning in Mother Centers« (1. 9. 2019 – 31. 8. 2022)

Poleg zaposlenih **Javnega zavoda Mala ulica** so se štiridnevnega mednarodnega srečanja na Češkem udeležile predstavnice ostalih sodelujočih partnerskih organizacij iz **Slovaške** (*Únia materských centier*), **Nemčije** (*Bundesverband der Mütterzentren*), gostujoče **Češke** (*Sít pro rodinu*, z.s.) ter predstavniki organizacij iz Madžarske, Srbije, Bosne in Hercegovine. Posebna gostja je bila Sandy Schilen iz New Yorka, strateška direktorica Komisije Huairou in mednarodna koordinatorica GROOTS International, mednarodne mreže organizacij, ki si prizadeva za opolnomočenje žensk pri vodenju svojih skupnosti.

Tokrat je srečanje v Pragi namenoma potekalo v času, ko se po svetu obeležuje Mednarodni dan družin (15. 5. 2022), saj smo ta dan v nedeljo z zaključnim Simpozijem/konferenco slovesno obeležili in skorajda sklenili (*v mesecu juliju se predvideva kratek obisk Nemčije za 1 ali največ 2 posameznika iz partnerskih organizacij*) projektno sodelovanje in izmenjavo izkušenj s področja vzpostavljanja in delovanja evropskih materinskih in družinskih centrov.

V prvih dneh obiska Prage smo se seznanili s programom srečanja, časovnim okvirjem projekta ter zaključnimi projektnimi aktivnostmi. Dogovorili smo se, da bo Jitka Genest v končni pregled z vsemi partnerji delila vsebino priročnika, ki je postopoma nastajal med samim izvajanjem projekta. **Spletni priročnik** bo tako predstavljal 'živo knjižnico' našega večletnega sodelovanja, primerjave in izmenjave izkušenj v partnerskih državah (zgodovina delovanja, vrednote, razlike, skupne značilnosti, možnosti navdiha, aktualne teme in problemi današnjega časa, vizija materinskih in družinskih centrov v Evropi).

Na zaključni konferenci v Kampi, ki je hkrati obeleževala več dogodkov, posvečenim otrokom in družinam v Pragi (*Družinski festival, praznovanje 30-letnice delovanja materinskih centrov na Češkem in 20 let mreže materinskih centrov, Sít pro rodinu*), je zastavljeni program med seboj prepletal dva vsebinska sklopa: "Izkušnje materinskih centrov v današnjem času" in "Prispevek materinskih centrov v času krize – pandemije COVID-19 in vojne v Ukrajini".

Predstavitve projektnih partnerjev, ki so naslavljale rdečo nit konference *Materinski centri kot novi fenomen civilne družbe*, je s predstavitvijo **Javnega zavoda Mala ulica**; programov psihosocialne pomoči, treningov starševstva Neverjetna leta in Dino šole za otroke, uresničevanjem načel gozdne pedagogike, trajnostnega razvoja na vrtu na Rakovi jelši (Vrtišče) in vizijo razvoja družinskih centrov v prihodnosti sklenila Eva Strmljan Kreslin.

Pomembnost preventivnih ukrepov in programov kot temelja družinske politike in njihovega uresničevanja v materinskih centrih sta izpostavili profesorica in psihologinja, dr. Lenka Šulova in

Martina Štěpánková Štýbrová z Ministrstva za delo in socialne zadeve, Oddelka za družinsko politiko in otrokove pravice (MPSV).

S ponedeljkovim srečanjem z regionalnimi koordinatorkami mreže materinskih centrov na Češkem, izmenjavo izkušenj, primerov dobrih praks materinskih centrov in vizije za prihodnje delovanje, se je mednarodno srečanje v Pragi sklenilo.

ERAMUS+ CO-BABY. PROFESSIONAL CHILDCARE WITHIN COWORKING SPACES (novost)

Javni zavod Mala ulica se je kot projektni partner s 1. januarjem 2022 pridružil Erasmus+ projektu *Co-baby. Professional childcare within coworking spaces*, ki ga v sodelovanju z **Javnim zavodom Mala ulica** in z mednarodnim združenjem Korak za korakom - **ISSA** koordinira in vodi italijanski center iz Rima, imenovan **Ciape** (*Centro italiano per l'apprendimento permanente*) oz. njihovo inovativno središče (**The Apartment**). Ideja po zagotavljanju skupnih delovnih prostorov (*The Apartment*) in sočasnem nudenju storitev za otroke se je porodila iz potrebe po lažjem **usklajevanju poklicnega življenja in starševstva ter krepitvi posameznikovih socialnih veščin od zgodnjega otroštva dalje**. Vizija središča *The Apartment* je ustvariti skupne delovne prostore (angl. *co-working spaces*), ki staršem omogočajo usklajevanje dela in skrbi za svoje otroke. Poleg prostorov, ki nudijo možnost uporabe prostorov in mize v skupni pisarni, so na voljo različne igrive/izobraževalne delavnice za otroke in odrasle, ki so v skladu z najnovejšimi standardi Evropske komisije s področja vseživljenjskega učenja in zasledujejo skandinavsko metodo spodbujanja popolne realizacije individualnega potenciala že od malih nog dalje, predvsem prek igrivega usvajanja mehkih veščin. Projekt, namenjen usposabljanju strokovnjakov, ki delajo z otroki in za otroke, bo trajal 18 mesecev in se bo zaključil 1. 7. 2023. V tem času bodo potekala usposabljanja, študijski obiski in nacionalne delavnice, ki bodo ob koncu projekta povzela in združila primere dobrih praks na evropski ravni.

Uvodno srečanje projekta »Co-baby. Professional childcare within coworking spaces« v Rimu, 21. 2. – 23. 2. 2022

V okviru projekta Erasmus+ *Co-baby. Professional childcare within coworking spaces* je v Rimu februarja letos potekal uvodni sestanek (*Kick-off meeting*), ki so se ga poleg direktorice in področne svetovalke Javnega zavoda Mala ulica (Slovenija) udeležili predstavniki ostalih sodelujočih partnerskih organizacij iz Nizozemske (*International Step by Step Asociacion*) ter gostujoče Italije (*CIAPE, The Apartment*), ki je tudi nosilec projekta. Na sestanku smo se seznanili z aktivnostmi sodelujočih organizacij ter dorekli ključne mejnike projekta:

- kratka predstavitev partnerskih organizacij;
- celotna predstavitev projekta in njegovega upravljanja [CIAPE];
- predstavitev metodologije izbranih meril in kriterijev za prepoznavanje in zbiranje primerov dobrih praks [Mala Ulica];
- usklajevanje strategije diseminacije in nadaljnje promocije [usklajuje CIAPE s sodelovanjem vseh partnerjev].

Javni zavod Mala ulica je zadolžen za **izvajanje aktivnosti 1**, tj. za prepoznavanje in zbiranje primerov dobrih v Evropi na temo skupnih delovnih prostorov, ki obsegajo storitve s področja predšolske vzgoje. V ta namen smo na uvodnem sestanku predstavili kriterije in metode za njihovo prepoznavanje in zbiranje na evropski ravni. Mala ulica bo omenjeno aktivnost koordinirala, vse ostale organizacije pa bodo, prav tako kot Mala ulica, sodelovale pri samem zbiranju primerov dobrih praks. Aktivnost se bo izvajala do konca projekta in bo tesno povezana z aktivnostjo 2 (usposabljanjem).

Glavni rezultat izvajanja projektne aktivnosti 1 bo priprava kompendija/zbirke primerov dobrih praks co-working prostorov, ki nudijo storitve s področja predšolske vzgoje. Zbornik bomo v angleškem

jeziku pripravili v Mali ulici na podlagi prispevkov vseh partnerjev, prav tako bo preveden v italijanščino, nizozemščino in slovenščino, da bo dostopen vsem ključnim deležnikom na nacionalni ravni.

Rezultati aktivnosti 1 bodo koristni številnim ciljnim skupinam: tako strokovnjakom s področja zgodnjega otroštva kot tudi izvajalcem in vzgojiteljem. Aktivnost je namenjena ozaveščanju zaposlenih in izvajalcev s področja vzgoje in izobraževanja (ki delujejo v okviru kulturnih organizacij, društev, knjižnic, ki ponujajo igrive/izobraževalne dejavnosti, co-baby, igralnice, otroški prostori, izobraževalne kmetije, družinski centri) o potrebah in izvajanju aktivnosti, kot bodo opredeljene v sklopu zabeleženih primerov dobrih praks. Prav tako sta ključni ciljni skupini upravljalci co-working prostorov in starši, ki si takšne prostore želijo uporabljati.

Omenjena aktivnost bo s pridobljenimi ugotovitvami in informacijami prispevala k razvoju inovativnosti na področju vzgoje in izobraževanja predšolskih otrok.

Usposabljanje v Leidnu na Nizozemskem, 12. 9. – 16. 9. 2022

V okviru projekta Erasmus+ Co-baby. Professional childcare within coworking spaces je v Leidnu v organizaciji International Step by Step Asociacion, partnerske organizacije z Nizozemske, v času od 12. 9. 2022 do 16. 9. 2022 potekalo enotedensko usposabljanje, ki so se ga poleg zaposlenih sodelavk Javnega zavoda Mala ulica (Slovenija) udeležile predstavnice različnih »co-working in co-baby« organizacij z Italije in zaposlena pri CIAPE, The Apartment (Italija), ki je tudi nosilec projekta.

Kot predvideva projekt, je bil teden usposabljanja namenjen predvsem strokovnjakom in izvajalcem s področja vzgoje in izobraževanja predšolskih otrok, ki delujejo tako v formalnih kot tudi neformalnih okoljih vzgoje in varstva predšolskih otrok. Usposabljanja so potekala v nekdanjih prostorih sirotišnice, kjer imajo sedaj sedež različne nevladne organizacije, med drugimi tudi ISSA. Tam zaposlena Aljoša Rudaš in Ayça Alaylı sta udeleženkam prek teorije in prakse približala koncept na otroka osredinjenega pedagoškega pristopa in pomen kakovosti v storitvah s področja vzgoje in varstva predšolskih otrok. Rdeča nit je vseskozi naslavljala pomen visokokakovostnih storitev predšolske vzgoje in varstva na razvoj otrok in dobro počutje zaposlenih izvajalcev – zlasti v njihovih zmožnostih premostitve vrzeli v dosežkih otrok iz ranljivih ali prikrajšanih okolij.

Teden usposabljanja je vključeval tudi izlet v kavarno Mama Café v Lelystadu, ki se nahaja v javni knjižnici, kjer smo kot udeleženci aktivno opazovali, kako je mogoče uporabiti nekonvencionalne koncepte pri naslavljanju in reševanju potreb otrok in njihovih staršev. Kot kažejo ocene oziroma končni rezultati evalvacije, ki so jo organizatorji po koncu usposabljanja delili s prisotnimi, nas je usposabljanje vse strokovno obogatilo in navdihnilo ter ponudilo izhodišča za naprej, kako vsebine kakovostno nadgrajevati tudi v prihodnje.

Študijski obisk v Ljubljani, 28. 11. – 30. 11. 2022

V okviru projekta Erasmus+ Co-baby. Professional childcare within coworking spaces je v Ljubljani v organizaciji Javnega zavoda Mala ulica – Centra za otroke in družine v Ljubljani v času od 28. 11. 2022 do 30. 11. 2022 potekal študijski obisk, ki so se ga poleg zaposlenih v organizaciji International Step by Step Asociacion (Nizozemska) udeležile predstavnice različnih »co-working in co-baby« organizacij iz Italije in zaposlena pri CIAPE, The Apartment (Italija), ki je tudi nosilec projekta.

Kot predvideva projekt, je bil študijski obisk namenjen predvsem strokovnjakom in izvajalcem s področja vzgoje in izobraževanja predšolskih otrok, ki delujejo tako v formalnih kot tudi neformalnih okoljih vzgoje in varstva predšolskih otrok, ter upravljalcem co-working prostorov, ki si želijo svoje prostore približati staršem z majhnimi otroki. V okviru tridnevnega študijskega obiska smo predstavili naše aktivnosti, v okviru katerih naslavljam mlade družine z dojenčki in mlajšimi otroki ter se поблиže seznanili z delom drugih institucij, ki se bodisi ukvarjajo z raziskovanjem zgodnjega otroštva bodisi izvajajo aktivnosti oz. preventivne programe za mlade družine z otroki.

1. dan: Udeležence (7 iz Italije, 2 z Nizozemske) je ob prihodu v Družinski center Mala ulica uvodoma nagovorila Eva Strmljan Kreslin, ki je tudi predstavila delovanje in različne aktivnosti Javnega zavoda Mala ulica – Centra za otroke in družine v Ljubljani. Ogledu prostorov Družinskega centra Mala ulica je s strani Aleksandre Klopčič sledila predstavitev različnih podpornih programov za starše (Klepetki, Moj porod, Mala šola psihopatologije za starše). Med odmorom so se vsi udeleženci razveselili kosila v bližnji restavraciji, kasneje pa se v družbi Mance Kaliman po gozdni poti sprehodili do grajskega griča, kamor nas je tokrat popeljala gozdna pot, ki sta jo z izhodiščem za Lutkovnim gledališčem Ljubljana prav v ta namen postavila Manca in Boris. Med sprehodom smo si ogledali predele mesta, kamor je seglo naše oko, in se bolje seznanili s programi s področja gozdne pedagogike.

2. dan: Z udeleženci smo se dobili pred Pedagoškim inštitutom, osrednjim znanstveno-raziskovalnim inštitutom na področju vzgoje in izobraževanja, kjer sta nas sprejeli mag. Mateja Režek in dr. Jerneja Jager s Centra za kakovost v vzgoji in izobraževanju Korak za korakom. Rdečo nit z Nizozemske, kjer smo naslavljali pomen visokokakovostnih storitev predšolske vzgoje in varstva na razvoj otrok, smo tako z obiskom CKVI KZK ohranili tudi v Ljubljani. Mateja Režek in Jerneja Jager sta nam podrobneje predstavili iniciativo PRIMOKIZ («Slovenia Grows with You - Comprehensive support for families with children up to the age of seven»), ki si prizadeva za celostno podporo družinam z otroki do sedmega leta starosti. V Sloveniji iniciativa poteka na lokalni ravni, v osmih zainteresiranih občinah, kjer bo vsaka od sodelujočih občin do konca trajanja projekta (2023) razvila strategijo »družinam z mlajšimi otroki prijazna občina«. Strategija stremi k povezovanju različnih sektorjev in storitev, namenjenih družinam z mlajšimi otroki (šolstvo, zdravstvo, sociala).

Še isti dan smo se v popoldanskih urah odpravili v Knjižnico Polje, kjer sta nam vodja enote Matej Štendler in knjižničar Simon Drofelnik razkazala prostore in predstavila različne dejavnosti za otroke. Izpostavila sta naraščajoče potrebe po programih v podporo družinam z otroki iz prikrajsanih okolij, saj v okoliškem naselju v neprofitnih stanovanjih živi precejšen odstotek družin z otroki, ki se srečujejo z različnimi vrstami stisk in socialno izključenostjo.

Temu je pritrnila tudi sogovornica Petra Polajžer s Kralji ulice, kjer prav tako izvajajo preventivne programe za otroke in mlade, pogosto v sodelovanju s knjižnico, tudi zaradi prostorov, ki jih imajo v bližini. Pri tem so jim v pomoč testni stiki z družinami na terenu oz. v skupnostnem prostoru Točka, ki se nahaja v soseski bivalnih enot in neprofitnih stanovanj v Polju. Pri načrtovanju in izvajanju aktivnosti za otroke (učna pomoč ter druženje in občasno individualno spremljanje otrok/družin), jim pomagajo prostovoljci/-ke. Prostore Točke, kamor se lahko družine obrnejo po pomoč ali pa zgolj pridejo na druženje, pogovor in igro, smo si ogledali ob zaključku torkovega dne.

3. dan: Zadnji dan študijskega obiska se nam je v Družinskem centru Mala ulica pridružila Petra Slatinšek, vodja programa Filmska vzgoja in program za otroke in mlade Kinobalon, ki nam je podrobneje predstavila Kinobalon (program za otroke in mlade v Kinodvoru), Prvič v kino, filmski program za najmlajše in Kino v plenicah za starše z dojenčki. V nadaljevanju sta Katja Poznič in Aleksandra Klopčič predstavili programa Neverjetna leta: program Moj neverjetni dojenček («Incredible babies») in Dino šolo. Tridnevni študijski obisk smo zaključili z evalvacijo, ki je pokazala, da so bili udeleženci nad predstavljenimi vsebinami navdušeni, kar jim je ponudilo izhodišča za naprej, kako lahko svoje vsebine kakovostno nadgrajujejo tudi v prihodnje.

10. OBLETNICA MEDNARODNE KONFERENCE *CHILD IN THE CITY WORLD CONFERENCE* »MAKING CONNECTIONS«, 5. 10. – 7. 10. 2022

Od 5. do 7. oktobra 2022 se je v Dublinu na Irskem odvijala **10. mednarodna konferenca *Child in the City***, ki jo organizira neodvisna mednarodna fundacija *Child in the City*. Sedaj že uveljavljena mednarodna konferenca, ki poteka vsaki dve leti, predstavlja stičišče izmenjav znanja in povezovanja dobrih praks s področja ustvarjanja otrokom prijaznih mest, ter zagotavlja skupno platformo vsem strokovnjakom, urbanistom, socialnim delavcem, vzgojiteljem, pedagogom, akademikom in oblikovalcem politik, ki v okviru različnih področij delovanja zasledujejo skupne cilje utrjevanja položaja otrok v mestih in uveljavljanja njihovih pravic v postopkih soodločanja pri ustvarjanju otrokom prijaznih mestnih skupnosti.

Dogodki na letošnji jubilejni 10. mednarodni konferenci so se zvrstili okoli rdeče niti teme, ki naslavlja *Vzpostavljanje povezav, t. i. »Making Connections«*. Tokratna dublinska konferenca je vzpostavljala povezave, ne le med otroki in mesti, temveč tudi med različnimi disciplinami in strokovnjaki. Cilj tovrstnega interdisciplinarnega pristopa je v preseganju ločnic in odpiranju novih obetavnih perspektiv pri ustvarjanju boljših mesta za otroke iz različnih družbeno-kulturnih okolij.

Pester program⁶ nam je vsem udeležencem v treh dneh trajanja konference ponudil raznolike in zanimive predstavitve, predavanja, delavnice in izlete.

V okviru široko zastavljene teme ustvarjanja enakega dostopa za vse otroke in mladostnike se je konferenca v Dublinu posebej osredotočila na pet podtem, med katerimi je »*Connecting green and play*« nagovorila tudi naše aktivnosti, ki jih v Javnem zavodu Mala ulica izvajamo na Vrtišču.

Po uspešno sprejetem predloženem uvodnem povzetku z naslovom ***Playfully connecting disconnected*** smo zaposlene sodelavke Javnega zavoda Mala ulica predstavile naše aktivnosti, ki jih izvajamo v sklopu vrta na Rakovi jelši (Vrtišča).

Predstavitve naše aktivnosti z naslovom »*Playfully connecting disconnected*«:

Tik pred izbruhom epidemije nam je Mestna občina Ljubljana (Oddelek za varstvo okolja) v brezplačno upravljanje ponudila 2000m² **vrta na Rakovi jelši**, ki kot nekdanje črnograditeljsko »barakarsko« naselje še vedno velja za primer urbane segregacije in neenakosti v prostoru. Na prostoru, ki ni komunalno opremljen, smo v času zaprtja družinskega centra vzpostavili prostorsko infrastrukturo (zelenjavni vrt, kuhinjo, tri ločene pokrite prostore s klopmi in mizo ter urejene ekološke sanitarije) in tako zapuščeni vrt s pomočjo otrok in njihovih družin (med izvajanjem programov počitniškega varstva in rednih tedenskih aktivnostmi skozi šolsko leto) spremenili v **zeleno in igrivo** oazo na obrobju mesta, ki na **inovativen način sooblikuje lokalno skupnost, spodbuja enakovreden dostop do zelenih mestnih površin in zapolnjuje vrzel na področju izkušnje otroške igre mestnih otrok.**

Vsem mestnim otrokom, ki se soočajo z upadom proste (svobodne, nenadzorovane) igre, prek uresničevanja načel gozdne pedagogike, trajnostnega razvoja in pristopa »*learning by doing*« omogočamo aktivno in kakovostno preživljanje prostega časa na prostem in v naravi; poletno počitniško varstvo na vrtu je za otroke iz socialno in finančno prikrajšanega okolja brezplačno.

Otroci si lahko na vrtu sami oblikujejo igrala in igro ter izbirajo med različnimi dejavnostmi (gradnja drevesne hišice, gugalnice, sajenje, vrtnarjenje, urejanje zelenjavnega vrta, kuhanje, gradnja krušne peči, branje itd.), v okviru katerih krepijo socialne veščine in se učijo prevzemanja odgovornosti do sebe, drugih in narave/okolja.

⁶ Več o programu si lahko preberete na <https://www.childinthecity.org/2022-conference/programme/>.

S ponovno oživitvijo urbanega mestnega vrta, obdanega s travnikom in sadovnjakom, ne ustvarjamo le pogojev za dvig blaginje in krepitev (duševnega) zdravja otrok, temveč prispevamo k zmanjševanju neenakosti med otroki, s pomočjo katerih aktivno sooblikujemo igrive in trajnostno naravnane mestne (zelene) prostore ter tako na njihovem območju pospešujemo proces integracije in destigmatizacije Rakove jelše kot urbanega in socialnega problema.

PROJEKT SVETA EVROPE CP4EUROPE (novost)

»Uporaba orodja Sveta Evrope za spodbujanje participacije otrok v praksi«

V letu 2021 se je Otroška opazovalnica Inštituta RS za socialno varstvo (IRSSV) z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (Direktorat za družino) ter Centrom za pravno varstvo človekovih pravic in okolja (PIC) pridružila projektu **Sveta Evrope CP4Europe - »Strengthening National Child Participation Frameworks and Action in Europe«** s ciljem povečati priložnosti za participacijo otrok, okrepiti promocijo orodij za njeno podporo in zagotoviti večje prepoznavanje pomembnosti participacije v oblikovanju javnih politik države. Glavni cilj projekta je **povečati možnosti sodelovanja otrok** v državah članicah EU in Sveta Evrope ter podpreti nacionalne dejavnosti s pomočjo vseevropskega delovanja in prepoznavnosti. Projekt spodbuja uporabo orodja za sodelovanje otrok na najrazličnejših področjih, med drugim tudi **Priročnika o udeležbi otrok »Prisluhni - deluj - spremeni«** (Handbook on children's participation for professionals working with and for children), in sicer z namenom podpore in razvoja novih modelov participacije otrok na nacionalni ravni.

Pod vodstvom Sveta Evrope v projektu poleg Slovenije sodelujejo tudi Češka, Finska, Islandija in Portugalska. Pri preverjanju **uporabnosti priročnika za participacijo otrok »Prisluhni - deluj - spremeni«**, kot ga je zasnoval Svet Evrope, je kot eden izmed ključnih deležnikov sodeloval tudi Javni zavod Mala ulica. K spodbujanju participacije otrok v praksi smo prispevali s svojimi izkušnjami dela z otroki in tako pripomogli k uspešnemu testiranju omenjenega priročnika in njegovi implementaciji na nacionalni ravni. V ta namen smo se že **novembra 2021 udeležili delavnice** na temo spodbujanja participacije otrok v praksi, ki jo je vodila predstavnica Sveta Evrope dr. Cath Larkins z Univerze Central Lanchashire, pomembna strokovnjakinja na področju participacije otrok in ena od avtoric priročnika o participaciji otrok.

Januarja in marca smo bili s strani Inštituta RS za socialno varstvo (IRSSV) vabljeni k sodelovanju na fokusnih skupinah, ki so se ga udeležili predstavniki različnih organizacij (Unicef, ZPMS itd.) in v okviru katerih smo testirali omenjeni priročnik za **participacijo otrok »Prisluhni - deluj - spremeni«**. Najprej smo ocenjevali drugo poglavje priročnika z naslovom **Razvijanje sodelovalnih organizacij in okolij**, ki se osredotoča na organizacije ali sisteme, v katerih delajo strokovnjaki – na primer šole, vrtci, bolnišnice, zdravstveni domovi, uradi, pravosodje in sistemi za zaščito otrok. Spraševali smo se, kako je mogoče organizacije in sisteme prilagoditi ali jih spremeniti, da bi se ustvarili spoštljivejši prostori za otroke, ki bi samozavestno in z zaupanjem izražali svoja mnenja. Cilj je vključiti sodelovanje otrok v vsakodnevno odločanje posameznih otrok ter v delovanje in upravljanje organizacij ali sistemov. To dosežemo z vzpostavitvijo visokokakovostnih tekočih procesov sodelovanja, ki temeljijo na pravicah, v celotni organizaciji, vključno z reprezentativnimi strukturami, kot so šolski sveti ter forumi pacientov in uporabnikov storitev.

Strokovnjaki lahko izpeljejo vrsto korakov, s katerimi pomagajo soustvarjati z otroki, v okolju, kjer lahko uspeva smiselno, etično in učinkovito sodelovanje:

- Zagotavljanje lastništva na najvišji ravni;
- Izvajanje ocene trenutnega stanja;
- Razvijanje organizacijske politike in postopkov;
- Krepitev sposobnosti osebja;
- Vzpostavitev varnih in dostopnih pritožbenih mehanizmov;

- Spremljanje in pregled izvajanja.

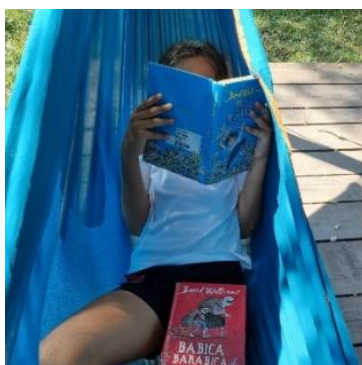
Na zadnji fokusno skupino, ki je potekala sredi marca, smo obravnavali **4. poglavje priročnika z naslovom Kolektivno sodelovanje**, ki se osredotoča na pravice skupin otrok, da izrazijo svoja mnenja in da se ta mnenja ustrezno upoštevajo pri odločitvah, ki vplivajo nanje, na primer glede poklicne prakse, storitev in prostorov, načrtovanja, politike, prava in raziskav. Vključuje nasvete o vprašanih, ki jih je treba upoštevati, smernice o pristopih in primere iz prakse, ki strokovnjakom pomagajo pri izvajanju dejavnosti kolektivnega sodelovanja, pri čemer preučujejo vsako od sedmih stopenj:

- Priprava in načrtovanje;
- Povezovanje z otroki;
- Prepoznavanje vprašanj in prednostnih nalog;
- Raziskava mnenj otrok;
- Ukrepanje;
- Nadaljnje ukrepanje;
- Pregled, premislek in ponovni začetek.

Tokrat je bila zastavljena izvedba fokusne skupine nekoliko drugačna, saj smo bili k srečanju povabljeni vsi sodelujoči v projektu, izmenjava mnenj pa je potekala bolj interaktivno kot doslej. Prav zato je bilo sodelovanje v razpravi toliko bolj zanimivo, dinamično in sproščeno.

Sodelovanje smo sklenili tako, da je vsaka sodelujoča organizacija predstavila svoj primer dobre prakse vključevanja/sodelovanja otrok v že obstoječe aktivnosti, s katero se želi predstaviti v priročniku.

V Mali ulici smo kot **primer dobre prakse** izpostavili (poletna) počitniška varstev, kjer snujemo program na podlagi mnenj in pričakovanj otrok, jih vključujemo v aktivnosti, ki si jih sami izbirajo ter jih pri tem podpiramo. Med lokacijami smo izbrali **Vrtišče**, kjer lahko otroci na vrtu sami pridelajo zelenjavo, oblikujejo igrala in igro ter izbirajo med različnimi dejavnostmi (gradnja drevesne hišice, gugalnice, sajenje, vrtnarjenje, branje, poležavanje itd.).

Vrt na Rakovi jelši (t. i. Vrlišče) smo s pomočjo otrok med izvajanjem programov počitniškega varstva, v katere so vključeni šolarji od 1. do 5. razreda OŠ, spremenili v **zeleno** in **igrivo** oazo na obrobju mesta, ki na **inovativen način zapolnjuje vrzel na področju izkušnje otroške igre mestnih otrok**. Otroci si lahko med preživljanjem počitnic na Vrlišču sami oblikujejo igrala in igro ter izbirajo med različnimi dejavnostmi (gradnja drevesne hišice, gugalnice, sajenje, vrtnarjenje, kuhanje, gradnja krušne peči, branje itd.), v okviru katerih krepijo socialne veščine in se učijo prevzemanja odgovornosti do sebe, drugih in okolja.

To je še posebej pomembno v časih, ko se mestni otroci soočajo s pomanjkanjem proste (svobodne) igre in so njihove želje s strani odraslih pogosto prezrte. Kot kažejo ankete, so otroci nad kreativnim preživljanjem počitnic navdušeni, saj izvajalci prek pristopa »learning by doing« in upoštevanja načel gozdne pedagogike sledijo njihovim željam in idejam, kako preživljati počitniški čas.

Priročnik bo organizacijam v pomoč pri delu z otroki in njihovi aktivni udeležbi pri snovanju otrokom prijaznih vsebin, sodelujoči pa smo pri tem usvojili različna znanja s predmetnega področja. Dodatna informiranost ter ozaveščenost o pomembnosti področja je ključnega pomena za nadaljnji razvoj vsebin, ki jih vse povabljene organizacije izvajajo. V zameno za pripravljenost na sodelovanje bomo sodelujoče organizacije prejele potrdilo s strani Sveta Evrope, naše prakse pa bodo omenjene in predstavljene v slovenski različici priročnika.

Participacija otrok tudi na MDDSZEM predstavlja eno od prednostnih področij novega Programa za otroke 2021 – 2025. Eden od ciljev je, da naj »otroci polno uživajo svoje pravice z vidika sodelovanja in možnosti aktivnega državljanstva, ne glede na osebne in/ali druge okoliščine.« **Tovrstno sodelovanje otrok spodbuja aktivno državljanstvo in zagotavlja vključenost v odločanje tudi v poznejšem življenju, višjo stopnjo socialne vključenosti otrok in zniževanje stopnje diskriminacije.** Pomembno se je zavedati, da so odločitve, ki se sprejemajo z vključevanjem otrok, praviloma pravičnejše in trajnejše. **Participacija otrok** na ministrstvu **predstavlja eno od prednostnih področij novega Programa za otroke 2021 – 2025.** Eden od ciljev je, da naj »otroci polno uživajo svoje pravice z vidika sodelovanja in možnosti aktivnega državljanstva, ne glede na osebne in/ali druge okoliščine.« Tovrstno sodelovanje otrok spodbuja aktivno državljanstvo in zagotavlja vključenost v odločanje tudi v poznejšem življenju, višjo stopnjo socialne vključenosti otrok in zniževanje stopnje diskriminacije.

SODELOVANJE Z VRTCI IN ŠOLAMI (novost)

Naše cilje s področja gozdne pedagogike smo v letu 2022 okrepiti v sodelovanju z vrtci in šolami kot relevantnimi partnerji s področja predšolske vzgoje in otrokom v sklopu vzgojno-izobraževalnih ustanov (vrtci in prva triada osnovne šole) ponudili možnost vodenih sprehodov po gozdnih poteh med tednom v dopoldanskem času oz. po dogovoru. Vodeni sprehodi po gozdnih poteh bodo potekali pod vodstvom našega izkušenega gozdnega pedagoga in bodo prilagojeni tako vrtčevskim otrokom kot tudi otrokom prvega triletja osnovne šole. Pri tem se bodo vsebinsko navezovali na vsa področja kurikula za vrtce in šole (gibanje, jezik, narava, družba, umetnost in matematika) in jih sproti dopolnjevali glede na zanimanja in želje otrok. Vodene gozdne sprehode po gozdnih poteh bomo izvajali v mestnih gozdovih in tako krepili pomen zavedanja gozdnih površin v urbanih mestnih središčih.

Čas zaprtja šol in kulturnih ustanov je pokazal tudi, da so vzgojno-izobraževalne ustanove prav v teh spremenjenih okoliščinah še toliko bolj potrebovale podporo in dodatne informacije, kako v času zaprtja mnogih institucij dopolnjevati učne vsebine, kurikule itd. Čeprav v poročilu pogosto navajamo posledice epidemije, zaprtja šol ter drugih ukrepov na povečane stiske otrok in staršev, pa ima zaprtje Družinskega centra Mala ulica tudi posledice na izvajanje programa za otroke. S tega vidika želimo ljubljanskim in okoliškim vrtcem v času zaprtja ponuditi možnost obiska Male ulice in uporabe naših igralnih prostorov ter igrač.

PROJEKT »DRUŽINSKI CENTRI« (MDDSZEM)

Uspešno smo konkurirali na Javnem razpisu za financiranje razpisanih vsebin centrov za družine v letih 2021-2025 pri MDDSZEM in pridobili dodatna sredstva za izvedbo počitniškega varstva, izvedbo programa Neverjetna leta in Dino šole. Javni zavod Mala ulica je bil eden izmed 12 izvajalcev, ki je bil izbran na razpisu, in bo v obdobju od 2021-2025 prejel skupno 323.775 € oz. 66.192 € letno, razen v tekočem letu (od 1.3.2021 dalje), ko bomo prejeli 59.007 €.

V projektu bodo v naslednjih petih letih sofinancirani naslednji programi, ki so za vse udeležence brezplačni:

- Izobraževalne in praktične delavnice na temo razvijanja pozitivnega starševstva (Treningi starševstva Neverjetna leta – 3 skupine letno).
- Izvajanje počitniških aktivnosti in organizirane delavnice za otroke oz. mladostnike (108 otrok v l. 2021, 162 otrok letno v obdobju 2022-25).
- Svetovanje z namenom izboljšanja obvladovanja čustev, gradnje pozitivne samopodobe, učenje reševanja raznovrstnih problemov, ipd. (Dino šola – 1 skupina v l. 2021, 2 skupini otrok po 6 udeležencev letno v obdobju 2022-25).

Iz projektnih sredstev je ves čas financirana polovična plača Vodje programa in ustrezni deleži plač zaposlenih, ki bodo izvajali program. V izvedbo smo vključili tudi tri redne zunanje izvajalce in zunanjega supervizorja.

FESTIVAL BOBRI

Mala ulica v sodelovanju z Bobri običajno pripravlja otvoritvene oz. zaključne delavnice, ki se navezujejo na temo festivala.

Tudi na letošnjem, že 14. ljubljanskem festivalu kulturno-umetnostne vzgoje Bobri, ki je potekal spomladi med 26. marcem in 9. aprilom 2022, smo s pripravo zvočnih delavnic sodelovali pri otvoritvi festivala in otroke po premierni izvedbi gledališko-pripovedovalske predstave *Razcuřane zgodbe* povabili v kavarno, kjer smo jih na ustvarjalnih delavnicah odpeljali v svet ustvarjanja, prepletanja in oživljanja zgodb. Letošnji program festivala se je odvil okoli teme ilustracije in pripovedovanja.

Foto: Yeremie Pierre Noir

PRVIČ V KINO

Sodelovanje s Kinodvorom v okviru programa Prvič v kino, ki je namenjen prvim obiskom kina, poteka od septembra in običajno do maja. Vsako soboto zjutraj (z izjemo v času festivala Life in Animateka ter novoletnih praznikov), izvedemo voden ogled animiranega filma. Otroci se seznanijo s kinodvorano, pogovarjajo se o tem, kje gledajo risanke doma, kje jih gledamo v kinodvorani, od kod prihaja zvok ... kako je gledati predstavo v čisti temi, brez luči (postopno ugašanje luči). Pred ogledom naredimo kino telovadbo (umirimo roke in noge, se udobno namestimo, zmasiramo ušesa, da bomo dobro slišali, pomežiknemo in pripravimo oči na ogled filma), si ob poti v dvorano ogledamo znane filmske junake iz blaga, vsakič pa otroke tudi v živo nagovorimo in jim naredimo veliko dvorano bolj domačo. Pred ali po predstavi se pogovarjamo o filmu: kaj smo gledali, kaj nam je bilo všeč, uporabljamo zvokovni in slikovni material iz animiranega filma in postavljamo izkustvena vprašanja.

V času korone je bil program omejen na kinodvorano, sicer pa v kavarni po ogledu filma vodimo

igro otrok in ustvarjalnice. Takrat se ob vsakem srečanju kavarna napolni z lutkami pravljичnih likov, pozdravimo in igrivo nagovorimo obiskovalce, pripravimo igralni kotiček ter izvedemo ustvarjalno dejavnost, vezano na vsebino filma. Ustvarjalna dejavnost je načrtovana s poudarkom na ustvarjalnem procesu ter pogovoru o vsebini filma ter ne na individualnem končnem izdelku, reproduciranju šablonskih izdelkov. Na posamezno srečanje pride v povprečju 20 otrok, kar pa ne velja za premiere ali prve projekcije, ki jih navadno pospremi veliko večja gneča, okrog 50 otrok.

Prvič v kino je filmski program za najmlajše, ki poteka v okviru Kinobalona in je časovno omejen na največ 45 minut. Na **28 projekcijah** programa Prvič v kino je Kinodvor obiskalo **2.549 obiskovalcev**.

Program:

08. januar **Polž na potepu na kitovem repu** (The Snail and the Whale)
15. januar **Zog in leteča zdravnik** (Zog and the Flying Doctors)
22. in 29. januar **Pika in Packa** (Prick och Fläck pa pricken)
05., 12. in 19. februar **Uka in Čiv gresta v širni svet** (L'odyssée de choum)
26. februar **Maček Muri: štiri zgodbe iz Mačjega mesta**
05., 12. in 19. marec **Lahko noč, mladički** (Cubs)
26. marec **Cinemini: Presenečenje**
02. april **Tako zraste ...**
09. in 16. april **Pika in Packa Packata** (Prick och Fläck pa fläcken)
17. in 24. september, 08. in 15. oktober **Franckina juha**
15., 22. in 29. oktober, 05. november **Pesem severnega sija**
26. november, 10. in 17. december **Bacek Jon: Božični pobeg**
03. december **Animateka: Slonov tekmovalni program I**

DOSTOPNOST STORITEV S PODROČJA PREDŠOLSKE VZGOJE IN VARSTVA V PETIH EVROPSKIH DRŽAVAH (članek)

Vse bolj pomembne ugotovitve, da je **investiranje v razvoj v zgodnjem otroštvu ključnega pomena za rast, zdrav razvoj otrok in njihovih skupnosti**, so spodbudile zagotavljanje dostopnosti storitev za otroke in njihove družine po vsej Evropi. Način zagotavljanja storitev s področja predšolske vzgoje in varstva (ECEC) se med evropskimi državami razlikuje, v članku, ki bo izšel konec letošnjega ali v začetku drugega leta, pa raziskujemo prav te razlike oz. podobnosti, in sicer primerjalno gledano v petih evropskih državah: Belgiji, Sloveniji, na Finskem, Poljskem in Norveškem. Pri tem se osredotočamo predvsem na dostopnost storitev in različne definicije univerzalnih in bolj targetiranih storitev.

Upamo, da bodo izsledki študije sodelujočim državam pomagali pri nadaljnjem razumevanju dostopnosti storitev s področja zgodnjega otroštva in izvajanju storitev za otroke in njihove starše, ki imajo potencial, da izboljšajo razvojne možnosti za otroke, njihovo zdravje, blaginjo in nenazadnje produktivnost dela v odrasli dobi.

Cilj projekta Erasmus+ večja dostopnost integriranih storitev predšolske vzgoje in varstva podpora vsem družinam z majhnimi otroki (angl. »*Increasing Accessibility of Integrated ECEC Services to Support all families with young children*«), na katerega se članek navezuje in predstavlja njegovo nadaljevanje, je bil izmenjati ideje in navdihujoče dobre prakse o izboljšanju dostopnosti integriranih storitev za vse družine z majhnimi otroki. Projekt je združil strokovnjake in izvajalce iz petih držav (Belgija, Finska, Poljska, Slovenija in Norveška), poleg Male ulice so kot strateški partnerji nastopali še belgijski VBJK, finski THL, poljska Univerzitet Mikolaja Kopernika in norveška Univerzitetet iz Tromsøe. Z raziskavami, razpravami in razmišljanji o zgodovini, trenutnem stanju in prihodnjih načrtih integriranih storitev v vsaki partnerski državi smo prispevali k nastajanju spletne platforme IAS, ki združuje navdihujoče prakse in priporočila za politiko in prakso na lokalni, nacionalni in evropski ravni. Natančneje, spletna platforma IAS (ki je dostopna prek povezave <https://expoo.be/ias>) je sestavljena iz:

- skupne vizije in okvirja o dostopnosti integriranih storitev;
- pregleda poročil o državah z analizami dokumentov o ustrezni praksi in strateških dokumentih ter prispevkih fokusnih skupin;
- priporočil na treh ravneh: za politiko, raziskave in prakso;
- pregleda navdihujočih praks v različnih kontekstih;
- povezave do zanimivih mednarodnih spletnih strani, dokumentov itd.

Projekt, ki bi se moral zaključiti 31. 12. 2020, je bil zaradi epidemije podaljšan do 31. 8. 2021. Strokovno srečanje projektnih partnerjev v Ljubljani smo izvedli 26. marca 2021 prek spleta.

RISKY PLAY

V Mali ulici izvajamo veliko aktivnosti (na vrtu, v gozdu, v Mali ulici), ki spodbujajo spontano igro otrok. Da bi na to temo izmenjali izkušnje in bili del strokovnih razprav, smo se na temo »tvegane igre« (Risky Play) udeležili t. i. skupnih učnih laboratorijev, **Joint Learning Lab, ki jih organizira ISSA**. Izmenjave izkušenj na temo tvegane igre otrok potekajo enkrat na več mesecev, in sicer v koordinaciji *Artevelde University of Applied Sciences* in agencije *Opgroeien (Growing Up)* iz Belgije.

Po večletnem raziskovanju prakse tvegane igre majhnih otrok (od rojstva do 6. leta starosti), želijo sodelujoči koordinatorji z udeleženci deliti svoja spoznanja in odpreti nadaljnje razprave o tem, kako tvegano igro otrok z vsemi priložnostmi in preprekami dojemajo v drugih državah. Strokovni izmenjavi idej smo se pridružili z namenom obogatitve in razširitve naših programskih aktivnosti.

Ali se igra spleča oz. kakšne so lahko posledice omejitev proste igre otrok?

S tem, ko starši v strahu pred poškodbami otrokom omejujejo določene aktivnosti (plezanje po drevesih, celodnevno igranje zunaj brez nadzora odraslega itd.), omejujejo razumna tveganja, ki so bistvenega pomena za zdrav razvoj otrok. Ellen Sandseter ugotavlja, da so otroci, ki so med igro izpostavljeni tveganjem, podvrženi soočanju in premagovanju strahov, za katere velja, da se lahko z neuspešno premostitvijo kasneje spremenijo v fobije. Z raziskovanjem in izpostavljanjem 'zdravim' nevarnostim na igrišču, otroci na naraven način izvajajo podobne procese, kot jih pri kognitivni terapiji uporabljajo psihologi za premagovanje anksioznosti – postopno privajanje. Paradoksalno je, piše Sandseter, da "lahko naš strah pred poškodbami otrok, večinoma manjšimi, povzroči pri otrocih še več strahov in višjo stopnjo psihopatologij«. Pri tem navaja študijo, ki kaže, da se otroci, ki se med petim in devetim letom poškodujejo pri padcu z višine, pri 18 letih manj verjetno bojijo višine.

Tvegana igra ima v razvoju otroka pomembno vlogo, saj otroku omogoča raziskovanje lastnih meja in s tem učenje tveganja v varnem okolju. Poleg tega postopno privajanje na nevarnosti in izzivi, ki jih morajo otroci premostiti pri premagovanju strahov, spodbujajo domišljijo in krepijo samozavest. Primerjava igre med otroci z Matagalpa, Nikaragve in Velike Britanije kaže, da so otroci iz Nikaragve med igro (plavanje v jezerih, plezanje po drevesih itd.) z višjo stopnjo tveganja in samostojnosti razvili samozavest ter so se tudi med igro počutili bolj varne.

Igra na prostem s spodbujanjem vsakodnevnega gibanja otrok pozitivno vpliva na uravnavanje telesne teže, saj preprečuje izpostavljanje otrok tveganju telesne nedejavnosti in povečevanja debelosti. Ugotovitve so zaskrbljujoče, saj se kaže, da »je aktivna prosta igra pomembna sestavina celotne telesne dejavnosti otrok«. Upad proste igre v povezavi z debelostjo v otroški dobi nekateri avtorji razlagajo z izpostavljenostjo otrok sodobnim medijem in zaslonski tehnologiji, saj otroci čedalje več prostega časa preživljajo sede pred televizijo, spletnimi socialnimi omrežji ali igranjem video igraric. Z omejevanjem priložnosti za igro na prostem so otroci prikrajšani za neposredno medgeneracijsko in medosebno komunikacijo, kar pa lahko negativno vpliva na njihovo kakovost življenja in samopodobo. Raziskava pet let starih otrok v Zürichu je pokazala, da so se otroci, ki so se lahko igrali na ulici, igrali veliko dlje in 'bolje' kakor otroci, ki so se igrali doma ali na domačem

dvorišču, ven pa so šli le v spremstvu odraslega. Otroci z igro sklepajo prijateljstva in se učijo, kako rešiti probleme, ki so sestavni del življenja.

Trendi tudi kažejo, da z upadanjem količine proste igre naraščajo psihopatologije med otroci – povečane pojavnosti depresije, anksioznosti, hiperaktivnosti, občutki nemoči in narcisoidnosti. Peter Gray svoje prepričanje o povezanosti upada proste igre in povečanih psihopatologij med otroci utemeljuje s posledicami, ki jih ima na zdrav duševni razvoj otroka umanjkanje socialne igre. Otroci namreč med igro s sovrstniki vzpostavljajo odnose, ki so ključnega pomena za razvoj občutkov pripadanja in varnosti ter kasnejše spoprijemanje s stresnimi situacijami. Zlasti igra z vrstniki ima pomemben vpliv na razvoj in zorenje možganov, kar verjetno posredno vpliva na čustveni in socialni razvoj.

Čas, ki ga namenimo prosti igri, je čas, ki ga namenimo pridobivanju dragocenih izkušenj, s pomočjo katerih se v odraslosti lažje prilagodimo zahtevam okolja, kar posledično vodi v družbeni uspeh. Ugotovitve raziskave o 'fitnes-učinku' proste igre v otroštvu se tako ujemajo s Bjorklundovim prepričanjem, da si otroci in mladi ne le zaslužijo, temveč potrebujejo otroštvo in mladost tako, kot je – svobodno in brez omejitev. Otroci potrebujejo priložnosti za svobodno, neomejeno in nenadzorovano igro.

PODCASTI »KAVA V MALI ULICI« (novost)

V Mali ulici se zavedamo, da ni pomembna le velika raznovrstnost in obseg programov v podporo družini ter drugih programov in projektov, ki so namenjeni otrokom in družinam, temveč tudi **informiranost** na področju družin/družinskega življenja, storitev in programov. Starši oz. družine potrebujejo različne oblike podpor: poleg »instrumentalne« (varstvo otrok, denarna pomoč), »čustvene«, »socialne« (druženje z drugimi starši; ta potreba je posebej izrazita pri starših, ki ostanejo po rojstvu otroka doma z njim) tudi »informacijsko« (informacije o negi, zdravju otrok, izkušnje drugih staršev, mnenje strokovnjakov z različnih področij delovanja itd.).

Vse večje potrebe družin po **informiranosti o možnih storitvah v lokalnem okolju in drugih temah s področja družinskega življenja** vse bolj osvetljujejo nujnost okrepitve funkcije **družinskega centra kot informacijskega središča**.

V ta namen smo v letu 2022 še naprej prek različnih kanalov komuniciranja ponujali celostne informacije o ponudbi programov v podporo družini, spodbujali možnosti za izmenjavo informacij med starši, izmenjavo praks in dobrih izkušenj, poskušali k izobraževalnim vsebinam pritegniti tudi manj izobražene starše (npr.: prek ponudbe manj formaliziranih oblike izobraževanj ali storitev informiranja), predvsem pa **nadgradili in okrepili vsebinsko ponudbo informiranja** (priprava gradiv, publikacij) in ozaveščanja tudi z naše strani, kar bo še dodatno pripomoglo k višji stopnji informiranosti staršev in otrok. Verjamemo, da lahko prek ustvarjanja kakovostnih vsebin in dejavnosti otrokom na ustvarjalen in njihovi razvojni stopnji primeren način približamo različne tematike in problematike ter tako pomembno prispevamo k učinkovitejšemu uresničevanju različnih ukrepov. V letu 2022 smo se osredotočili na **oblikovanje in pripravo otrokom prijaznih vsebin** (Gozdne zamislice), s **podcasti za starše** pa smo poskusno odprli novo področje priprave *digitalnih vsebin*, ki bodo še posebej prav prišla staršem, ki si želijo informacij, a zanje pogosto nimajo časa – podcasti so v tem primeru rešitev, saj jih lahko poslušamo med vožnjo na delo ali v šolo, med kuhanjem, pospravljanjem, sprehajanjem ali športom.

Podcaste za starše smo v letu 2022 pilotsko izvedli dvakrat, in sicer smo s povabljenima gostoma oz. strokovnjakoma spregovorili o različnih aktualnih temah s področja vzgoje, starševstva in vsega, kar nas vse kot starše ali posameznike, ki se ukvarjajo s področjem vzgoje otrok, zanima. Povezave do podcastov, naslovljenih kot *Kava v Mali ulici*, so dostopne na spletni strani pod zavahkom *Iz Male ulice*, promovirali pa smo jih na družbenih omrežij.

Kava v Mali ulici - pogovor s Katjo Poznič

V prvem podcastu smo se s Katjo Poznič, izvajalko programa Dino šola in vodjo programa za otroke v Mali ulici, pogovarjali o lutkah, čustvih in dinozavrih. Vabljeni k poslušanju!

Kava v Mali ulici - pogovor z Nikom Beseničarjem, dr. med.

V drugem podcastu smo gostili pediatra, ki je vsak zadnji ponedeljek v mesecu v Mali ulici prek spleta vodil večerna predavanja na teme, za katere v ambulantah pogosto zmanjka časa.

2.7.4. GOSPODARJENJE, INVESTICIJE IN VZDRŽEVALNA DELA

V letu 2022 smo načrtovali menjavo recepcijskega pulta, ki je bil po 9 letih uporabe dotrajan, predvsem pa se je v času delovanja pokazala njegova nefunkcionalnost in omejenost, zato smo ga zamenjali s popolnoma novim, drugače zasnovanim recepcijskim pultom.

Druga večja investicija je bila menjava delovnih miz za otroke. Tudi ti bili dotrajani in po 9 letih uporabe jih je bilo potrebno zamenjati.

Drugih večjih investicij v letu 2022 nismo niti načrtovali niti izvedli, razen manjših popravil Brezžične dostopne točke, talnih oblog in oblog na klopi ter hladilnika.

03

RAČUNOVODSKO POROČILO

3.1. UVOD

Pravna podlaga za pripravo računovodskega poročila so Zakon o javnih financah, Zakon o računovodstvu, Pravilnik o sestavljanju letnih poročil za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava, Pravilnik o razčlenjevanju in merjenju prihodkov in odhodkov pravnih oseb javnega prava, Pravilnik o enotnem kontnem načrtu za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava, Pravilnik o načinu in rokih usklajevanja terjatev in obveznosti po 37. členu zakona o računovodstvu, Pravilnik o načinu in stopnjah odpisa neopredmetenih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev, Pravilnik o pripravi konsolidirane premoženjske bilance države in občin, Navodilo o pripravi zaključnega računa državnega in občinskega proračuna ter metodologija za pripravo poročila o doseženih ciljih in rezultatih neposrednih in posrednih uporabnikov proračuna, Slovenski računovodski standardi.

Pomembnejše računovodske informacije so podane v okviru posameznega poglavja na katerega se nanašajo in vsebujejo:

1. POJASNILA K BILANCI STANJA
2. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV – DOLOČENIH UPORABNIKOV
3. POJASNILA K IZKAZU PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO VRSTAH DEJAVNOSTI
4. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO NAČELU DENARNEGA TOKA
5. ZAKLJUČEK
6. PRILOGE

Pomembnejše računovodske informacije so podane v okviru posameznega poglavja na katerega se nanašajo in pojasnjujejo:

- sodila, ki so bila uporabljena za razmejevanje prihodkov in odhodkov na dejavnost javne službe ter dejavnost prodaje blaga in storitev na trgu;
- vire sredstev za nove nabave in investicijska sredstva.

3.2. POJASNILA K BILANCI STANJA

Podatki tekočega leta, stanje na dan 31. 12. 2022, so prikazani v posameznem podpoglavju.

3.2.1. SREDSTVA

A) DOLGOROČNA SREDSTVA IN SREDSTVA V UPRAVLJANJU

Nepremičnine

V poslovnih knjigah Male ulice so bile na dan 1. 1. 2022 knjižene naslednje nepremičnine:

- zgradba na Prečni ulici 7 v nabavni vrednosti 1.159.169 EUR.

V letu 2022 v Mali ulici ni bilo izvedenih del, ki bi povečala nabavno vrednost gradbenih objektov »Družinski center Mala ulica«, tako da se v obdobju leta 2022 nabavna vrednost gradbenih objektov ni zvišala, tako da na dan 31. 12. 2022 znaša nabavna vrednost nepremičnine v višini **1.170.786 EUR**.

Popravek vrednosti gradbenih objektov po stanju na dan 1. 1. 2022 v višini 257.025 EUR se je v letu 2022 povečal za stroške amortizacije v višini 34.587 EUR in znaša na dan 31. 12. 2022 **291.612 EUR**.

Sedanja vrednost gradbenih objektov in zemljišča na dan 31. 12. 2022 znaša **879.174 EUR**.

Oprema in druga opredmetena osnovna sredstva

Nabavna vrednost opreme in drugih opredmetenih osnovnih sredstev (tudi drobni inventar v skupini kontov 041), ki je na dan 1. 1. 2022 znašala 97.003 EUR se je v letu 2022 povečala za nove nabave v višini 14.124 EUR ter zmanjšala za izločitve dotrajane opreme in drobnega inventarja v višini 2.210 EUR, na dan 31. 12. 2022 je tako znašala **108.969 EUR**.

Opredmetena osnovna sredstva, katerih posamična nabavna vrednost po dobaviteljevem obračunu ne presega 500 EUR, se večinoma izkazuje kot drobni inventar na skupini kontov 041, lahko pa je upoštevan kriterij istovrstnosti sredstev in se uvrsti med opremo. Stvari drobnega inventarja, katerega posamična nabavna vrednost ne presega 100 EUR, so v glavnini razporejene med stroške materiala, razen kadar je upoštevan kriterij istovrstnosti sredstev in je razporejen na skupino kontov 041.

Nakupe opreme in drobnega inventarja smo financirali iz presežka prihodkov nad odhodki iz preteklih let v višini 14.123,96 EUR. Nabavili smo naslednjo opremo (evidentirano na skupini kontov 040):

Inv.št.	Naziv osnovnega sredstva	Nabavna vrednost v EUR
401	Brezžična Dostopna Točka 2100 Mb stropna UAP	637,23
402	Talne obloge – FIRST FORWARD 961	223,57
403	Oblazinjena klop	1.646,09
404	Sprejemni otok – pult	5.463,11
405	Zložljiva miza 141×70×65-85 cm – 1	887,99
406	Zložljiva miza 141×70×65-85 cm – 2	887,99
407	Zložljiva miza 141×70×65-85 cm – 3	888,00
408	Zložljiva miza 141×70×65-85 cm – 4	888,00
409	Telefon Samsung Galaxy S22 5G	692,96
410	Transportni voziček za zložljive mize	432,45
411	Prenosni računalnik ASUS ZenBook 14	883,44
412	Talne obloge, Prečna ulica 7	217,00
413	Hladilnik GORENJE	427,97
	SKUPAJ V EUR V LETU 2022	14.123,96

Popravek vrednosti opreme in drobnega inventarja po stanju na dan 1. 1. 2022 v višini 70.968 EUR se je v letu 2022 povečal za stroške amortizacije v višini 11.934 EUR, zmanjšal za izločeno opremo in drobni inventar v višini 2.129 EUR in znaša na dan 31. 12. 2022 **80.773 EUR**.

Sedanja vrednost opreme in drobnega inventarja na dan 31. 12. 2022 znaša **28.196 EUR**.

Neopredmetena sredstva

V letu 2022 nismo imeli novih nabav neopredmetenih sredstev, nabavna vrednost le teh v višini 1.863 EUR se tako v letu 2022 ni spremenila. Popravek vrednosti neopredmetenih sredstev, ki je na dan 1. 1. 2022 znašal 1.864 EUR, se v letu 2022 ni spremenil in je na dan 31. 12. 2022 znašal 1.864 EUR. Sedanja vrednost neopredmetenih sredstev na dan 31. 12. 2022 znaša 0 EUR.

B) KRATKOROČNA SREDSTVA, RAZEN ZALOG IN AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE

Stanje sredstev v blagajni na dan 31. 12. 2022 znaša 1.523 EUR. Sredstva na transakcijskem računu zavoda 12.874 EUR so v višini, ki zagotavljajo nemoteno poslovanje.

Stanje kratkoročnih terjatev do kupcev, brez oslabitve vrednosti kratkoročnih terjatev, znaša 793 EUR.

V letu 2022 ni bilo potrebe po slabitvi terjatev.

Izkazane kratkoročne terjatve do uporabnikov enotnega kontnega načrta znašajo 27.948 EUR. Izkazane so terjatve do občine ustanoviteljice za redne decembrske plače in prispevke, za materialne in programske stroške.

Danih predujmov in varščin na dan 31.12.2022 ni bilo. Druge kratkoročne terjatve v skupni višini 5.020 EUR pa zajemajo kratkoročne terjatve do Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije v višini obračunanih boleznin v višini 2.708 EUR, za vstopni DDV v višini 1.210 EUR, terjatev za plačano akontacijo davka od dohodka v višini 321 EUR in druge v znesku 781 EUR.

Aktivne časovne razmejitev, ki so na dan 1.1.2022 znašale v višini 54.711 EUR, so se v letu 2022 zmanjšale in sicer na vrednost 10.968 EUR.

Znesek aktivnih časovnih razmejitev v znesku 10.968 EUR na dan 31.12.2022 se nanašajo na:

- v višini 9.862 EUR na zahtevke do ustanovitelja iz naslova že nastalih stroškov na programskem delu,
- v višini 1.106 EUR na prehodno nezaračunane prihodke.

C) ZALOGE

Večjih zalog materiala in drobnega inventarja nimamo. Nabavljamo jih sproti in jih takoj damo v uporabo. Zaloge v čajnici se vodijo v nabavnih cenah in so v mejah, ki zagotavljajo nemoteno poslovanje, in sicer na bilančni presečni dan znašajo v višini 1.137 EUR, vrednost knjig pa 4.952 EUR, skupaj na dan 31. 12. 2022 v višini 6.089 EUR.

3.2.2. OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

D) KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IN PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE

Kratkoročnih obveznostih za prejete predujme in varščine na dan 31.12.2022 znašajo v višini 917 EUR iz naslova prodanih bonov.

Kratkoročne obveznosti do zaposlenih v višini 20.026 EUR in druge kratkoročne obveznosti iz poslovanja v višini 10.468 EUR (od tega prispevki delodajalca: 9.556 EUR in obveznost za davek na dodano vrednost: 912 EUR), izvirajo iz naslova plač, nadomestil, drugih prejemkov iz delovnega

razmerja in prispevkov delodajalca za socialno varnost za mesec december 2022 ter obveznosti za davek na dodano vrednost za mesec december 2022.

Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev znašajo 24.275 EUR. V plačilo zapadejo v prvih dveh mesecih leta 2023.

Na pasivnih časovnih razmejitvah je knjižen odložen prihodek v višini 2.085 EUR (neporabljena sredstva iz naslova projekta, ki je še v teku).

E) LASTNI VIRI IN DOLGOROČNE OBVEZNOSTI

Začetno stanje na kontu 980000 – Obveznosti za sredstva, prejeta v upravljanje od občine ustanoviteljice se je v letu 2022 povečalo za **14.697 EUR**, in sicer:

- za nakup osnovnih sredstev iz presežka prihodkov nad odhodki iz preteklih let v višini 12.176 EUR,
- zahtevek investicijskih del MOL v višini 2.521 EUR.

Obveznosti za sredstva, prejeta v upravljanje od Mestne občine Ljubljana smo zmanjšali za obračunano amortizacijo v višini **42.559 EUR** in odpise osnovnih sredstev v višini 65 EUR. Končno stanje obveznosti za sredstva, prejeta v upravljanje od Mestne občine Ljubljane na dan 31. 12. 2022 znaša **905.734 EUR**.

Presežek prihodkov nad odhodki na dan 31.12.2022 znaša **38.349 EUR** in izkazuje lanskoletno stanje presežka (38.349 EUR), ki je zmanjšan za financiranje nakupov opreme, drobnega inventarja ter drugih opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev iz presežka v višini 12.173 EUR in povečan za presežek prihodkov nad odhodki v višini 6.779,87 EUR dosežen v letu 2022, zmanjšan za davek od dohodkov v višini 138,79 EUR ter za pokrivanje stroškov materiala in storitev v višini 26.172,89 EUR..

STANJE PRESEŽKA PRIHODKOV NAD ODHODKI KTO 985	01.01.2022
01.01.2022	38.349,69
POKRIVANJE PRETEKLIH STR.	-26.172,89
NABAVA OS IZ PRESEŽKA	-12.176,80
TEKOČI PRESEŽEK P NAD OD	6.779,87
DAVEK OD DOHODKA	-138,79
SKUPAJ STANJE NA DAN 31.12.2022	6.641,08

V bilanci stanja ne izkazujemo kontov izvenbilančne evidence.

3.3. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV

3.3.1. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV

Izkaz prihodkov in odhodkov zajema celotno poslovanje Male ulice.

3.3.2. PRIHODKI

Celotni prihodki Male ulice v letu 2022 znašajo 766.068 EUR. Sestavljeni so iz prihodkov od prodaje proizvodov in storitev, finančnih prihodkov, prevrednotovalnih poslovnih prihodkov in drugih prihodkov.

Prihodki od prodaje proizvodov in storitev znašajo 765.598 EUR in so sestavljeni iz prejetih sredstev državnega proračuna, nakazil občine ustanoviteljice za tekoče poslovanje zavoda in plačila staršev za programe zavoda.

Prihodki od prodaje blaga in materiala znašajo 214 EUR.

3.3.3. ODHODKI

Celotni odhodki v letu 2022 znašajo 759.287 EUR. Njihova struktura je sledeča:

1. stroški blaga, materiala in storitev: 426.013 EUR,
2. stroški dela: 330.729 EUR,
3. drugi stroški: 2.545 EUR.

Amortizacija je obračunana v skladu s predpisanimi stopnjami in predpisi. Celotna obračunana amortizacija, ki je v letu 2022 znašala 49.043 EUR, od tega bremeni tržni cel v višini 2.494 EUR, razliko v višini 46.549 eur pa je prenesena v breme obveznosti posameznega vira.

Pojasnila k posameznim postavkam, ki bistveno odstopajo od plana oziroma v primerjavi s preteklim letom (glej Prilogo »Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov za leto 2022 v primerjavi z realizacijo 2021 in planom za 2022«):

Podjemne pogodbe v Finančnem načrtu niso bile planirane, zaradi zahtev financerja (omejitev avtorskih pogodb oz. računov za izvedbo zunanjih izvajalcev) smo se odločili z eno od zunanjih izvajalk sodelovati na podlagi podjemne pogodbe.

Stroški študentskega servisa so močno presegle načrtovane zaradi naknadnega velikega povečanja števila mest v počitniškem varstvu in okrepljenega uličnega dela. Stroške smo krili iz prihrankov na postavki "Stroški storitev - zunanji izvajalci programov Zavoda".

Prav tako smo zaradi konca epidemije imeli tudi več stroškov službenih poti v tujino, ki so se krili ali iz programa ali iz EU projektov.

3.3.4. DAVEK OD DOHODKOV PRAVNIH OSEB

Pri izračunu davka od dohodkov pravnih oseb smo upoštevali Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2) in Pravilnik o opredelitvi pridobitne in nepridobitne dejavnosti (Ur.l. 109/2007 s spremembami), ki podrobneje opredeljuje, kaj šteje med pridobitno oz. nepridobitno dejavnost.

Tako se iz davčne osnove izvzamejo donacije, sredstva za izvajanje javne službe iz javnofinančnih virov in namenska javna sredstva, medtem ko se sredstva za izvajanje javne službe iz drugih virov, npr. doplačila uporabnikov, obravnavajo kot pridobitni dohodki. Kot dohodki iz opravljanja nepridobitne dejavnosti se štejejo tudi obresti za sredstva na podračunih, ki so vključeni v sistem enotnega zakladniškega računa (EZR) države oz. občin, ter obresti za vloge, naložene v okviru EZR države oz. občin. Za pridobitne se štejejo bančne obresti za vezane vloge, ki presegajo 1.000,00 EUR letno.

V letu 2022 smo tako iz davčnega obračuna izvzeli prihodke in odhodke iz nepridobitne dejavnosti. Pri ugotavljanju odhodkov smo se odločili za sorazmerno ugotavljanje odhodkov od pridobitne dejavnosti glede na delež nepridobitnih prihodkov v celotnih prihodkih.

Davčno osnovo za izračun davka od dohodkov pravnih oseb smo zmanjšali za olajšavo za investiranje v višini 40% vrednosti nabav opreme, ki jo uporabljamo tudi za pridobitno dejavnost, in smo jih kupili iz presežka prihodkov nad odhodki iz preteklih let. Ob upoštevanju naštetih dejstev znaša v našem zavodu v letu 2022 davek od dohodkov pravnih oseb 138,79 EUR.

3.3.5. POSLOVNI IZID

Razlika med prihodki in odhodki prikazuje pozitiven poslovni izid – presežek prihodkov nad odhodki. Dosežen poslovni izid v letu 2022 znaša 6.780 EUR, po odbitku davka od dohodka pa 6.641 EUR.

3.4. POJASNILA K IZKAZU PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO VRSTAH DEJAVNOSTI

V teoriji in praksi obstajajo različna stališča o razločevanju med javnimi službami in drugimi dejavnostmi. Različna mnenja so predvsem o tem, kdaj gre za dejavnost javne službe in kdaj za druge dejavnosti ter katere sploh so druge dejavnosti. Običajno se jih označuje kot gospodarske, tržne, pridobitne, lastne dejavnosti. K nejasnostim sta prispevali tako zakonodaja kot praksa. Prva predvsem z nedosledno, nejasno in nedoločeno opredelitvijo pridobitne, tržne, gospodarske in lastne dejavnosti v predpisih, druga pa z opravljanjem različnih dejavnosti in z razpolaganjem s sredstvi, pridobljenimi iz različnih dejavnosti. Zaradi nejasnosti so nekatera ministrstva izdala tudi posebna navodila oz. zavzela stališča.

Obrazec prihodki in odhodki po vrstah dejavnosti je po vsebini enak izkazu prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov, le da so v njem podatki po vrstah prihodkov, odhodkov oziroma stroškov, ki se nanašajo na leto 2021, razdeljeni na podatke za dejavnost javne službe in podatke za tržno dejavnost.

3.4.1. UPORABLJENA SODILA ZA RAZMEJITEV PRIHODKOV IN ODHODKOV

Pri sestavi izkaza prihodkov in odhodkov po vrstah dejavnosti so bile upoštevane ugotovitve in priporočila izvedene Revizije pravilnosti poslovanja javnega zavoda Mala ulica. Zavod je 1.12.2020 sprejel Prilogo 1 k Navodilom in postopkom izvajanja notranjih kontrol na finančno računovodskem področju v JZ Mala ulica – Sodila za razmejevanje prihodkov in odhodkov med javno službo in tržno dejavnostjo. Med prihodki in odhodki tržne dejavnosti so tako upoštevani prihodki in odhodki, ki se nanašajo na prodajo:

- organizacij praznovanj rojstnih dnevo,
- storitev gostinske dejavnosti,
- knjig, oblačil in drugega promocijskega materiala,
- izobraževanj, predavanj s področij, ki ne pomenijo izvajanja javne službe,
- prostorov v uporabo,
- drugih oblik prodaje blaga in storitev, ki niso opredeljene kot javna služba.

Sodila so bila po naknadni notranji reviziji spremenjena oziroma dopolnjena dne 13.10.2021.

3.4.2. RAZMEJITEV ODHODKOV

Pri delitvi odhodkov na dejavnost javne službe in tržno dejavnost se v javnih zavodih najpogosteje uporabi razmerje, ki je bilo doseženo pri prihodkih. Problem razmejevanja odhodkov je povezan s spremljanjem stroškov po stroškovnih mestih, mestih odgovornosti in kontih, kar je večkrat zaradi različnih okoliščin težko urediti. Vprašanje je, koliko stroškov v javnih zavodih dejansko nastaja pri izvajanju redne javne službe, ki se financira iz javnih virov, koliko pri opravljanju storitev javne službe za trg in koliko pri izvajanju lastnih tržnih dejavnosti (v nadaljevanju opredeljena tržna dejavnost).

Razmejitev odhodkov javnega zavoda se opravi tako, da se nekateri odhodki lahko že na podlagi dokumentacije neposredno pripišejo ustrezni dejavnosti, druge odhodke pa je potrebno razvrstiti na podlagi ustreznih sodil, o čemer govori Pravilnik o sestavljanju letnih poročil za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava v 23. členu. Javni zavod uporabi razmerje med prihodki, doseženimi pri opravljanju posamezne dejavnosti.

Ločeno upoštevamo vse stroške, ki so neposredno vezani na tržno dejavnost in so razvidni iz stroškovnega mesta (SM 310, 311, 312, 320, ključ 100%):

- nabava materiala, blaga in storitev, ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški dela (zaposlenih, zunanjih izvajalcev in študentov), ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški kupljenega materiala, blaga in storitev, katerih poraba se neposredno nanaša na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški kala, razsipa, okvar in loma materiala in blaga, katerih poraba se neposredno nanaša na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški izobraževanja in strokovne literature, ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški nakupa osnovnih sredstev, amortizacije in drobnega materiala, ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti in
- drugi stroški, ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti

Posredni stroški, ki jih je mogoče pripisati dejavnosti javne službe in tržni dejavnosti, se lahko na podlagi pojasnila MF, v skrajnem primeru, če ni ustrežnejših sodil, razmejujejo po ključu, ki predstavlja razmerje med prihodki od javne službe in prihodki od opravljanja prodaje blaga in storitev. Ključ določi svet zavoda vsako leto najkasneje 1. marca za tekoče leto na podlagi finančnega poročila in bilance stanja za preteklo leto.

Posredni stroški, ki se delijo po letnem ključu, so:

- stroški pisarniškega materiala,
- stroški splošnega materiala in storitev (str. plačilnega prometa in bančnih storitev),
- stroški posebnega materiala in storitev,
- stroški energentov,
- stroški komunalnih storitev,
- stroški transportnih storitev (prevozi, PTT, telekomunikacije),
- stroški tekočega vzdrževanja,
- drugi stroški, ki jih je mogoče pripisati tako tržni dejavnosti kot javni službi.

Stroški, ki se vežejo izključno na javno službo, niso predmet razdelitve po ključu. Ti stroški so:

- stroški dela (zaposlenih, zunanjih izvajalcev in študentov), ki se neposredno nanašajo na izvajanje osnovne dejavnosti zavoda,
- stroški kupljenega materiala, blaga in storitev, katerih poraba se neposredno nanaša na izvajanje osnovne dejavnosti zavoda,
- stroški nakupa osnovnih sredstev, amortizacije in drobnega materiala, ki se neposredno nanašajo na izvajanje osnovne dejavnosti zavoda,
- stroški službenih potovanj,
- stroški za nakup strokovne literature in strokovnih izobraževanj,
- stroški intelektualnih storitev, ki se vežejo na izvajanje osnovne dejavnosti zavoda,
- stroški drobnega materiala, ki se vežejo na izvajanje osnovnega programa zavoda,
- stroški marketinga,
- stroški reprezentance,
- stroški zavarovalnih premij,
- stroški izvajanja mednarodnih projektov in projektov, financiranih iz državnih virov, fundacij ipd.

3.4.3. POSLOVNI IZID

Dosežen poslovni izid za izvajanje javne službe je 0 EUR (presežek prihodkov nad odhodki), za izvajanje tržne dejavnosti pa 6.641 EUR (presežek prihodkov nad odhodki).

3.5. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO NAČELU DENARNEGA TOKA

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka je evidenčni izkaz, v katerega se vpisujejo podatki o prihodkih in odhodkih, ki jih določeni uporabnik izkazujejo v poslovnih knjigah po devetem odstavku 16. člena Pravilnika o razčlenjevanju in merjenju prihodkov in odhodkov.

Pri prepoznavanju prihodkov in odhodkov, ki se knjižijo evidenčno, smo upoštevali računovodsko načelo denarnega toka – plačane realizacije (ne pa pravilo iz slovenskih računovodskih standardov – načelo nastanka poslovnega dogodka). Zato podatki o odhodkih in prihodkih, izkazani na predpisanih evidenčnih kontih, niso primerljivi s podatki, izkazanimi na kontih skupine 46 – Zaračunani odhodki določenih uporabnikov Enotnega kontnega načrta (EKN), in 76 – Zaračunani prihodki določenih uporabnikov Enotnega kontnega načrta (EKN). Sestavni del tega izkaza sta Izkaz računa finančnih terjatev in naložb določenih uporabnikov in Izkaz računa financiranja določenih uporabnikov.

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka vsebuje podatke o prihodkih in odhodkih obračunskega obdobja za izvajanje javne službe in ločeno podatke o prihodkih in odhodkih od prodaje blaga in storitev na trgu. Razmejitev prihodkov je narejena na podlagi dejanskega stanja. Za razmejitev odhodkov pa so upoštevani enaki kriteriji kot pri Izkazu prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po vrstah dejavnosti.

3.5.1. PRIHODKI

Prihodki po načelu denarnega toka v letu 2022 znašajo 745.614 EUR.

Prihodki za izvajanje javne službe znašajo 701.692 EUR. Sestavljeni so iz prihodkov iz sredstev javnih financ (prejeta sredstva iz državnega proračuna, prejeta sredstva iz občinskega proračuna in prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna Evropske unije) in drugih prihodkov za izvajanje dejavnosti javne službe. Druge prihodke za izvajanje dejavnosti javne službe sestavljajo prihodki od prodaje blaga in storitev iz naslova izvajanja javne službe (prihodki od izvajanje programa zavoda).

Prihodke od prodaje blaga in storitev na trgu v višini 43.922 EUR smo dosegli s prodajo rojstnih dnevov, gostinskih storitev v čajnici, prodajo knjig Neverjetna leta in ustvarjalnic.

3.5.2. ODHODKI

Odhodki po načelu denarnega toka v letu 2022 znašajo 798.791 EUR.

Odhodki za izvajanje javne službe znašajo 780.148 EUR. Sestavljajo jih odhodki za plače, prispevke, blago in storitve in investicijski odhodki. Investicijski odhodki v letu 2022 znašajo 9.070 EUR.

Odhodki iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu v višini 18.643 EUR so prav tako sestavljeni iz odhodkov za blago in storitve.

Najvišjo postavko odhodkov po denarnem toku »Drugi operativni odhodki« v višini 279.621 EUR sestavljajo:

- odhodki za delo preko študentskega servisa v višini 84.283 EUR,
- odhodki za strokovno izobraževanje zaposlenih v višini 8.439 EUR,
- odhodki za storitve odvetnikov, notarjev in drugo v višini 8.823 EUR,
- odhodki za sejnine udeležencem odborov v višini 241 EUR,
- odhodki za bančne storitve in storitve plačilnega prometa 551 EUR,
- odhodki iz naslova avtorskih in podjemnih pogodb v višini 704 in drugi odhodki za izvajanje programov zavoda 176.580 EUR, in sicer:

- odhodki za izvajanje osnovnega programa zavoda (SM 2) v višini 50.822 EUR
- odhodki za izvajanje počitniškega varstva (SM6) v višini 6.287 EUR
- odhodki za izvajanje projektov Ministrstva za zdravje in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (SM 624,625,627,628 in 630) v višini 120.679 EUR ter
- drugi odhodki za delovanje zavoda v višini 1.208 EUR.

3.5.3. POSLOVNI IZID PO DENARNEM TOKU

Razlika med prihodki in odhodki po načelu denarnega toka prikazuje negativen poslovni izid – presežek odhodkov nad prihodki. Dosežen negativen poslovni izid znaša 53.177 EUR. Poslovni izidi se v večji meri nanaša na porabljene predujme za projekt »Neverjetna sredstva« in plačilo investicijskega zahtevka.

Izkaz računa financiranja nam kaže zmanjšanje sredstev na računu kot razliko med prihodki in odhodki iz denarnih tokov.

3.5.4. POJASNILO GLEDE IZRAČUNA PRESEŽKA V SKLADU Z ZAKONOM O FISKALNEM PRAVILU in ZAKONOM O IZVRŠEVANJU PRORAČUNOV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA LETI 2020 IN 2021

Zakon o fiskalnem pravilu (Uradni list RS, št. 55/2015, v nadaljevanju ZFisP) v 5. členu med drugim določa, da se presežki, ki jih posamezna institucionalna enota sektorja država ustvari v posameznem letu, zbirajo na ločenem računu. Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2017 in 2018 (Uradni list RS, št. 80/2016, v nadaljevanju ZIPRS1718) v 77. členu določa izračunavanje presežkov institucionalnih enot sektorja država, in sicer v 5. točki 77. člena pravi: javne agencije in javni zavodi izračunavajo zbrane presežke preteklih let po denarnem toku, in jih zmanjšajo za neplačane obveznosti, neporabljena namenska sredstva, ki so namenjena za financiranje izdatkov v prihodnjem obdobju in ki so evidentirana na kontih časovnih razmejitev, ter neporabljena sredstva za investicije.

V skladu s 77. členom ZIPRS 2021 v Mali ulici v letu 2022 izračunavamo presežek odhodkov nad prihodki po načelu denarnega toka v višini 53.177 EUR. Če od tega zneska odštejemo vse obveznosti po bilanci stanja na dan 31. 12. 2022, ki znašajo 55.686 EUR, dobimo 108.863 EUR, kar je negativen rezultat (presežek odhodkov nad prihodki) kar se po ZIPSR2021 dodatno ne evidentira.

Presežek v skladu s ZFisP in ZIPRS1718 za leto 2022:

presežek odhodkov nad prihodki po denarnem toku 2022	53.177
neplačane obveznosti 2022	55.686
neporabljena namenska sredstva za financiranje izdatkov 2021	0
neporabljena namenska sredstva za investicije 2021	0
presežek prihodkov zmanjšan za neplačane obveznosti in namenska sredstva	0
presežek prihodkov v skladu s ZFisP za leto 2021	0

presežek prihodkov nad odhodki v 2022, ugotovljen po obračunskem načelu	6.441
presežek prihodkov za leto 2022 v skladu s ZFisP	0
presežek prihodkov nad odhodki, ki se lahko uporabi v skladu z akti o ustanovitvi	6.441

3.6. ZAKLJUČEK

Letno poročilo Javnega zavoda Mala ulica za leto 2022 bo obravnaval svet zavoda na seji v mesecu februarju 2023.

Priloge

- Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu obračunskega toka
- Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka

Ljubljana, februar 2023

Eva Strmljan Kreslin, direktorica

PRILOGA 1

Ime uporabnika: MALA ULICA
Sedež uporabnika: Prečna ulica 7, 1000 LJUBLJANA
Šifra proračunskega uporabnika: 73237

Kraj in datum: LJUBLJANA, 6. 2. 2023
Oseba, odgovorna za sestavitev bilance
VIZIJA RAČUNOVODSTVO D.D.
Odgovorna oseba: EVA STRMLJAN KRESLIN

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu obračunskega toka za leto 2022

ČLENITEV KONTOV	NAMEN PORABE OZ. VRSTA PRIHODKA	SKUPNI ZNESEK			Realizacija 2022	Indeks Realizacija/FN	Indeks 22/21
		realizacija 2018	realizacija 2021	načrt 2022			
1	2	3	4	5	6	7	8
	A) PRIHODKI OD POSLOVANJA	497.137	694.128	733.795	765.813	1,04	1,10
760	PRIHODKI OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV	496.710	693.990	733.295	765.599	1,04	1,10
	POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	0	0	0	0	0,00	0,00
	ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	0	0	0	0	0,00	0,00
761	PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN MATERIALA	427	138	500	214	0,43	1,55
762	B) FINANČNI PRIHODKI	0	0	0	115	0,00	0,00
7620	Prihodki od obresti	0	0	0	115	0,00	0,00
7629	Drugi finančni prihodki	0	0	0	0	0,00	0,00
763	C) DRUGI PRIHODKI (prejete kazni in odškodnine, nenamenske donacije in drugi izredni prihodki)	89	0	0	0	0,00	0,00
	Č) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI	54	0	0	0	0,00	0,00
del 764	PRIHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	0	0	0	0	0,00	0,00
del 764	DRUGI PREVREDNOTOVALNI PRIHODKI	0	0	0	139	0,00	0,00
	D) CELOTNI PRIHODKI	497.280	694.128	733.795	766.067	1,04	1,10
	E) STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	294.469	403.299	448.661	426.013	0,95	1,06
del 466	NABAVNA VREDNOSTI PRODANEGA MATERIALA IN BLAGA	756	4.397	6.000	14.729	2,45	3,35
460	STROŠKI MATERIALA	53.314	38.320	47.896	71.464	1,49	1,86
	Str. električne energije	3.561	1.217	1.848	1.330	0,72	1,09
	Str. ogrevanja	1.413	3.965	3.285	6.563	2,00	1,66
	str. vode	1.502	1.644	1.489	2.242	1,51	1,36
	Str. živi za otroke počitniško varstvo	11.388	18.505	18.026	26.218	1,45	1,42
	Str. živi za čajnico	11.958	0	0	0	0,00	0,00
	Stroški vzdrž. osnovnih sredstev	338	0	291	0	0,00	0,00
	Str. hišnega perila, didaktičnih pripomočkov in odpis drobnega inventarja	6.375	1.421	5.900	9.845	1,67	6,93
	Str. zdravi, sanitarnega materiala	709	350	350	0	0,00	0,00
	Stroški strokov.literature	2.935	1.535	3.000	1.604	0,53	1,04
	Str. pisarniškega materiala,	4.696	2.601	3.021	4.731	1,57	1,82
	Drugi stroški materiala	8.377	5.636	4.314	15.882	3,68	2,82
	Str. čistil	493	0	220	559	2,54	0,00
	Str. papirne galanterije	0	0	0	0	0,00	0,00
	Str. materiala za tekoče vzdrževanje	279	290	300	0	0,00	0,00
	Zaščitna sredstva za zaposlene- delovna oprema	0	2.300	510	0	0,22	0,00
	Str. materiala za pogostitve-rojstni dnevi	797	3.552	1.980	0	0,56	2,48
461	STROŠKI STORITEV	240.309	360.582	394.765	339.820	0,86	0,94
	Str. komunalnih storitev (odvoz odpadkov deratizacija...)	1.952	587	652	711	1,09	1,21
	Stroški storitev - zunanji izvajalci programov Zavoda	42.940	97.429	126.689	51.224	0,40	0,53
	Stroški storitev programa - drugo	43.829	127.492	143.579	94.654	0,66	0,74
	Stroški vzdrževanja opreme	6.126	10.431	14.561	12.865	0,88	1,23
	Str. tekočega vzdrževanja prostorov	5.519	307	11.580	2.741	0,24	8,93
	Str. čiščenja	8.824	11.385	12.207	16.742	1,37	1,47
	Stroški zavarovanj	0	0	0	17	0,00	0,00
	Stroški varovanja zgradb in prostorov	980	1.221	728	973	1,34	0,80
	Stroški plačilnega prometa	610	83	75	136	1,81	1,64
	Stroški bančnih storitev	162	302	451	1,49	2,78	
	Računovodske in revizijske storitve	7.986	12.036	12.476	14.353	1,75	1,19
	Stroški izdelave spl strani	190	0	0	0	0,00	0,00
	Stroški internetnih storitev	0	0	0	0	0,00	0,00
	Str. marketinga	6.214	263	1.040	48	0,05	0,18
	Stroški storitev notarskih in odvetniških storitev	8.140	6.001	5.808	8.672	1,49	1,45
	Stroški izobraževanja delavcev	0	3.442	4.527	5.981	1,32	1,74
	Stroški storitev-illustracije, prevajanje,...	2.380	0	0	0	0,00	0,00
	Str. zdravniških pregledov zaposlenih	974	1.650	883	0	0,54	0,91
	Stroški drugih intelektualnih storitev	0	0	0	0	0,00	0,00
	Prevozne storitve	982	30	643	516	0,80	17,20
	Stroški telefona in drugih komunikacijskih sredstev	11.886	5.375	3.543	5.211	1,47	0,97
	Povračila stroškov službenih poti v državi	0	2.548	8	0	0,00	0,00
	Povračila stroškov službenih poti v tujini	7.124	0	0	16.923	0,00	0,00
	Str. poštnih storitev	527	753	649	1.250	1,93	1,66
	Stroški dela študentov	43.320	64.403	36.000	87.344	2,43	1,36
	Druge storitve	10.905	5.016	4.000	9.547	2,39	1,90
	Str. reprezentance	4.960	491	2.500	594	0,24	1,21
	Program	16.921	0	3.000	0	0,00	0,00
	Stroški najemnin in zakupnin	693	1.996	5.000	5.989	1,20	3,00
	Drugi obratovni stroški	0	0	0	0	0,00	0,00
	Str. kotizacije (konference, seminarji)	0	0	3.000	0	0,00	0,00
	Str. avtorskih honorarjev	3.561	1.380	0	1.945	0,00	1,41
	Str. podjemnih pogodb	4.870	6.537	0	0	0,00	0,00
	Str. članarin	50	50	550	50	0,09	1,00
	F. STROŠKI DELA	197.804	284.974	279.382	330.729	1,18	1,16
4640	Plače zaposlenih (1.bruto)	152.158	220.916	222.903	252.928	1,13	1,14
4642	Stroški prevoza na delo in iz dela	3.834	6.298	3.181	7.317	2,30	1,16
4643	Stroški prehrane med delom	5.046	8.166	6.847	10.658	1,60	1,31
4644	Regres za letni dopust	5.034	10.000	8.800	14.148	1,61	1,41
4646	Pripenki delodajalcev za socialno varnost - stroški dela - del	24.592	35.917	33.995	41.357	1,22	1,15
4648	Premija za dodatno pokojninsko zavarovanje	3.677	3.677	3.856	4.321	1,12	1,18
4649	Drugi stroški dela	3.463	0	0	0	0,00	0,00
462	G) AMORTIZACIJA	3.106	917	912	2.494	2,73	2,72
4620	Amortizacija NDS in OOS javne službe	43.680	45.845	45.640	48.958	1,07	1,07
4621	Amortizacija NDS in OOS iz donacij	0	0	0	0	0,00	0,00
4629	Zmanjšanje amortizacije, ki se nadomešča v breme obveznosti do virov sredstev oz. prejetih donacij	40.574	44.928	44.728	46.464	1,04	1,03
463	H) REZERVACIJE za stroške reorg. in izgube iz kočljivih pogodb (ne za investicijsko)	0	0	0	0	0,00	0,00
del 465	I) DAVEK OD DOBIČKA	258	0	0	139	0,00	0,00
del 465	J) OSTALI DRUGI STROŠKI	30	5	0	36	0,00	7,20
467	K) FINANČNI ODHODKI	0	0	0	0	0,00	0,00
4670	Odhodki za obresti	0	0	0	33	0,00	0,00
46701	Odhodki zamudnih obresti do dobaviteljev	0	0	0	0	0,00	0,00
4679	Drugi finančni odhodki	0	0	0	0	0,00	0,00
468	L) DRUGI ODHODKI	25	0	0	0	0,00	0,00
	M) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI	0	87	0	15	0,00	0,17
del 469	ODHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	0	0	0	0	0,00	0,00
del 469	OSTALI PRVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI	0	0	0	15	0,00	0,00
	N) CELOTNI ODHODKI	495.692	689.282	728.955	759.426	1,04	1,10
	O) PRESEŽEK PRIHODKOV	1.588	4.846	4.840	6.641	1,37	1,37
	P) PRESEŽEK ODHODKOV	-1.588	0	0	0	0,00	0,00
	Presežek preteklih let namenjen pokritju odhodkov obračunskega obdobja						0,00
							0,00

PRILOGA 2

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka od 1.1.2022 do 31.12.2022

ČLENITEV KONTOV	NAZIV KONTA	Realizacija 2021	načrt 2022	Realizacija 2022	Indeks Real/FN	Indeks 2022/2021
			5=17			
1	2					
I. SKUPAJ PRIHODKI		625.245	686.758	745.614	1,09	1,19
1. PRIHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE		610.061	668.758	701.692	1,05	1,15
A. Prihodki iz sredstev javnih financ		550.075	609.758	611.560	1,00	1,11
a) Prejeta sredstva iz državnega proračuna		161.228	175.013	180.385	1,03	1,12
del 7400	Prejeta sredstva iz državnega proračuna za tekočo porabo	161.228	175.013	180.385	1,03	1,12
del 7400	Prejeta sredstva iz državnega proračuna za investicijo	0	0	0	0,00	0,00
b) Prejeta sredstva iz občinskega proračuna		384.193	418.197	408.897	0,98	1,06
del 7401	Prejeta sredstva iz občinskih proračunov za tekočo porabo	384.193	405.500	396.201	0,98	1,03
del 7401	Prejeta sredstva iz občinskih proračunov za investicije	0	12.697	12.696	1,00	0,00
c) Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja		0	0	0	0,00	0,00
del 7402	Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja za tekočo porabo	0	0	0	0,00	0,00
del 7402	Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja za investicije	0	0	0	0,00	0,00
d) Prejeta sredstva iz javnih skladov in agencij		0	0	0	0,00	0,00
del 7403	Prejeta sredstva iz javnih skladov za tekočo porabo	0	0	0	0,00	0,00
del 7403	Prejeta sredstva iz javnih skladov za investicije	0	0	0	0,00	0,00
del 7404	Prejeta sredstva iz agencij za tekočo porabo	0	0	0	0,00	0,00
del 7404	Prejeta sredstva iz agencij za investicije	0	0	0	0,00	0,00
del 740	e) Prejeta sredstva iz proračunov iz naslova tujih donacij	0	0	0	0,00	0,00
741	f) Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna EU	4.654	16.548	22.278	1,35	4,79
B. Drugi prihodki za izvajanje dejavnosti javne službe		59.986	59.000	90.132	1,53	1,50
del 7130	Prihodki od prodaje blaga in storitev iz naslova izvajanja javne službe	59.986	59.000	90.031	1,53	1,50
del 7102	Prejete obresti	0	0	81	0,00	0,00
del 7100	Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend ter presežkov prihodkov nad odhodki	0	0	0	0,00	0,00
del 7141	Drugi tekoči prihodki iz izvajanja javne službe	0	0	0	0,00	0,00
72	Kapitalski prihodki	0	0	0	0,00	0,00
730	Prejete donacije iz domačih virov	0	0	20	0,00	0,00
731	Prejete donacije iz tujine	0	0	0	0,00	0,00
732	Donacije za odpravo posledic naravnih nesreč	0	0	0	0,00	0,00
786	Ostala prejeta sredstva iz proračuna Evropske unije	0	0	0	0,00	0,00
787	Prejeta sredstva od drugih evropskih institucij	0	0	0	0,00	0,00
2. PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU		15.184	18.000	43.922	2,44	2,89
del 7130	Prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu	15.184	18.000	43.922	2,44	2,89
del 7102	Prejete obresti	0	0	0	0,00	0,00
del 7103	Prihodki od najemnin, zakupnin in drugi prihodki od premoženja	0	0	0	0,00	0,00
del 7100	Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend ter presežkov prihodkov nad odhodki	0	0	0	0,00	0,00
del 7141	Drugi tekoči prihodki, ki ne izhajajo iz izvajanja javne službe	0	0	0	0,00	0,00
II. SKUPAJ ODHODKI		639.315	677.128	798.791	1,18	1,25
1. ODHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE		630.689	667.128	780.148	1,17	1,24
A. Plače in drugi izdatki zaposlenim		239.774	303.564	302.932	1,00	1,26
del 4000	Plače in dodatki	192.329	255.064	236.079	0,93	1,23
del 4001	Regres za letni dopust	10.000	11.550	11.053	0,96	1,11
del 4002	Povračila in nadomestila	13.773	19.450	19.613	1,01	1,42
del 4003	Sredstva za delovno uspešnost	23.548	14.500	33.359	2,30	1,42
del 4004	Sredstva za nadurno delo	124	3.000	2.828	0,94	22,81
del 4005	Plače za delo nerezidentov po pogodbi	0	0	0	0,00	0,00
del 4009	Drugi izdatki zaposlenim	0	0	0	0,00	0,00
B. Prispevki delodajalcev za socialno varnost		38.590	46.436	49.842	1,07	1,29
del 4010	Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	19.071	23.942	24.815	1,04	1,30
del 4011	Prispevek za zdravstveno zavarovanje	15.493	17.813	19.603	1,10	1,27
del 4012	Prispevek za zaposlovanje	210	179	250	1,40	1,19
del 4013	Prispevek za starševsko varstvo	218	255	280	1,10	1,28
del 4015	Premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, na podlagi ZKDPZJU	3.598	4.247	4.894	1,15	1,36
C. Izdatki za blago in storitve za izvajanje javne službe		333.308	304.431	418.304	1,37	1,26
del 4020	Pisarniški in splošni material in storitve	48.121	50.000	59.261	1,19	1,23
del 4021	Posebni material in storitve	30.124	30.000	31.597	1,05	1,05
del 4022	Energija, voda, komunalne storitve in komunikacije	11.832	16.500	17.185	1,04	1,45
del 4023	Prevozni stroški in storitve	25	400	599	1,50	23,96
del 4024	Izdatki za službena potovanja	2.728	10.390	13.134	1,26	4,81
del 4025	Tekoče vzdrževanje	6.496	7.000	11.549	1,65	1,78
del 4026	Poslovne najemnine in zakupnine	1.602	2.000	5.358	2,68	3,34
del 4027	Kazni in odškodnine	0	0	0	0,00	0,00
del 4028	Davek na izplačane plače	0	0	0	0,00	0,00
del 4029	Drugi operativni odhodki	232.380	188.141	279.621	1,49	1,20
403	D. Plačila domačih obresti	0	0	0	0,00	0,00
404	E. Plačila tujih obresti	0	0	0	0,00	0,00
410	F. Subvencije	0	0	0	0,00	0,00
411	G. Transferi posameznikom in gospodinjstvom	0	0	0	0,00	0,00
412	H. Transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	0	0	0	0,00	0,00
413	I. Drugi tekoči domači transferji	0	0	0	0,00	0,00
J. Investicijski odhodki		19.017	12.697	9.070	0,71	0,48
4200	Nakup zgradb in prostorov	0	0	0	0,00	0,00
4201	Nakup prevoznih sredstev	0	0	0	0,00	0,00
4202	Nakup opreme	9.426	5.000	9.070	1,81	0,96
4203	Nakup drugih osnovnih sredstev	0	0	0	0,00	0,00
4204	Novogradnja, rekonstrukcija in adaptacije	0	0	0	0,00	0,00
4205	Investicijsko vzdrževanje in obnove	0	7.697	0	0,00	0,00
4206	Nakup zemljišč in naravnih bogastev	9.591	0	0	0,00	0,00
4207	Nakup nematerialnega premoženja	0	0	0	0,00	0,00
4208	Študije o izvedljivosti projektov, projektna dokumentacija, nadzor, investicijski inženiring	0	0	0	0,00	0,00
4209	Nakup blagovnih rezerv in intervencijskih zalog	0	0	0	0,00	0,00
2. ODHODKI IZ NASLOVA PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU (482+483+484)		8.626	10.000	18.643	1,86	2,16
del 400	A. Plače in drugi izdatki zaposlenim iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	0	0	1.426	0,00	0,00
del 401	B. Prispevki delodajalcev za socialno varnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	0	0	301	0,00	0,00
del 402	C. Izdatki za blago in storitve iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	8.626	10.000	16.916	1,69	1,96
TRANSFER - STROŠKI DELA		346.881	336.758	392.840	1,17	1,13
III/1 PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI		0	9.630	0	0,00	0,00
III/2 PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI		14.070	0	53.177	0,00	3,78